

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR
DERSLERİ VE MESLEK DERSLERİ
ÖĞRETMENLERİNE KARŞI GÖSTERDİKLERİ
DAVRANIŞ FARKLILIKLARININ NEDENLERİNİN
BELİRLENMESİ

Ceylan GÜL

YÜSEK LİSANS TEZİ
TEKNOLOJİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Semra ÜNAL

İSTANBUL 2008

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR
DERSLERİ VE MESLEK DERSLERİ
ÖĞRETMENLERİNE KARŞI GÖSTERDİKLERİ
DAVRANIŞ FARKLILIKLARININ NEDENLERİNİN
BELİRLENMESİ

Ceylan GÜL
(141102720060328)

YÜSEK LİSANS TEZİ
TEKNOLOJİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Semra ÜNAL

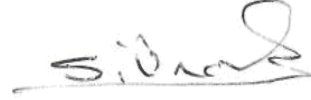
İSTANBUL 2008

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KABUL ve ONAY BELGESİ

Ceylan Gül'ün **Mesleki Eğitimde Öğrencilerin Kültür Dersleri Ve Meslek Dersleri Öğretmenlerine Karşı Gösterdikleri Davranış Farklılıklarının Nedenlerinin Belirlenmesi** başlıklı Lisansüstü tez çalışması, M.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 14.10.2008 tarih ve 3055 sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından Teknoloji Eğitimi Anabilim Dalı Teknoloji Eğitimi Programında YÜKSEK LİSANS Tezi olarak Kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. Dr. Semra ÜNAL

1. Üye : Yard. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

2. Üye : Yard. Doç. Dr. Hülya KARAGÜVEN

3. Üye : .....

Tezin Savunulduğu Tarih : 10.11.2008

ONAY

M.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .....tarih ve ..... sayılı kararı ile Ceylan GÜL'ün Teknoloji Eğitimi Anabilim Dalı Teknoloji Eğitimi Programında Y.Lisans (MSc.) derecesi alması onanmıştır.

Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Son yıllarda bilim ve teknolojiye çok hızlı bir değişim ve gelişimler olmuştur. Bu hızlı değişim ve gelişim süreci içinde ulusun yaşamını sürdürmesini sağlayan sistemler etkileşim halinde bulunduğundan birinde meydana gelen değişme, diğerlerinde de değişmeyi zorunlu kılmıştır. Toplumsal sistemin hızla gelişmesi sonucu eğitim gereksinmesi artmakta, dolayısıyla da eğitim sisteminden beklenen işgörü de farklılaşarak çoğalmaktadır.

Eğitim sisteminin işgörüsünü yerine getirmesinde üç temel öge rol oynamaktadır. Bu ögeler, öğrenci, öğretmen ve eğitim programlarıdır. Eğitimin etkili olabilmesi ve amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi ise, bu ögeler arasındaki uyuma bağlıdır. Öğrenci, öğretmen ve eğitim programı arasındaki bu üçlü ilişkinin belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bunlardan birisinin istenen niteliklerden yoksun olması eğitim sürecini doğrudan etkilemektedir. Ancak bu üç öğeden birisi olan “öğretmen” öğesinin, diğer iki öge olan öğrenci ve öğretim programlarını etkileme gücü diğerlerinden fazladır.

Bir ülkede yeni nesillerin ve ülkenin ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilmesinden eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmen sorumludur. Bu nedenler, öğretmenler etkili öğretmen özelliklerine sahip olmalı ve etkili sınıf yönetimini bilmelidirler.

Tez çalışmam boyunca hiçbir zaman yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, önerileri ile bana yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Semra Ünal’a; anketle verilerin toplanmasında, bu verilerin işlenmesinde yardımlarını esirgemeyen ve her zaman yanımda olan eşim Ayhan Gül’e; anketin uygulanmasında son derece kolaylık gösteren araştırma evreninde bulunan okul yöneticilerine, öğretmen ve öğrencilerine katkılarından dolayı içtenlikle teşekkür ediyorum.

Ayrıca her zaman yanımda olarak sıkıntılarımı paylaşan annemi ve bu çalışmam süresince oyun saatlerinden çaldığım oğlum Alptekin’i sevgiyle anıyorum.

Eylül 2008

Ceylan GÜL

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
ŞEKİLLER	ix
TABLOLAR	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ ve AMAÇ	1
I.1. GİRİŞ	1
I.2. PROBLEM DURUMU	2
I.3. PROBLEM CÜMLESİ.....	3
I.4. ALT PROBLEMLER.....	3
I.5. DENENCELER	4
I.6. SAYIL TILAR	4
I.7. SINIRLILIKLAR	5
I.8. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
I.9. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
I.10. TANIMLAR.....	6
BÖLÜM II	7
GENEL BİLGİLER	7
II.1. EĞİTİM-OKUL-SINIF İLİŞKİSİ.....	7
II.2. SINIF YÖNETİMİ	9
II.2.1. Sınıf Yönetiminin Tanımı.....	10
II.2.2. Sınıf Yönetiminin Amacı ve Önemi.....	14
II.2.3. Sınıf Yönetiminin İlkeleri.....	15
II.2.4. Sınıf Yönetimini Etkileyen Unsurlar.....	16
II.3. SINIF YÖNETİMİNDE ÖĞRETMEN	17
II.3.1. Sınıf Yönetiminde Öğretmen Tutumları.....	18

II.3.2. Sınıf Denetiminde Öğretmen Tutumları.....	19
II.3.3. Sınıf Rehberliği ve Öğretmen	20
II.4. SINIF YÖNETİMİNDE ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİSİ.....	20
II.4.1. Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Değişkenleri.....	20
II.4.1.1. Yeterlilik duygusu ve Öğrenciye İlişkin Beklentileri.....	20
II.4.1.2. Sınıf İklimi ve Disiplin Yapısı	22
II.4.1.3. Öğretmenlerin Liderlik Eğilimleri.....	23
II.4.1.4. Öğretmenin Sınıf İçi İletişim Yeteneği.....	24
II.4.2. Öğretmenlerin Öğrenciye Karşı Tutumları ve Davranışları	25
II.4.2.1. Öğretmenin Öğrencinin Doğasına Karşı gösterdiği Önyargıları.....	26
II.4.2.2. Öğretmen Yakınlığı	26
II.4.2.3. Öğretmenin Farkında Olmadan Bulunduğu Davranışları	27
II.5. SINIFTA İLETİŞİM	28
II.5.1. Sınıfta İletişim Sürecinin İşleyişi	29
II.5.2. Sınıfta Etkili İletişim Sağlama Yolları	30
II.5.2.1. Etkili Öğretmen ve Öğrenci İlişkisi.....	32
II.5.2.2. Etkili Dinleme Becerileri	34
II.5.2.3. Öğretmenin Etkili Dil Kullanımı.....	35
II.5.2.4. Öğrenciler Arasında Etkili İletişim Sağlama	35
II.5.3. Sınıfta İletişimi Etkileyen Faktörler	36
II.6. SINIF İÇİ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	39
II.6.1. Öğretmen ve Öğretmen Özellikleri	39
II.6.1.1. Öğretmenin Örnek Olması	42
II.6.1.2. Öğretmenin Model Olması.....	42
II.6.1.3. Öğretmenin Nitelikleri.....	43
II.6.2. Etkili Öğretmen Davranışları	46
II.6.2.1. Öğrencilerini Güdüleyebilmeye Yönelik Davranışlar	46
II.6.2.2. Öğrencilerin Başarılı Olabilmesine İlişkin Davranışlar.....	48
II.6.2.3. Mesleki Niteliklere İlişkin Davranışlar.....	51
II.6.3. Öğrenci Özellikleri ve Davranışları	54
II.6.3.1. Öğrenci Kişilik Oluşumu ve Gelişimi	55
II.6.3.2. Öğrencilerden Beklenen Davranışlar.....	56
II.6.3.3. Öğrencilerde İstenmeyen Davranışlar	56
II.6.3.4. Öğrenci Davranışını Etkileyen Etmenler	58

II.6.3.5. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Karşı Stratejiler.....	64
II.6.4. Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi.....	65
II.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	67
BÖLÜM III.....	72
ÇALIŞMALAR	72
III. 1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	72
III. 2. EVREN VE ÖRNEKLEM	72
III. 3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	73
III. 4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	73
BÖLÜM IV	75
SONUÇLAR VE TARTIŞMA.....	75
IV.1. BULGULAR	75
IV.1.1. Bağımsız Değişkenlerin Frekansları ve Katılım Yüzdeleri.....	75
IV.1.2. Bağımlı Değişkenlerin Bağımsız Değişkenlerle Değişip Değişmediğini Test Etmek İçin Yapılan Değerlendirmeler	78
IV.1.2.1. “ Cinsiyet ” Değişkenine İlişkin Bulgular	78
IV.1.2.2. “ Yaş ” Değişkenine İlişkin Bulgular	81
IV.1.2.3. “ Sınıf ” Değişkenine İlişkin Bulgular.....	96
IV.1.2.4. “Okul Türü” Değişkenine İlişkin Bulgular.....	108
IV.1.2.5. “ Branş ” Değişkenine İlişkin Bulgular	135
IV.1.2.6. “ Sınıf Mevcudu ” Değişkenine İlişkin Bulgular	165
IV.1.3. Öğrencilerin Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı	173
IV.1.3.1. Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı	173
IV.1.3.2. Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı	176
IV.2. TARTIŞMA.....	178
IV.2.1. Araştırmanın Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Bilgilere Verdikleri Cevaplara İlişkin Tartışmalar	178

IV.2.2. Bağımlı Değişkenlerin Bağımsız Değişkenlerle Değişip Değişmediğini	
Test Etmek İçin Yapılan Değerlendirmelere İlişkin Tartışmalar	179
IV.2.2.1. “ Cinsiyet ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar	179
IV.2.2.2. “ Yaş ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar	180
IV.2.2.3. “ Sınıf ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar	183
IV.2.2.4. “ Okul Türü ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar	188
IV.2.2.5. “ Branş ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar	194
IV.2.2.6. “ Sınıf Mevcudu ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar	199
IV.2.3. Öğrencilerin Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde,	
Ortalama ve Standart Sapma Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar	203
IV.2.3.1. Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara	
Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma	
Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar	203
IV.2.3.2. Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara	
Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma	
Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar	204
IV.3. SONUÇLAR.....	205
IV.3.1. Araştırmanın Örneklemine Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine	
İlişkin Sonuçlar.....	205
IV.3.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Öğrencilerin, Bağımsız Değişkenlere	
Göre Bağımlı Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Sonuçlar	206
IV.3.2.1. Öğrenci Deneklerde, “ Cinsiyet ” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	206
IV.3.2.2. Öğrenci Deneklerde, “ Yaş ” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	207
IV.3.2.3. Öğrenci Deneklerde, “ Sınıf ” Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	208
IV.3.2.4. Öğrenci Deneklerde, “ Okul Türü ” Değişkenine İlişkin Sonuçlar	
.....	209
IV.3.2.5. Öğrenci Deneklerde, “ Branş ” Değişkenine İlişkin Sonuçlar ...	211
IV.3.2.6. Öğrenci Deneklerde, “ Sınıf Mevcudu” Değişkenine İlişkin	
Sonuçlar.....	212
IV.3.3. Öğrencilerin Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde,	
Ortalama ve Standart Sapma Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar	214
IV.3.3.1. Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara	
Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart	
Sapmasına Göre Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar	214

IV.3.3.2. Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar	214
IV.3.4. Alt Problemlere Göre Sonuçlar.....	215
BÖLÜM V.....	216
SON DEĞERLENDİRMELER ve ÖNERİLER	216
V.1. SON DEĞERLENDİRMELER	216
V.2. ÖNERİLER	217
KAYNAKLAR.....	219
EKLER	227
EK- 1: ÖĞRENCİ ANKETİ.....	228
ÖZGEÇMİŞ.....	231

ÖZET

MESLEKİ EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR DERSLERİ VE MESLEK DERSLERİ ÖĞRETMENLERİNE KARŞI GÖSTERDİKLERİ DAVRANIŞ FARKLILIKLARININ NEDENLERİNİN BELİRLENMESİ

Bu araştırmanın amacı; meslek liselerinde eğitim alan öğrencilerin meslek dersi ve kültür dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri davranış farklılıklarına neden olan öğretmen tutumlarını belirlemektir. Bu amaç kapsamında, öğrencilerin hem kültür dersi öğretmenlerinin hem de meslek dersi öğretmenlerinin sınıf içindeki davranışlarını algılama düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu tez çalışması için saha araştırmasına geçilmeden önce literatür taraması yapılmıştır. Bunun sonucunda öğretmenlerin sınıf içinde ve sınıf dışında gösterdiği etkili öğretmen davranışları belirlenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda uzmanların görüşleri de alınarak endüstri meslek liselerinde eğitim gören öğrencilere uygulamak üzere anket soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan anket, 6 farklı endüstri meslek lisesinde eğitim gören 415 öğrenci tarafından hatasız olarak cevaplanmıştır. Ankete katılan öğrenciler tesadüfi olarak seçilmiştir.

Uygulanan anketler SPSS programında değerlendirilmiş ve mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi öğretmenleriyle meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri davranış farklılıklarının öğretmenlerden kaynaklanan nedenleri ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular, tartışmalar kısmında yorumlanmış, kültür dersi öğretmenleri ile meslek dersi öğretmenlerinin sınıf içinde ve sınıf dışındaki olumlu ya da olumsuz davranışlarıyla ilgili görüşlere sonuç ve öneriler bölümünde yer verilmiştir. Araştırmanın en önemli sonucu, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun hem kültür dersi öğretmenlerinin hem de meslek dersi öğretmenlerinin kendilerini önemsemediklerini düşünmeleridir.

Eylül 2008

Ceylan GÜL

ABSTRACT

DETERMINING THE REASONS OF DIVERSITIES IN VOCATIONAL STUDENTS ATTITUDES TOWARD THE TEACHERS OF CULTURAL AND VOCATIONAL COURSES

The purpose of this research is to determine the teacher attitudes that cause diversity in the attitudes of students attending vocational high schools towards the teachers of vocational and cultural course. Within the scope of this study, we tried to identify the levels of students' perception of the cultural and vocational in classes.

Literature survey was conducted. The effective teacher behaviors of teachers within and outside the class were determined. The opinions of the specialists were taken and questionnaire was prepared and applied to students vocational high schools. Questionnaire was answered 415 students having education in 6 different industrial vocational high schools. These students were selected randomly.

The results of the statistical analysis show that a majority of the students feel undermined by both groups of teachers.

September 2008

Ceylan GÜL

ŞEKİLLER

	<u>SAYFA NO</u>
Şekil II.1 Sınıf İçinde İletişim Süreci.....	30

TABLÖLAR

SAYFA NO

Tablo III.1	İkinci Bölümde Elde Edilen Görüşlerin Aritmetik Ortalama Ağırlıkları	74
Tablo IV.1	Öğrencilerin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Dağılımı.....	75
Tablo IV.2	Öğrencilerin “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı	76
Tablo IV.3	Öğrencilerin “Sınıf ” Değişkenine Göre Dağılımı	76
Tablo IV.4	Öğrencilerin “Okul Türü” Değişkenine Göre Dağılımı	76
Tablo IV.5	Öğrencilerin “Branş” Değişkenine Göre Dağılımı.....	77
Tablo IV.6	Öğrencilerin “Sınıf Mevcudu” Değişkenine Göre Dağılımı.....	77
Tablo IV.7	Cinsiyet Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	78
Tablo IV.8	Cinsiyet Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez” ifadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	78
Tablo IV.9	Cinsiyet Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağrıdan Alır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	79
Tablo IV.10	Cinsiyet Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim İş Hayatı Hakkında Bilgiler Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	80
Tablo IV.11	Cinsiyet Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	80
Tablo IV.12	Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	81
Tablo IV.12.1	Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesi Puan	

	Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası	
	Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	82
Tablo IV.13	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	82
Tablo IV.13.1	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	83
Tablo IV.14	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	84
Tablo IV.14.1	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır ” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları	85
Tablo IV.15	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	85
Tablo IV.15.1	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	86
Tablo IV.16	Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	87
Tablo IV.16.1	Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	88
Tablo IV.17	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders de Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	88
Tablo IV.17.1	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders de Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan	

	Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	89
Tablo IV.18	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	90
Tablo IV.18.1	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	91
Tablo IV.19	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	91
Tablo IV.19.1	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	92
Tablo IV. 20	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	93
Tablo IV.20.1	Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	94
Tablo IV. 21	Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	94
Tablo IV.21.1	Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan LSD Testi Sonuçları	95
Tablo IV.22	Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	96

Tablo IV.23	Sınıf Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	96
Tablo IV.24	Sınıf Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	97
Tablo IV.25	Sınıf Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	97
Tablo IV.26	Sınıf Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	98
Tablo IV.27	Sınıf Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları ...	98
Tablo IV.28	Sınıf Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	99
Tablo IV.29	Sınıf Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Herhangi Bir Sorun Yaşadığımda Benimle İlgilenir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	100
Tablo IV.30	Sınıf Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	100
Tablo IV.31	Sınıf Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımla Önünde Beni Aşağılar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	101
Tablo IV.32	Sınıf Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımla Önünde Beni Aşağılar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	102
Tablo IV.33	Sınıf Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	102
Tablo IV.34	Sınıf Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	103

Tablo IV.35	Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Yeni Bilgiler Vermekten Mutlu Olur” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	103
Tablo IV.36	Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan Alır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	104
Tablo IV.37	Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Köreldiğini Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	105
Tablo IV.38	Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Köreldiğini Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	105
Tablo IV.39	Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	106
Tablo IV.40	Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	106
Tablo IV.41	Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	107
Tablo IV.42	Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	108
Tablo IV.43	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	108
Tablo IV.43.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	109
Tablo IV.44	Okul Türüne Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	110
Tablo IV.44.1	Okul Türü Değişkenine Göre “ Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar ” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	111

Tablo IV.45	Okul Türüne Göre “ Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur ” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	111
Tablo IV.45.1	Okul Türü Değişkenine Göre “ Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur ” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	112
Tablo IV.46	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	113
Tablo IV.46.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	114
Tablo IV.47	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	114
Tablo IV.47.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	115
Tablo IV.48	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	116
Tablo IV.48.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	116
Tablo IV.49	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	117
Tablo IV.49.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları	118

Tablo IV.50	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	118
Tablo IV.50.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	119
Tablo IV.51	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	120
Tablo IV.51.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	121
Tablo IV.52	Okul Türüne Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	121
Tablo IV.52.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	122
Tablo IV.53	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	123
Tablo IV.53.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	124
Tablo IV.54	Okul Türüne Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları.....	124
Tablo IV.54.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin	

	Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	125
Tablo IV.55	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	126
Tablo IV.55.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	127
Tablo IV.56	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	127
Tablo IV.56.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	128
Tablo IV.57	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	129
Tablo IV.57.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	130
Tablo IV.58	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Saatleri Uzun Olmasına Rağmen Hiç Sıkılmam” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	130
Tablo IV.58.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Saatleri Uzun Olmasına Rağmen Hiç Sıkılmam” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	131
Tablo IV.59	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Verdiği Bilgilerin Bu Okuldaki Öğrencilerde İşe Yaramayacağını Sık Sık Tekrar Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	132

Tablo IV.59.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Verdiği Bilgilerin Bu Okuldaki Öğrencilerde İşe Yaramayacağını Sık Sık Tekrar Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	133
Tablo IV.60	Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	133
Tablo IV.60.1	Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	134
Tablo IV.61	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	135
Tablo IV.61.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	136
Tablo IV.62	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	137
Tablo IV.62.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	138
Tablo IV.63	Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	139
Tablo IV.63.1	Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları	140

Tablo IV.64	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	141
Tablo IV.64.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları.....	142
Tablo IV.65	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	143
Tablo IV.65.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	144
Tablo IV.66	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	145
Tablo IV.66.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	146
Tablo IV.67	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	147
Tablo IV.67.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	148
Tablo IV.68	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	149
Tablo IV.68.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	150

Tablo IV.69	Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	151
Tablo IV.69.1	Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları.....	152
Tablo IV.70	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	153
Tablo IV.70.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	154
Tablo IV.71	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	155
Tablo IV.71.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları	156
Tablo IV.72	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	157
Tablo IV.72.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	158
Tablo IV.73	Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	159
Tablo IV.73.1	Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin	

	Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	160
Tablo IV.74	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	161
Tablo IV.74.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	162
Tablo IV.75	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları	163
Tablo IV.75.1	Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	164
Tablo IV.76	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	165
Tablo IV.77	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları	165
Tablo IV.78	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Herhangi Bir Sorun Yaşadığımda Benimle İlgilenir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	166
Tablo IV.79	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımdan Önünde Beni Aşağılar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	167
Tablo IV.80	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	167
Tablo IV.81	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	168

Tablo IV.82	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan alır’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	169
Tablo IV.83	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Ders De Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	169
Tablo IV.84	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	170
Tablo IV.85	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim İş Hayatı Hakkında Bilgiler Verir’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	171
Tablo IV.86	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Çalışılacak İdeal Bir Okul Olarak Görür’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	171
Tablo IV.87	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Meslek Dersi Öğretmenim Çalışılacak İdeal Bir Okul Olarak Görür’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	172
Tablo IV.88	Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları.....	173
Tablo IV.89	Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı.....	174
Tablo IV.90	Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İle İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı.....	176

BÖLÜM I

GİRİŞ ve AMAÇ

I.1. GİRİŞ

Eğitim geniş anlamda, kişiliğin gelişimi olarak ifade edilmektedir. Ev, okul ve bunların dışında cereyan eden bir süreçtir. Eğitim bir toplumun aslında bir yaşam biçimidir (Ünal ve Ada, 2007).

Sosyal bir sistem olan eğitim, birbiriyle bağlantılı ve her biri birbirini etkileyen öğrenci, öğretmen, program, veli, okul yönetimi, ders araç-gereçleri vb. öğelerden oluşmaktadır. Bu öğelerden öğretmen, öğrenci ve program temel olarak kabul edilmektedir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin sağlıklı, etkili ve verimli olarak yürütülmesi adı geçen öğeler arasındaki ilişkilerin uyumlu ve etkili olmasına bağlıdır (Murat ve ark., 2006).

Eğitim kurumları olan okulların varlık nedeni, yeni nesilleri sağlıklı ve verimli bir şekilde yetiştirerek toplumsal yaşamın kalitesinin gelişmesini sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için okul etkinlikleri planlanır, örgütlenir ve uygulanır. Bu etkinlikleri gerçekleştirmede en önemli görev ve sorumluluk öğretmene aittir (Gökçe, 2002).

Eğitsel amaçların gerçekleştirilebilmesi için yapılması gereken etkinliklerin yükü ve sorumluluğu büyük ölçüde öğretmenlerin üzerindedir. Eğitsel amaçların gerçekleştirilmesi açısından etkinliklerin odağında olan öğrenciyi etkileme gücü bakımından öğretmenin diğer öğelerden önde olduğu söylenebilir.

İlköğretimden üniversiteye kadar öğretimin her kademesinde öğretmenler eğitim-öğretim etkinliklerinin büyük çoğunluğunu öğrencilerle etkileşim içinde olunan sınıf ortamında gerçekleştirirler. Yıllık öğrenim süresinin büyük bir bölümü sınıfta geçer. Eğitimin asıl hedefi olan davranış yaratılması burada gerçekleşir. Sınıfın içinde; öğretmen, öğrenci, program ve kaynaklar yer almaktadır. Bu nedenle, yapılan eğitimin kalitesi sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır (Başar, 2001).

I.2. PROBLEM DURUMU

Toplumsal ve bireysel açıdan eğitimle gerçekleştirilmek istenen birçok amaç vardır. Bu amaçların gerçekleştirilmesi, birçok faktöre bağlı olmakla birlikte temel belirleyici faktör eğitim-öğretim etkinliklerinin amaçlı, planlı ve düzenli yapılmasıdır. Bu etkinliklerin belirlenen hedefleri gerçekleştirmesi etkili sınıf yönetimini; etkili sınıf yönetimi ise etkili öğretmeni gerektirir.

Sınıf yönetimi öğretimin temel ön koşuludur. Sınıf yönetimi, öğretimin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olan, öğrenme ve öğretme ortamının oluşturulması ve yürütülmesi için yapılan etkinlikler olarak tanımlanabilir (Köktaş, 2003).

Öğrencileri motive edici etkinlikleri gerçekleştirme, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun öğrenme yaşantıları oluşturma, öğrencilerin dikkatlerini çekip uyanık tutabilme, istenmeyen davranışları uygun stratejiler kullanarak ortadan kaldırma, zamanı etkili kullanma vb. özellikler, öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimi açısından sahip olması gereken özelliklerdendir. Ayrıca yeterli alan bilgisine ve genel kültür bilgisine sahip olma, temel insan ilişkileri becerisinde yeterlilik ve öğretmenlik meslek bilgisi yeterliliğine sahip olma, etkili bir sınıf yönetimi açısından öğretmenlerde mutlaka bulunması gereken özellikleridir (Murat ve ark., 2006).

Etkili bir öğrenme ortamı oluşturmak isteyen bir öğretmen, elindeki tüm imkânları ve materyalleri kullanarak, sınıfın en iyi nasıl örgütleyeceği konusunu çok yönlü olarak düşünmelidir. Öğrenme-öğretme sürecinde, konuların özelliklerine ve öğrencilerin beklentilerine en uygun olan etkinlikler belirlenerek sınıf içi öğretim süreçleri gerçekleştirilmelidir (Gökçe, 2002).

Öğretmenin, etkin bir şekilde sınıfı yönetebilmesinde her sınıf ortamının değişik bilişsel, duyuşsal ve devinimsel özelliklere sahip öğrencilerden oluştuğunu dikkate alması gerekir. Her sınıfın sosyal dokusu ve iklim, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi ile güdülenmişliğinin de aynı olmadığı bilen öğretmen, gerekli öğrenme yaşantılarını düzenler ve sınıfı yönetir (Güleryüz, 2001) .

Eğitim sisteminin öğretmenden sonra en temel ögesi öğrencidir. Öğrenci eğitim süreci içinde eğitim ve öğretim süreçlerini bir bütün olarak yaşayan ve bu yaşantı sonucunda bilişsel, duyuşsal, devinimsel davranışlar yanında törel davranışlarının da amaçlı ve olumlu yönünde değiştirilmek istenen kişidir (Küçükahmet, 2004).

Sınıfta en yoğun iletişim öğretmen ve öğrenci arasında yaşanmaktadır. Öğretmenin yaratacağı ilişkilerindeki nitelik hem sınıf yönetimi hem de öğretim

açısından olumlu sonuçlar doğurur. Öğretmenin sınıfta olumlu bir hava yaratması ve öğrencilerle iyi bir iletişim sağlaması öğrencilerin etkin katılımını sağlar. Öğretmeni ile olumlu iletişim kurabilen, beklediği iletileri ve dönütleri alabilen öğrenciler olumlu davranışlarını arttırmaları (Kaya, 2004).

Öğrenciler öğretmenlerini sözle değil daha çok davranışlarıyla kopya ederler. Öğretmenin tutarsız davranışları öğrencinin zihnini, duygularını altüst eder. Doğru davranışların artarak pekişmesine engel olur. Öğretmen davranışlarını sergilerken öğrencilerin davranışlarını etkileyeceği düşüncesi ile hareket etmeli, kendini ve davranışlarını değerlendirmelidir (Özsoy, 2003).

Bütün bu bilgiler ışığında bu araştırmada; öğrencilerin öğretmenlerine karşı gösterdikleri davranış farklılıklarının nedenlerinin bulunması için okulda öğretmenlerin öğrencilerine karşı sergiledikleri davranışların öğrenciler tarafından algılanma düzeyinin belirlenmesi ve bu veriler doğrultusunda sonuçlara ulaşılarak görülen eksikliklere ilişkin öneriler getirilmesi planlanmıştır.

I.3. PROBLEM CÜMLESİ

Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi öğretmenleri ile meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri nelerdir?

I.4. ALT PROBLEMLER

1. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre değişmekte midir?
2. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin yaş değişkenine göre değişmekte midir?
3. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin sınıf kademe değişkenine göre değişmekte midir?
4. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin okul türü değişkenine göre değişmekte midir?

5. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin branş değişkenine göre değişmekte midir?
6. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin sınıf mevcudu değişkenine göre değişmekte midir?

1.5. DENENCELER

1. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre değişmektedir.
2. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin yaş değişkenine göre değişmektedir.
3. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin sınıf kademe değişkenine göre değişmektedir.
4. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin okul türü değişkenine göre değişmektedir.
5. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin branş değişkenine göre değişmektedir.
6. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin sınıf mevcudu değişkenine göre değişmektedir.

1.6. SAYILTILAR

1. Anket geliştirme aşamasında ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur.
2. Bilgi toplama aracı olarak geliştirilen anketin gerekli pilot uygulaması yapılmıştır.
3. Pilot uygulamaya katılan denekler gönüllülük esasına göre seçilmiştir.
4. Denekler bilgi formlarındaki tüm soruları eksiksiz yanıtlamıştır.

5. Yapılan pilot uygulama, kullanılan ölçme aracı ile araştırmanın amaçlarına ulaşabileceği uzman görüşleri alındıktan sonra tespit edilmiştir.
6. Araştırma konusunda uzman görüşleri ve literatür taraması araştırmanın geçerliliği açısından yeterlidir.

1.7. SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma İstanbul ili Avrupa Yakasında bulunan meslek liselerinde eğitim gören öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma, kullanılan veri toplama aracı ve bulgular ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma, araştırmaya katılan öğrencilerin verdiği görüşler ile sınırlıdır.
4. Bu araştırma, İstanbul ilinde 2007–2008 Eğitim-Öğretim yılında meslek lisesinde okuyan öğrencilerden elde edilen veriler ile sınırlandırılmıştır.

1.8. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı; meslek liselerinde eğitim alan öğrencilerin meslek dersi ve kültür dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri davranış farklılıklarına neden olan öğretmen tutumlarını belirlemektir.

1.9. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İnsan etkinliklerinin tümü iletişimle gerçekleşmektedir. Okul yaşantımızda da iletişimden yararlanırız. Öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin etkililiği büyük ölçüde kaynak durumundaki öğretmene bağlıdır. Okulda çocuğa en yakın olan öğretmendir.

Öğretmeler belli bir gelişim düzeyinde olan öğrencilere belli bir konu alanıyla ilgili bilgi-beceri ve tutumu kazandırmaya çalışırlar. Bunu kazandırmaya çalışırken yaptıkları davranışlarla öğrencilerine model olurlar. Bu modelin yanlış olmaması gerekir.

Öğretmen davranışlarının eğitim-öğretim faaliyetlerini daha kaliteli hale getirmede etkisi oldukça büyüktür. Öğretmen davranışları öğrencinin hem derse ilgisini arttırmakta böylece başarı düzeyi yükselmekte; hem de öğrencinin kişiliğine ve okula, genel anlamda eğitime olan tutuma yön vermektedir.

Öğretmenlerin sınıfta öğrencileriyle iletişimde yaptığı davranışların öğrencileri üzerinde olumlu veya olumsuz birçok etkisinin olduğu görülmüştür. Bu araştırma, öğretmen tutumları sonucu olarak ortaya çıkan öğrenci davranış farklılıklarının

nedenlerinin belirlenmesi ile öğretmenlerin öğrencileri ile olan iletişimlerini etkili bir şekilde gerçekleştirmenin yollarını bulmalarına yardımcı olabileceğinden önem taşımaktadır.

I.10. TANIMLAR

Meslek Lisesi: Mesleki ve teknik öğretim okulları, öğrencileri genel ortaöğretimin amaçları ile birlikte onları iş ve meslek alanlarına işgücü olarak yetiştiren ve yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim okullarıdır.

Kültür Dersi Öğretmeni: Meslek liselerinde meslek dersi dışındaki derslere (matematik, tarih vb.) giren tüm öğretmenler.

Meslek Dersi Öğretmeni: Meslek liselerindeki Elektrik-Elektronik teknolojileri, Bilişim Teknolojileri, Metal Teknolojileri vb. alanların derslerine giren öğretmenlerin tümüdür.

Davranış: Organizmanın her türlü boyutta yer alan, iç ya da dış belirli uyarılara karşı ortaya çıkan bilişsel, duyuşsal, devinişsel, bilinç dışı ve bilinçli tepkileri olarak tanımlanabilir (Topses, 2003).

Öğretmen Davranışı: Öğretmenin sınıf içinde hedef davranışları kazandırmak üzere yerine getirmekle zorunlu olduğu davranışlar.

BÖLÜM II

GENEL BİLGİLER

II.1. EĞİTİM-OKUL-SINIF İLİŞKİSİ

Yirmi birinci yüzyıla girerken içinde bulunduğumuz çağın en ayırıcı özelliği bilgi çağı olmasıdır. Bilgi çağı, bilginin yoğunlaştığı, bilim ve teknolojinin hızlı değişim gösterdiği bir dönemdir. Bu değişimler doğrultusunda toplumlar ve onları oluşturan bireyler de değişme gereksinmesiyle karşı karşıya gelmişlerdir. Başka bir deyişle, toplumlar bilgi toplumu olma sürecine girmişlerdir (Bayrak, 2002).

Eğitim, tüm toplumlarda ve tüm zamanlarda hayatın her kademesinde devam eden geniş kapsamlı, okulda formal, evde ve her yerde informal sürdürülen, birey için hayati önem taşıyan bir süreçtir. Bütün toplumlar eğitimi, kalkınma ve gelişmeleri açısından en önemli şart olarak görmüşler ve eğitime gerekli yatırımı yapmaktan kaçınmayan toplumlar dünyada daha fazla söz sahibi olmayı başaramışlardır.

Eğitim, bireyin, yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. Eğitim, kişiliğin gelişmesine yardım eden ve onu temel alan, gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandıran ve onu yetişkin yaşamına hazırlayan bir süreçtir. Bu süreç, yetişkinlerin çocuk ve gençleri, toplumsal yaşama hazırlamak için yaptıkları toplumsal içerikli ve planlı-bilinçli etkinlikler biçiminde tanımlanır.

Eğitim, her meslek için gerekli bilgileri, ahlaki-manevi değerleri ve anlayışı geliştirmeyi amaçlayan etkinlikler olarak yorumlanır. Eğitimin amacı, gençlere ve yetişkinlere, içinde yaşadıkları toplumu etkileyen gelenekler ve düşünceler, kendi kültürleri ve başkalarının kültürleri, doğa yasaları üzerinde bir anlayış geliştirmek ve iletişimde temel sayılan dilsel ve diğer becerileri kazandırmak için zorunlu olan koşulları sağlamaktır (Köktaş, 2007).

Eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması beklenir. Eğitim yoluyla insanın amaçları, bilgileri, davranışları, tutumları ve ahlak ölçülerinin değiştiği bilinmektedir (Demirel, 2007).

İnsanın kalıtsal güçlerinin geliştirilip istenen özelliklerle yoğunlaşmış bir kişiliğe kavuşması için kullanılacak önemli bir araç olan eğitim, insanlara bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğunu da taşımaktadır. Bu değerler, yine eğitim yolu ile öğrencilerin davranışlarını değiştirmektedir (Varış, 1998).

Davranış oluşturmak amacıyla yapılan eğitim-öğretim etkinliklerinin büyük bölümü, eğitim amacıyla kurulmuş özel çevreler olan okullar aracılığıyla gerçekleştirilir (Bursalıoğlu, 2002).

Okul, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmesi beklenen kişilerin işleri ve birbirleriyle olan etkileşim biçimleri tarafından nitelenen toplumsal bir sistemdir (Pehlivan Aydın, 2002). Bu toplumsal sistemin yapısı, eğitim denilen sürecin işleyişini ve niteliğini belirler.

Toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlenen toplumsal bir kurum olan okullarda, bir grup öğrenciye toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına göre önceden hazırlanan programlar doğrultusunda öğretim etkinlikleri sunularak öğrencilerde istendik davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışılır (Erden, 2001). Okul çevresindeki gelişmeleri takip etmek ve gelişen şartlara ve ilerleyen teknolojiye uyum sağlayacak insan yetiştirmek zorundadır (Livatyalı, 2004).

Okul denilen özel çevrenin üç işlevinden birincisi, öğrencileri dış çevrenin güçlüklerinden korumak, onlara yaşamı kolaylaştırmak, ikincisi, dış çevrede kolay rastlanabilecek olan istenmeyen davranışları okuldan içeri sokmayarak, öğrenci davranışlarını temizlemek, üçüncüsü, okulun dışındaki çevrede yer alan toplumsal farklılıkların okulda sergilenmesine izin vermeyerek, kendi sınırları içinde bir denge oluşturmaktır (Başar, 2001). Okul, bu üç işlevini büyük ölçüde okul içinde yer alan eğitim-öğretim birimleri olan sınıflarda yapılan etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirir. Bu nedenle, sınıflar ve sınıflarda olup bitenler eğitim-öğretim sürecinde belirleyici nitelik taşırlar. Öğrenme-öğretme etkinliklerinin önceden belirlenen amaçlara ulaşabilmesi, her şeyden önce ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirecek hedef davranışların kazandırılabilmesine olanak sağlayacak uygun bir sınıf ortamının hazırlanması, sürdürülmesi ve etkin bir biçimde yönetilmesi ile olanaklıdır (Kıran, 2007).

Sosyal bir sistem olarak okul, öğrenciyi toplumdan alır ve yetiştirerek tekrar topluma sunar (Çelik, 2003). Kuşkusuz nitelikli insan gücünün yetiştirildiği yer,

sistemin en işlevsel parçası olan okul ve sınıftır. Okul, bireyi geleceğe hazırlarken, demokratik değerlere dayalı uygulamalara yer vermelidir.

Sınıf, eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği ortak bir yaşama alanıdır. Bir toplumdaki toplumsal ilişkiler örüntüsü ve buna yön veren amaç, norm ve değerler büyük ölçüde sınıf ortamına yansımaktadır.

Sınıf toplumsal yapının maketidir (Celep, 2004). Sınıf, değişik özelliklere sahip kişiler ve bunların bir araya geldiği farklı gruplardan oluşan bir yapıdır (Erdoğan, 2000). Eğitim öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği bir yaşama alanıdır (Aydın, 2000).

Sınıflar öğrenme isteğinin ateşlendiği yerler olarak düşünülmeli ve düzenlenmelidir. Sınıfı oluşturan fiziksel düzenlemeler, psikolojik durumlar ve öğrencilerin duyuş ve değerlendirmelerini etkileyen sosyal ve kültürel öğelerin etkileşiminin ürünü olan sınıf ortamı, bir sınıfı diğer sınıflardan ayıran o sınıfa özgü özelliklerin tamamıdır. Sınıf ortamı sınıfta bulunan herkesin yaşadığı sınıftakilerin davranışlarını etkileyen değer ve normlar olarak ifade edilebilecek özelliklerin tümüdür. Sınıf ortamını ve bu ortamın yansıması olan sınıfın havasını etkileyen birçok değişken vardır. Sınıftaki olumlu öğretme-öğrenme havasını etkileyen değişkenler arasında; kural ve beklentilerin açıklığı, ödül ve teşvik, öğretme yeteneği, yüksek beklenti, öğrencilerin derse katılımı, öğrenci-öğretmen ilişkileri, okul aile ilişkileri, grup normları, öğretmenlerin kendi aralarındaki ve yönetimle ilişkileri ve fiziksel çevre sayılabilir (Özden, 2002).

Öğrenme-öğretme sürecinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için sınıf düzenini kurmak gerekir. Bu da iyi bir sınıf yönetimi ile mümkündür. Bu nedenle etkili bir okul ve sınıf yönetiminin var olması gerekliliği kaçınılmazdır (Terzi, 2002). Sınıf yönetimi, eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağıdır. Eğitim ve okul yönetiminin başarısı ve kalitesi büyük ölçüde sınıf yönetiminin başarı ve kalitesine bağlıdır (Küçükahmet, 2004). Demirel (2000)'e göre sınıfın iyi yönetilmesi, eğitimde başarılı olmak için ilk adım olarak kabul edilmektedir.

II.2. SINIF YÖNETİMİ

Eğitim yönetimi bir ülkenin eğitim sistemini bir bütün olarak analiz ve sentez etmeyi amaçlayan disiplinlerarası bir bilim dalıdır. Eğitim yönetimi, yönetimin eğitime uygulanmasıdır. Eğitim yönetimi, okul yönetimini ağırlık merkezi olarak alan, bağımsız bir meslek ve uzmanlık alanıdır (Balcı, 2005).

Eğitim yönetimi, eğitim alanına ilişkin politika, karar ve amaçların gerçekleştirilmesiyle ilgilenir. Bunu yaparken eğitim yöneticileri de insan ve madde kaynaklarını eşgüdümlemek, karar vermek, grup çabalarını yönlendirmek için genel yönetimin kuram, ilke, teknik ve yönetimlerinden yararlanırlar (Kaya, 1996). Eğitim yöneticileri, örgütlerini Türk Milli Eğitim'in Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile örgütün özel amaçları çerçevesinde yönetmekten sorumludurlar (Taymaz, 2003).

Eğitimi yönetme düşüncesi, sadece okulların yönetimiyle kalmamış, sınıfların yönetimi de eğitim yönetiminin ayrılmaz bir parçası olarak görülmüştür. Yönetim bilimi alanındaki yaklaşımlar, okul yönetimini ve sınıf yönetimini de etkilemiştir. Öğretmenin etkililiği sadece öğretim ile sınırlı tutulmamış; öğretim ve yönetimin bütünleştirilmesi öğretmen etkililiğinin temel bir ölçütü olarak görülmüştür (Çelik, 2003)

Okul yönetimi, eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanmasıdır. (Bursalıoğlu, 2002). Eğitim sisteminin temelinde eğitim kurumları olan okullar yer almaktadır. Okul yöneticiliği, okul ve okulların eğitimsel amaçlara göre en etkili ve verimli bir şekilde çalıştırılabilmesi ile ilgili ilke, yöntem ve teknikleri inceler (İlgar, 1996).

Okul yönetimi, okulu önceden belirlenmiş amaçlara ulaştırmak için eldeki tüm madde ve insan kaynağının katkılarını bütünleştirmek, etkili biçimde kullanmak, amaçlara dönük politika ve kararları uygulamak olarak ifade edilebilir (Cafıoğlu, 2007).

Okul yönetimi eğitim yönetiminin okula uygulanmasından, sınıf yönetimi de okul yönetiminin sınıfa uygulanmasından meydana gelir (Toprakçı, 2002).

Sınıf yönetimi eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağıdır. Sınıf öğrenciler ile öğretmenlerin buluştukları bir yerdir. Eğitimin amacı olan, öğrenci davranışının oluşması burada başlar. Eğitim için gerekli birincil kaynaklar, öğrenci, öğretmen, program ve diğer unsurlar sınıfın içindedir. Eğitim ve okul yönetiminin başarısı ve kalitesi büyük ölçüde sınıf yönetiminin başarısı ve kalitesine bağlıdır (Çalık, 2004).

II.2.1. Sınıf Yönetiminin Tanımı

Sınıf, öğrencilerin birlikte oldukları, bireysel ya da grupla öğrenme yaşantılarının gerçekleştiği bir yaşama ve öğrenme yeridir. Sınıftaki her öğrenci, eşsiz ve kendine özgüdür (Şişman ve Turan, 2007). Sınıfta her öğrencinin özelliklerinin farklı olmasından dolayı sınıf yönetimine ihtiyaç vardır.

Sınıf yönetimi, belirlenen eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi için planlama, örgütlenme ve değerlendirme işlevlerine ilişkin ilke, kavram, kuram, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli olarak uygulanmasıyla ilgili etkinliklerin tümüdür (Kaya, 2004). Sınıf yönetimi, eğitim-öğretim hizmetlerinin belirlenen planlara göre yürütülmesi veya sınıftaki öğrencilerin olumsuz davranışlarına olumsuz cevaplar vermek olarak algılanmamalıdır. Sınıf yönetimi öğrencilere istenen özellikleri kazandırmak için, fiziksel donanımın, öğrenme-öğretme süreçlerinin, disiplinin, zamanın, ilişkilerin ve sınıftaki öğrenci davranışlarının yönetimi ile ilgilidir (Bayrak, 2002).

Sınıf yönetimi, sınıfta yapılacak işlerin nasıl yapılacağı ile ilgilidir. Sınıf yönetimi, belli yapı, prosedür ve rutin uygulamaları içerir. Sınıf içerisinde prosedürler zamanla öğrenilir, uygulanır ve pekiştirilir. Sınıf yönetiminin etkililiği de bu şekilde artar (Ayers ve Gray, 1998).

Sınıf ortamı sınıf yönetimi etkinliklerinin önemli bir boyutunu kapsar. Sınıftaki öğrencilerin kişilik özellikleri, okula ve derslere yönelik tutumları, ders çalışma ve dinleme alışkanlıkları, ailelerinden getirdikleri kültürel birikim, öğrenciler arasındaki ilişkiler, sınıfın fiziksel koşulları ve öğretmen-öğrenci etkileşimi bir bütündür (Kıran, 2007). Sınıf yönetimi, öğretmenlerin sınıftaki çeşitli etkinliklerini kapsar. Bu etkinlikler içerisinde özellikle sınıfın yapısı, süreci, prosedürlerinden kaynaklanan durumlar ve öğretmen ile öğrencilerin beklentileri vardır. Zihinsel, duygusal ve fiziksel açıdan öğrenci güvenliğinin korunmasına yönelik etkinlikler de sınıf yönetiminin içerisinde (English, 2006).

Eğitim-öğretim sürecinde sınıf içinde (öğrencilerin, birbirlerini dersi dinlemesini etkileyecek şekilde rahatsız etmesi, sürekli şikayet etmeleri, yalan söylemeleri, kavga etmeleri v.b. gibi) pek çok istenmeyen davranış sürekli meydana gelmektedir. Bu nedenle öğretmenler, derslerde zamanlarının çoğunu belirledikleri hedeflere ulaşma çabalarından çok, istenmeyen davranışlarla uğraşmak zorunda kalmaktadırlar. Öğrenme ve öğretme ortamını son derece olumsuz etkileyen bu davranışların önlenmesi ve giderilmesi büyük ölçüde eğitimdeki başarıyı artıracaktır.

Sınıf yönetimi öğretme süreci ile iç içedir (Açıkgöz, 2003). Öğretme, öğrenmenin gerçekleşmesi, sınıf yönetimi de bunun için gerekli düzenin sağlanmasıyla ilgilidir. Doyle (1983); sınıf yönetimi, öğretme sürecinin merkezidir, demiştir. Good (1983)'un da belirttiği gibi yapılan tüm çalışmalar, sınıf yönetimi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır (Açıkgöz, 2003).

Sınıf yönetimi, etkili bir eğitim ve iletişim örüntüsü gerçekleştirmek amacına dönük etkinlikleri tanımlar. Bu bağlamda sınıfı yönetmek, eğitimi etkileyen değişkenleri tanımlamaya gerektirmektedir. Sınıf yönetimini değişkenleri, öğretmen, öğrenci, okul, aile, çevre olarak sıralanabilir. Ancak söz konusu değişkenlerin içinde, en stratejik değişken öğretmendir. Uygun eğitim ortamı, uygun psikolojik ortam ve istendik davranışların oluşması öğretmen ile mümkündür (Aydın, 2004).

Sınıf yönetimi bir dizi etkinlikten oluşmaktadır. Sınıf yönetimi etkinlikleri beş boyutta ele alınabilir (Başar, 2001).

Birinci boyut, sınıf ortamının fiziksel düzenine ilişkindir. Sınıfın genişliği, sınıf alanının çeşitli etkinliklerin yapımı için bölümlenmesi, ısı, ışık, gürültü düzenekleri, renkler, temizlik, estetik, eğitsel araçlar, oturma düzeni, sınıftaki eşyaların sınıfın alanına oranı ve miktarı, öğrencilerin gruplanması bunların başlıcalarıdır. Öğretmen ilk olarak bunları gözden geçirmelidir. Sınıfın fiziksel çevresine ilişkin bu alanların her biri, davranış problemlerine yol açabilecek nedenler olarak değerlendirilmelidir. Sınıfın fiziksel çevresi gözden geçirilirken, öğrencilerin yaşı, zihinsel fonksiyonları ve etkinlik biçimleri hesaba katılmalıdır. Dikkatle ve öğrenci özelliklerine göre düzenlenmemiş bir sınıf ortamı, sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilecektir (Murdick ve Hogan, 1996).

Sınıf etkinliklerinin yer aldığı ortam, öğrencinin, öğretmenin en yakın çevresi, sürekli, etkileyici değişkenidir. Bu ortam, öğrenci güdüsünü, devamını, öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesini etkiler. Fiziksel ortama ilişkin her değişken, eğitime destek veya engel olur. Sınıf ortamında bulunanların, sadece varlığı değil, düzenleniş biçimleri ve görünüşleri de eğitsel açıdan etkileyicidir (Başar, 2001). Bu durumun farkında olan öğretmen, sınıf ortamını, eğitimin amaçları doğrultusunda düzenleyecektir. Çevreyi değiştirmenin, davranış değiştirme üzerindeki etkisini bilen öğretmen, sınıf ortamını salt katı bir düzen oluşturmak amacıyla düzenlemeyecek, öğrencilerin rahatça çalışabileceği, etkileşebileceği, birbirlerinden yararlanabilecekleri, çeşitli etkinlikler için mekanların oluşturulduğu, teknolojinin yenilikleriyle donatılmış, çevreye açık bir ortam olarak düzenleyecektir (Kıran, 2007).

İkinci boyut, plan-program etkinliklerinden oluşur. Plan, program etkinlikleri, öğretmenin etkin bir öğretim lideri olarak sınıfta eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürebilmesine olanak tanır (Ağaoğlu, 2002). Amaçlar doğrultusunda etkinliklerin planlanması ve yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi çalışmaları bu boyutta yer alır.

Sınıf etkinliklerin örgütlenmesi ve planlanması, sınıf ortamını bozucu davranışların azaltılmasını sağlar. Bu planlarda sınıfta yapılacak yıllık, ünite boyunca ve günlük olarak gerçekleştirilecek rutinler yer alır (Murdick ve Hogan, 1996).

Üçüncü boyut, zaman yönetimine yönelik etkinliklerdir. Zaman yönetimi, olayları ve olguları önceliklerine göre sıraya koyabilme becerisidir. Sınıf içinde etkili öğrenme için geçirilen zamanın, etkinliklere uygun biçimde dağılımı, öğrencinin sınıf içinde geçireceği zamanın düzenlenmesi bu boyut içinde yer alır. Öğretmen, sınıfta zamanı öğretim etkinliklerinin özelliklerine göre uygun biçimde dağıtmalıdır. Öğretim etkinliklerinin belirlenmesi ve zamanlanması, sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engelleyen temel faktörlerden biri olarak tanımlanabilir. Sınıfta öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi çabalarının bileşenleri, zamanın ve geçişlerin planlanması, ders izlencesinin belirlenmesi, ders için gerekli ön hazırlıkların ve becerilerin, ders süresince sergilenecek sözel olmayan davranışların tanımlanması ve öğrencilerin edimleridir (Murdick ve Hogan, 1996).

Sınıfta zamanın tümü eğitsel amaçlara yönelik etkinlikler için kullanılmalıdır. Bunu sağlamanın bir yolu, sınıf süreçlerinin dikkatle planlanması, zamana bağlanmalıdır (Başar,2001). Öğretmenin zamanı dikkatle kullanması hem öğrencilerin başarısı hem de disiplin problemlerini ortadan kaldırmak açısından oldukça önemlidir. Öğretmenin zamanı dikkatle kullanması, öğrenciler için daha çok öğrenme fırsatı yaratması anlamına gelir. Zamanın etkili kullanılması bir yandan öğrenci başarısını arttırırken diğer yandan öğretmeni dağınıklıktan, fiziksel ve zihinsel yorgunluktan kurtarır (Özkılıç, 2000).

Dördüncü boyut, sınıf içi ilişkilerin düzenlenmesini içerir. Sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesi, sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik etkinliklerdir. Sınıf kuralları, verimli ve etkili bir sınıf içi öğretim sürecinin akışına yardım eder. Kuralları olmayan bir sınıf ortamı, sınıf içi etkileşime ve öğrenmeye daha az yardım edecektir. Kurallar sınıfta istenmeyen davranışlar üzerinde yoğunlaşmalı, öğretim yılı başında belirlenmeli ve yıl boyunca gözden geçirilmelidir. Kurallar, sınıfta ortaya çıkacak disiplin problemlerinden kaçınmak için geliştirilmelidir. Araştırmalar, olumlu sınıf kurallarının, istenmeyen davranışları, olumsuz sınıf kurallarından daha çok azalttığını ortaya koymuştur (Murdick ve Hogan, 1996).

Beşinci boyut, davranış düzenlenmelerinden oluşur. Sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin olumlulaştırılması, sorunların ortaya çıkmadan önce tahmin edilip önlem alınması, kurallara uyumun sağlanması, istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyuta ilişkin etkinliklerdir.

Palardry (1996)'e göre etkili sınıf öğretiminin 12 temel ilkesi vardır. Bunlar:

1. Öğrencilerin kapasiteleri çok önemlidir.
2. Öğrenciler temel ihtiyaçları karşılandığında daha iyi öğrenirler.
3. Ödüllendirilen davranış muhtemelen daha çok tekrar edilebilmektedir.
4. Değerlendirmenin başlıca amacı öğrencinin öğrenimini kolaylaştırmaktır.
5. Motivasyonlu öğrenciler diğerlerinden daha kolay öğrenirler.
6. Yaratılıştan gelen motivasyon, dış etkilerle sağlanan motivasyondan daha çok tercih edilmektedir.
7. Sık hatırlatmalar okunanların hatırlanması için önemlidir.
8. Öğretmenlerin pozitif beklentileri olduğunda öğrenciler iyi öğrenirler.
9. Öğrencilere daha fazla zaman verildiğinde daha iyi öğrenirler.
10. Öğrencilerin öğrenim modelleri birbirine uygun hale gelince daha iyi öğrenirler.
11. Öğrencilerin bir konu hakkında açıklama yapmaları istendiğinde daha iyi öğrenirler.
12. Öğrenciler kendileri için genelleştirmeleri ortaya çıkınca daha iyi öğrenirler (Bacanlı, 2001).

II.2.2. Sınıf Yönetiminin Amacı ve Önemi

Sınıf yönetiminin amacı, öğrencilerin uygun öğrenme etkinlikleri için gerekli olan zamanı arttırmak ve öğretmenin hedeflerine ulaşmasını sağlamaktır. Etkili sınıf yönetiminin amacı ise, öğrenme için bol zaman elde etmek, öğrencileri aktif olarak derse katıp zaman kullanımının niteliğini geliştirmek, katılın yapısını açık, dürüst ve sürekli olmasını sağlamak ve öğrencinin kendini yönetmesini cesaretlendirmektir (Aydın, 2001).

Sınıf yönetiminin iki amacı vardır. Birincisi, sınıfta öğrenci güdülenmesini arttıracak düzenli ve güvenli bir ortam oluşturmak, ikinci olarak da öğrenci sorumluluğunu geliştirmek ve öğrencilere kendi davranışlarını düzenleyebilmelerini öğretmektir (Karip, 2002).

Sınıf yönetiminin önemi, sınıf içi süreçlerle ilgili olarak öğrencilerin akademik başarısı, öğretmen yeterlilikleri, öğretmen ve öğrenci davranışını etkileyen sınıf içi değişkenler gibi konularda yapılan araştırmalarla daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır.

Sınıf yönetimi öğrencilerin davranışlarını, duygularını ve öğrenmelerini etkilediği için önem taşımaktadır. Sınıf yönetiminde sahip olunan bilgi ve beceri öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmada başarılı olmayı sağlar.

II.2.3. Sınıf Yönetiminin İlkeleri

Sınıf yönetimi uygulamalarının amaçlarına tam olarak ulaşması için bazı ilkelere dikkat edilmesi gerekir. Pozitiflik, Seçim ve Yansıtma dikkat edilmesi gereken önemli ilkelerdir. Sınıf yönetimi uygulamalarındaki ilk ilke pozitif yaklaşımdır. Bireyler genel olarak kendilerini iyi hissettiklerinde, diğer insanlara da iyi davranırlar. Sınıf yönetimi uygulamaları için ikinci önemli ilke, şartlara ve duruma uygun doğru seçimleri yapmaktır. Bu yaklaşımda birey kendi tercihleri ile ters düşmez ve bireyin kurallara karşı aşırı direnç göstermesini engeller. Uygulamada kullanılabilecek üçüncü ilke, bir insana şans verme ile bir insanı kontrol etme arasındaki fark gibidir. Bireyi ancak fiziksel olarak kontrol edebiliriz, onun düşüncülerini kontrol edemeyiz. Bireyler yaşamları ile ilgili değişikliklerde son söz hakkına yine kendileri sahiptirler. Bireylerin davranışlarında ve yaşantılarında değişim bir ihtiyaçtır, bu değişim zorlamayla gerçekleştirilemez. Bu yaklaşım ile uzun vadede daha olumlu sonuçlar alınabilir (Cafıoğlu, 2007).

Sınıf yönetiminin üç temel ilkesine ek olarak aşağıdaki ilkeler de belirtilebilir (Üstündağ, 2004):

1. Öğrencilere karşı olumlu tutumlar geliştirmek,
2. Bazen disiplin sorunu yaratan öğrenciler karşı bile olumlu tavır geliştirmek,
3. Sınıf yönetimi konusunda mantıklı ve iyimser bir yaklaşım geliştirmek,
4. Kontrol yerine önlemeye dayalı sınıf yönetimi uygulamaları kullanmak,
5. Uygun davranışa ilgi göstermek ve sınıfta iyi niyet oluşturmak,
6. Belli öğrencilere özel ilgi göstermekten sakınmak,
7. Öğretimi en az kesinti ve en az gecikme olacak şekilde düzenlemek,
8. Kesintiye yol açan uygulamaları değiştirmek,
9. Dönem başında yönetim ilkelerini oluşturmak,
10. Sınıf kurallarını oluştururken öğrenci katılımını sağlamak,

11. Sınıf kurallarının nedenini açıklamak,
12. Olabildiğince az kural koymak ve kuralları herkesin anlayabileceği şekilde yazmak,
13. Kurallara uyan öğrencilere olumlu pekiştireç vermek,
14. Öğrenci üzerine değil, kabul edilemeyen davranış üzerine yoğunlaşmak,
15. Uyumsuz davranışın olumsuz boyutlarını açıklamak,
16. İlgi çekmeye yönelik küçük yanlışları göz ardı etmek,
17. Öğrencileri ceza ile tehdit etmemek,
18. Öğrencilerle asla alay etmemek,
19. Olumsuz eleştirilerden kaçınmak,
20. Büyük boyutta olumsuz davranışları, özel toplantı ya da danışma yolu ile düzeltmeye çalışmak,
21. Anne-babalar, rehber öğretmenler ve okul yöneticileri öğretmen arasında iş birliği kurallarına uymaktır.

Bu sınıf yönetimi ilkeleri, sınıf yönetimi ve disiplini içerisinde birçok alt boyutu etkileyen ilkelerdir. Bu ilkelerin gerçekleşmesi temelde pozitiflik, tercih hakkı ve yansıtma ilkelerinin gerçekleşmesi ile önemli oranda ilişkilidir.

II.2.4. Sınıf Yönetimini Etkileyen Unsurlar

Sınıf yönetimi, öğrenme için uygun ortamın, iklimin oluşturulması ve sürdürülmesi olarak tanımlanabilir. Sınıf yönetimi, sınıf ortamından, bireyin psikolojik özelliklerinden ve sınıf dışı etkenlerden de etkilenir. Bu yüzden, sınıf yönetimi bazı güçlükler içerir. Ancak etkili sınıf yönetimi eğitimi almış ve öğrendiklerini uygulayabilen öğretmenler, bu sorunları önceden tahmin ederek gerekli önlemleri alabilirler. Sınıfın havasının bozulmasını önlemenin yolu, sınıf yönetimini etkileyen etmenlerin ne olduğunu bilmeye ve problem çözmede yaratıcı olmaya bağlıdır. Öğretmenler sınıf yönetimi alanında bilgi sahibi olmalı ve bu bilgi yüksek duyarlılık ve yaratıcılıkla birleştirilerek kullanabilmelidirler (Kıran, 2007).

Okul amaçlarının gerçekleştirilmesi sınıfın etkili yönetilmesi ile mümkündür. Sınıfın etkili yönetilebilmesi için sınıf yönetimini etkileyen etkenlerin bilinmesi bir zorunluluktur. Olumlu bir sınıf ve öğrenme atmosferinin oluşturulmasında birçok değişken rol oynamaktadır. Bunlar arasında; öğretmen ve öğrencilerin geçmiş yaşantıları, ailelerin okula desteği, okulun eğitim politikaları, eğitim programları,

öğretme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler, öğrenci ve öğretmenlerin motivasyon düzeyleri gibi birçok etken sayılabilir (Turan, 2004).

Sınıf yönetimini etkileyen birçok neden vardır. Bunlar sosyal, psikolojik ve eğitsel etkenler olarak sınıflandırılabilir.

Sosyal Etkenler: Sınıf yönetimini etkileyen sosyal etkenleri kapsar. Bunlar: Aile, Toplumsal norm ve değerler, Öğrencilerin geldikleri çevre, Beklentiler ve Kitle iletişim araçlarıdır.

Psikolojik Etkenler: Sınıf yönetimini etkileyen öğretmen ve öğrencinin psikolojik durumu ile ilgili etkenlerdir. Bunlar: Öğrenci özellik ve ihtiyaçları, Öğretmenin kişilik özelliğidir.

Eğitsel Etkenler: Sınıf yönetimini etkileyen eğitim ortam ve durumları ile okulun yönetim yapı ve işleyişi ile ilişkili etkenlerdir. Bunlar: Okulun yönetim yapısı, Öğretmen niteliği ve eğitimi, Öğretmenlerin okul amaç ve değerlerine bağlılığı, Kontrolü kaybetme korkusu, Dersin işlenişi, Sınıfın fiziksel durumu, Sınıf kurallarının belirsizliğidir (Kıran, 2007).

II.3. SINIF YÖNETİMİNDE ÖĞRETMEN

Sınıf yönetimi öğretmenleri en çok uğraştıran ve onların zamanlarının önemli bir bölümünü alan konuların başında gelmektedir. Öğretmenin mesleğini sevmesi, yaptığı işten doyum elde etmesi, sınıfını yönetmedeki başarısına bağlıdır. Sınıfın yönetimi eğitim-öğretim hizmetlerinin belirlenen planlara göre yürütülmesi veya sınıftaki öğrencilerin yaramazlıklarına yanıt verme anlamında kullanılan disiplini sağlama olarak anlaşılmamalıdır.

Sınıf yönetimi, öğrencilere istenen özellikleri kazandırmak amacıyla, fiziksel donanımın, öğretme-öğrenme süreçlerinin, disiplinin, zamanın, ilişkilerin ve sınıftaki öğrencilerin davranışlarının yönetimidir. Sınıftaki oturma düzeninden, aydınlatmaya, kullanılan yönteme, öğrencilere ve öğrencilerin sorduğu her türlü sorulara, öğretmenin sınıfta yapacağı her davranış sınıf yönetiminin içerisinde değerlendirilmektedir. Öğretmenin sınıf yönetimindeki başarısı, öğretim liderliği ve disiplin sağlama konusundaki becerileriyle doğrusal ilişki göstermektedir (Bayrak, 2002).

Etkili bir sınıf yönetimi için gerekli olan eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden öğretmen sorumludur. Öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi için öğrenen ve öğretene arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir (Çetin, 2001).

Öğretmenin sınıfta ana görevi iyi bir öğretim ortamı hazırlama ve sürdürme, iyi bir liderlik örneği sergileme, ulaşılan sonuçları değerlendirmedir. Sınıfta işleyişe önderlik eden, sınıfı sürükleyen ve sonuca ulaştıran öğretmen lider konumundadır. Öğretmen bulunduğu görev ve sorumluluk nedeniyle doğal liderdir.

Öğretmen sınıf yönetiminde başarılı olabilmesi için öğretimin yanında yönetim bilimi konusunda da donanımlı olmalıdır. İyi bir sınıf ortamının nasıl yaratılacağı, öğrencilerin motivasyonunun nasıl sağlanacağı konusunda yeni yöntem ve stratejiler geliştirip uygulayacak yenilikte olması gerekir (Doğan, 2003).

Öğretmenin değerleri, tutumları, deneyimleri, kısaca davranışları, bütünüyle öğrencilerini, toplumu, kendi mesleki geleceğini, meslektaşlarını etkiler ve doğal olarak onlardan da etkilenecek kişisel ve mesleki varlığını biçimlendirir (Bilen, 2002).

II.3.1. Sınıf Yönetiminde Öğretmen Tutumları

Sınıf yönetiminde öğretmen tutumları çok önemlidir. Üç farklı öğretmen tutumundan bahsedilebilir. Bunlar:

Demokratik Öğretmen Tutumu: Öğrencilerinin düşünce ve duygularına önem veren, öğrencilerine güven duyan, eleştirilere önem vererek bu davranışı teşvik eden, değerlendirmede nesnel kalan, dersleri hazırlama ve yürütmede öğrenciye öncelik tanıyan, yardımcı, grup çalışmalarına önem veren öğretmendir.

Sınıfta öğrenci merkezli bir işleyiş hakimdir. Öğrencilerin sınıf kurallarının oluşturulmasında ve uyulmasında kararlara katılımları sağlanır. Tüm ilişki ve çalışmalarda işbirliği temel alınır. Hoşgörü ve güven hakimdir. Öğretmen öğrenciyi sever, onları önemser, eleştirel düşünceyi yerleştirir. Öğrencinin güveninin ve sosyal ilişkilerini geliştirir. Başarı yüksektir.

Otokratik Öğretmen Tutumu: Öğrencilerin düşünce ve görüşlerine önem vermeyen, sınıfta serbest tartışma ortamı yaratmayan, baskıcı, eleştiriye izin vermeyen, değerlendirmede taraflı, sert, dersin tek yöneticisi, kayıtsız şartsız itaat isteyen, ceza ve düşük not verme gibi gözdağı ifadelerine sık sık yer veren öğretmendir.

Öğretmenin hakimiyeti esastır. Öğrencilerle ilişkiler resmidir. Sınıfta öğretim ortamı hazırlarken baskı ve ceza ön plandadır. İşbirliği yerine yıpratıcı bir rekabet vardır. Öğretmenin gözde ve dışlanmış öğrencileri vardır. Başarı oranı düşüktür. Öğretmen öğrencilere hükmetmek ister. Sınıfta korku ve itaat hakimdir. Baskıcı bir tavırla sınıfın moralini bozar. Kendiside başarısızsa sürekli sinirli ve gergindir. Yıkıcı eleştiri hakimdir. Öğrencilerin kendi aralarındaki ilişki de bozuktur. Arkadaşını dışlayarak öğretmene yaranma eğilimleri gelişir. Öğrenciler arasında olumsuz bir yarış vardır.

Pasif Öğretmen Tutumu: Öğrenciyle ilgilenmeyen, rehberlik yapmayan, kararsız, hareketsiz, çalışmalarında amaçsız ve plansız, değerlendirmede tutarsız, öğrencilerde huzursuzluk ve kararsızlık ortamı yaratan öğretmendir.

Sınıfta hiçbir şeye karışmaz. Gerekli rehberliği yapamaz. Öğrenciler etkindir. Ancak eğitsel bir rehberlik ve yönlendirme olmadığından başıboşluk hakimdir. Öğrenciler serbesttir, herkes istediğini yapar. Öğretmenin davranışları yer yer alay konusu olur. Sınıfta öğretime uygun bir ortam yaratmak zordur.

II.3.2. Sınıf Denetiminde Öğretmen Tutumları

Sınıf içerisinde denetimde de üç çeşit öğretmen tutumu vardır. Bunlar:

Demokratik Denetim: Öğrenciler kendi kararlarını kendileri alır. Öğrenci düşünce ve eğilimlerini öğretmen önemser. Öğretmen sadece öğrencilere düşünme ve karar alma ortamı sağlar. Sınıf içi kurallar birlikte kararlaştırılır. Sınıf içi sorunları öğrencilerin kendilerinin çözmelerine yardım eder. Öğrenciler örnek bir eğitim ortamına sahiptir. Sınıf içi denetim, öğretmen ve öğrenci ortak sorumluluğu ile sağlanır. Öğrenci merkezli, grupla öğretimde uygulanan bir denetim hakimdir. Kararlar öğretmen ve öğrenci ortaklığında alınır.

Otokratik Denetim: Öğretmenin seçtiği kurallara uyulur. İstenmeyen davranışlar engellenir. Öğrenci düşüncesi, duygu ve istekleri dikkate alınmaz. Öğrencilerin kendilerini denetleyemeyeceğine inanılır. Sınıf içi kuralları öğretmen belirler.

Pasif Denetim: Sınıfta denetim sağlamak zordur. Herkes gönlünce hareket eder. Başarı giderek düşer (Doğan, 2003).

II.3.3. Sınıf Rehberliği ve Öğretmen

Eğitim ve öğretimin vazgeçilmez unsurlarından biride öğrencilere rehberlik hizmetleridir. Günümüzde öğretmenin rehberlik rolü daha da önem kazanmıştır. Tecrübeli bir öğretmen önderliğinde öğrenci gelişimi daha üst boyutlarda gerçekleşir. Öğretmenler iki değişik ortamda rehberlik yapmaktadırlar.

Demokratik Ortamda Rehberlik: Dersler öğrencilerle beraber planlanır. Tüm etkinlikler tartışılarak kararlaştırılır. Öğrencilerin geniş söz hakkı vardır. Ders materyali öğrenciyle seçilir. Ders işleyiş yöntemlerinde bile öğrencilerle tartışılıp karar alınır. Öğrencilerin kendilerini değerlendirmesine olanak tanınır. Paylaşım esastır. Öğrencilerin duygu ve düşünceleri önemsenir. Öğrencilerde kendiliğinden güven oluşur ve disiplin yerleşir. Rekabet yerine işbirliği duygusu gelişir. Grup tartışmalarına ağırlıklı yer verilir. Yanlışlar hoşgörü ile düzeltilir. Öğrencilere eşit öğrenme ortamı sunulur.

Otokratik Ortamda Rehberlik: Ders işleme sürecinde tüm kararları öğretmen verir. Anlatım yöntemi kesintisiz uygulanır, öğrenci derse ancak soru sorarsa katılır. Değerlendirmeyi öğretmen yapar. Disiplin, sertlik ve zorla sağlanır. Öğrenciye sorumluluk vermek yanlıştır. Öğretmen en iyiyi bilir. Öğrenci bilmez, o yeteneğe sahip değildir. Öğrenciler giderek ilgisizleşir.

II.4. SINIF YÖNETİMİNDE ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİSİ

II.4.1. Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Değişkenleri

Öğretmen ve öğrencilerin sınıf içi ilişkilerini belirleyen üç önemli değişken vardır. Bunlar, öğretmenlerin yeterlik duygusu ve öğrencilere ilişkin beklentileri, sınıfın disiplin yapısı ve öğretmenlerin sahip oldukları liderlik eğilimleri ve sınıf iklimi ile öğretmenlerin sınıf içi iletişim yeteneği değişkenleridir.

II.4.1.1. Yeterlilik duygusu ve Öğrenciye İlişkin Beklentileri

Öğretmenlerin kendilerine ilişkin yeterlilik duyguları ile öğrencilere ilişkin beklentileri, öğrencilere karşı tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Öğretmenlerin yeterlilik duyguları öğrencilere karşı tutum ve davranışları üzerinde etkilidir. Düşük yeterlilik duygusuna sahip öğretmenler, öğrencileri öğrenmeye yeterince güdüleyemezler. Yüksek yeterlilik duygusuna sahi öğretmenler ise sınıfta öğrencilerle daha çok ilgilenirler ve eğitim-öğretim etkinliklerine daha çok zaman ayırırlar. Dolayısı ile, yüksek yeterlilik duygusuna sahip olan öğretmenlerin

sınıflarında bulunan öğrenciler, düşük yeterlik duygusuna sahip öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrencilere göre, eğitim-öğretimle daha fazla meşgul olurlar.

Yüksek yeterlilik duygusuna sahip öğretmenlerin bulunduğu sınıflarda güvenli ve destekçi bir ortam oluşur, öğrenci girişimciliğe özendirilir, bireysel gereksinimler karşılanır ve sınıf içi denetime daha az zaman ayrılır.

Öğrencilere ilişkin öğretmen beklentisi, öğretmenin, öğrencilerin şimdiki durumuna ilişkin bildiklerinden yola çıkarak, gelecekteki davranışlarına ve başarı durumuna yönelik düşünceleridir. Öğretmenlerin öğrencilere ilişkin bu beklentilerini göz önünde bulundurarak gösterdikleri davranışlar, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkilidir.

Öğretmenlerin öğrencilerine ilişkin beklentileri onlara karşı davranışlarını da etkiler. Öğretmenler yüksek beklenti geliştirdikleri öğrencilerle, düşük beklenti geliştirdikleri öğrencilere farklı farklı davranırlar. Öğretmen davranışları öğrencilerin derse karşı tutumlarını şekillendirir. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencilere ilişkin beklentileri öğrencilerin başarılarını da etkilemiş olur. Sonuçta, öğretmenlerin öğrencilerin yetenekleri ile ilgili varsayımlarına bağlı olarak ortaya çıkan beklentiler öğrenciler arasında başarı farklılığına da yol açar (Üre, 2003).

Öğretmenlerin öğrencilere ilişkin geliştirdikleri olumlu beklentiler öğretmen-öğrenci ilişkilerine de olumlu yansıyacaktır. Öğrencilere ilişkin olumsuz beklentiler ise zayıf öğretmen-öğrenci ilişkisine, yani düşük başarıya yol açacaktır.

Öğrenci başarısı üzerindeki etkileri göz önünde bulundurduğumuzda, öğrencilere ilişkin sahip oldukları beklentilere göre, tepkisiz, tepkisel ve aşırı tepkisel olmak üzere üç farklı öğretmen tipinden bahsedebiliriz.

Tepkisiz Öğretmen: Bu tip öğretmenler gerek sınıfın, gerekse öğrencilerin bireysel amaçlarını kendi amaçlarına göre belirlerler. Belirledikleri amaçlar gerçekçi, kendileri de gerekli yeteneklere sahip iseler, öğrencileri bu amaçlara ulaşacak beklentilere yönlendirebilirler. Bu tip öğretmenlerin öğrencilere ilişkin beklentileri genelde öğrenciler üzerinde olumlu etki yapar.

Tepkisel öğretmen: Bu tip öğretmenler, öğrencilerin geçmiş kayıtları yerine şimdiki durumlarını göz önünde bulundurarak, öğrencilere ilişkin katı olmayan beklentiler geliştirirler. Bu tip öğretmenlerin öğrenciler üzerinde fazla bir beklenti etkileri yoktur. Ancak düşük ve yüksek beklenti geliştirmiş oldukları öğrenciler arasındaki farkı devam ettirirler.

Aşırı tepkisel öğretmen: Bu tip öğretmenler, öğrencilerin geçmiş kayıtlarına ve onlarda gözledikleri davranışlara ilişkin ilk izlenimlere göre, katı yargılar geliştirirler. Öğrencilere birey olarak değil, klişe kişiler olarak bakarlar. Bu öğretmenler, öğrenciler üzerinde daha çok olumsuz beklenti etkisine sahiptirler.

II.4.1.2. Sınıf İklimi ve Disiplin Yapısı

Sınıf toplumsal bir çevredir. Bütün toplumsal çevrelerde olduğu gibi bir sınıftaki bireyler, iletişim kalıpları, kurallar, normlar, insan ilişkileri, fiziksel koşullar, liderlik biçimleri gibi değişkenlerin etkisi altındadır. Her sınıfın kendisine özgü bir iklimi vardır. Bazı sınıflar hareketli, bazıları durgun, bazıları gergin, bazıları neşeli, bazıları neşesizdir. Öğrencilerin öğrenmeleri böyle ortamlar içinde gerçekleşir (Açıkgöz, 2003).

Sınıfta, öğretmen ve öğrencilerin etkileşim içerisinde oldukları atmosfer ve ya duygu ortamına sınıf iklimi denir. Bu ortam tutum, his, değer ve ilişkilerden oluşur. Sınıf iklimi, öğrencilerin öğrenmelerinde, yaratıcılık ve öz saygı geliştirmelerinde eğitim programlarıyla ilgili diğer değişkenler kadar önemlidir.

Zayıf bir sınıf iklimi sınıfta düzensizliğe, ilişkilerde soğukluğa ve karşılıklı hoşnutsuzluğa neden olabilir. Bunun sonucunda, öğrencilerin zorla çalıştırılması gerekebilir ve buda öğrencilerde öğretmen ve okula karşı olumsuz tutumların gelişmesine yol açabilir. Zayıf bir sınıf ikliminde, yüksek denetim anlayışına göre işleyen bir sınıf yönetimi, öğrencilerde hata yapma kaygısına neden olur ve öğrenciler kurallara sadece ceza korkusu ile uyarlar.

Sınıfta sıcak, destekleyici ve memnuniyet verici bir iklim olduğunda, sınıfta dostane ilişkiler, hoş bir ortam ve karşılıklı anlayış hakim olur. Bunun sonucunda, sınıfta öğrencilerin çalışmaları ve başarıları desteklenmiş olur. Öğretmenler sınıflarında sıcak bir iklim oluşturarak:

- Öğrencilerde öz saygı gelişimine,
- Sınıf içi katılım ve etkileşime,
- Başarının desteklenip, teşvik edilmesine,
- Olumlu sınıf içi ilişkilerin doğmasına,
- Rahat bir sınıf ortamının ortaya çıkmasına katkı sağlar.

Sınıfın psiko-sosyal çevresi pozitif olduğunda, sınıf ortamı, öğrenmeye teşvik edici, dostça ilişkileri geliştirici ve sıcak bir mekana dönüşebilir. Tersine olduğunda ise

ilgisiz, kaba, sert, cezalandırıcı, soğuk ve itici bir sınıf iklimi oluşabilir. Sınıfta psiko-sosyal çevrenin geliştirilmesinde, genel insan ilişkileri, öğrenci-öğretmen ilişkileri, meslektaşlarla ilişkiler önemli rol oynar (Charles ve Senter, 1995).

Öğretmen, öğrencilerle insan ilişkilerini ilerletmede şu becerileri geliştirebilir: Öğrencilere düzenli ilgi gösterme, sözel ve davranışsal pekiştireçler verme, yardım etmek için sürekli istekli olduğunu gösterme, nezaket ve iyi tavırlarıyla model olma.

Öğretmen öğrencilerine düzenli ilgi göstermelidir. Her gün herkesle ilgilenmelidir. Bunun için öğrencilerle konuşmalı, onlarla ölçülü, yakın ilişki kurmalıdır.

Sözel ve davranışsal pekiştireçler, öğretmenin cesaretlendirici, destekleyici ve onaylayıcı eylem ya da sözcükleridir. Pekiştireçler, öğrencinin ilgisini ve çalışma verimini artırır.

Sürekli olarak yardım etmeye istekli olma genellikle takdir edilen bir özelliktir. Öğrencilere yardımı abartmamak gerekir. Yardım, onların öğrenmelerine ya da yaşama uyum sağlamalarına yardımcı olmalıdır (Kıran, 2007).

Öğretmenin nezaket ve iyi tavırlarıyla model olması pozitif sınıf iklimi kurmada önemlidir.

Öğretmen- öğrenci ilişkilerini belirleyen diğer bir değişken sınıfın disiplin yapısıdır. Bu yapıyı bir yandan öğretmenlerin sahip oldukları kişilik özellikleri, bir yandan da okul yönetiminin disiplin anlayışı belirlemektedir. Disiplin, öğretmenlerin, etkili birer lider olarak üzerinde durmaları gereken önemli bir husustur. Disiplin davranış denetimi olarak tanımlanabilir. Disiplinin, birisi özgür kılma ve yerine getirme; diğeri ise baskı kurma ve sıkıştırma olmak üzere iki farklı yönü vardır. Birinci türde öz disiplin söz konusudur. Bu durumda davranışlara makul düzeyde bir sınırlama getirilir. İkinci türde ise baskıcı bir disiplin söz konusudur ve davranışlar üzerinde gereğinden çok sınırlamalar vardır. Herhangi bir sınıftaki disiplin, eğer davranışlar üzerindeki sınırlamalar öğrencilerinde katılımı ile belirleniyorsa iyi, sadece öğretmen tarafından belirleniyorsa kötü olarak nitelendirilebilir (Üre, 2003).

II.4.1.3. Öğretmenlerin Liderlik Eğilimleri

Sınıfta bir öğretmenin üç temel faaliyet alanı vardır. Bunlar öğretim, liderlik ve değerlendirmedir. Liderlik, olumlu bir öğrenme ortamı sağlama ve devam ettirme etkinliklerini kapsar. Öğretim ve değerlendirme etkinlikleri de bu ortamda gerçekleşir. Sınıfta öğretmen, ister otoriter, ister katılımcı ve demokratik olsun,

liderlik rolünü üstlenir. Eğitimde iki farklı liderlik modelinden bahsedilebilir. Bunlar otoriter ve demokratik liderlik modelleridir. Bu iki modelin dışında ilgisiz liderlik modelinden de bahsedilebilir. Otoriter liderlik modelinde öğretmen merkezli, resmi ilişkilerin ön planda tutulduğu, sınıf içi iletişime tamamen öğretmenin hakim olduğu, sınıfta rekabetin ve cezanın yaygın olduğu bir sınıf liderliği vardır. Demokratik liderlik modelinde, öğrenci merkezli, öğrencilerin karara katıldığı ve işbirlikçi öğretimin egemen olduğu bir sınıf ortamı vardır. İlgisiz liderlik modelinde ise öğretmen tüm kararlarda öğrencileri tamamen serbest bırakmakta ve onlara yeterince rehberlik yapamamaktadır (Üre, 2003).

Öğretmenlerin, sınıflarda etkili bir şekilde öğretim hizmeti sunabilmeleri, onların aynı zamanda etkili bir yönetici olmalarını gerektirir. Etkili bir öğretmen, öğrencileri iş birliği yapmaya yönlendirebilmeli, öğretim etkinliklerine çekebilmeli ve sınıf içi etkinlikleri düzenli bir şekilde yürütebilmelidir. Bütün bunları yapabilen bir öğretmen, aynı zamanda etkili bir yöneticidir. Etkili bir öğretmen, sınıfın yöneticisi olarak, uygun bir öğrenme ortamı sağlayabilmelidir. Ayrıca, iyi bir öğretmenin sınıfta etkili bir iletişim ortamı sağlayarak öğrencileri güdüleyebilmesi için öğrencilere sosyal, fiziksel ve zihinsel açılardan olumlu bir çevre sunabilmesi gerekir.

II.4.1.4. Öğretmenin Sınıf İçi İletişim Yeteneği

Sınıf içinde olumlu bir öğretmen-öğrenci ilişkisi etkili bir iletişime bağlıdır. Etkili iletişim bireyler arasında etkileşim sağlamak için olduğu kadar, bireysel ve akademik amaçlara ulaşmak için de gereklidir. İletişimde, iletişimi başlatabilme yeteneği kadar iletişime açık olma yeteneği de önemlidir.

İletişimi başlatma yeteneği, derse karşı ilgi çekmek, öğrencilere akademik başarılarıyla ilgili dönüt vermek, öğrencileri değiştirilmesi gereken davranışlarıyla yüzleştirmek ve öğrencilerle ilgili olumlu beklentiler geliştirmek gibi mesajlar iletme yeteneğidir.

İletişime açık olma yeteneği, öğretmenlerin etkili bir şekilde öğrencileri dinleyerek, onlara önemli olduklarını, kabul gördüklerini, değer verildiklerini hissettirebilmesi ve kendi davranışlarının sorumluluğunu üstlenmelerini sağlayabilmesi yeteneğidir. İletişime açık olma, öğretmenlerin gerektiğinde öğrencilerin söylediklerini kendi ifadeleriyle tekrarlamalarını da gerektirir. Öğretmenler, öğrencilerin kendilerini etkili bir şekilde dinlemeleri için nasıl

konuşmaları gerektiğini düşündükleri kadar, öğrencilerin nasıl konuşmaları gerekiyorsa o şekilde konuşmalarını sağlamak içinde öğrencileri etkili bir şekilde dinlemeyi bilmelidir.

İletişimi başlatma, mesaj iletme yeteneği üç farklı durumda gerekebilir. Bunlar:

1. Öğrencilerin değiştirilmesi gereken davranışlarına müdahale edilmesi gerektiğinde,
2. Öğrencilere akademik başarılarına ilişkin dönüt verildiğinde,
3. Öğrencilere yönelik olumlu beklentiler iletilindiğinde.

Öğretmenler öğrencilerinde değiştirilmesi gereken davranışları için iletişime geçerken bazı noktalara dikkat etmelidir. Bu noktalar; öğretmen değiştirilmesi gereken davranışı gözlemlediği zaman öğrencisi ile iletişime geçmelidir, iletişime geçmek için fazla zaman harcamamalıdır. Doğrudan davranışı gösteren öğrenci ile iletişim kurmalıdır. Yapılan hatayı bütün sınıfın üstüne yüklememelidir. Öğretmen kibar bir dil kullanmalı ve öğrencileri ile göz teması kurmaya dikkat etmelidir. Öğrencilerini eleştirirken ben dili kullanmaya dikkat etmelidir. Öğretmen sorduğu sorularla hatalı davranışı yapan öğrenciyi sorgulamamalı, soruları olan durumu ifade etmeyi sağlamalıdır (Üre, 2003).

II.4.2. Öğretmenlerin Öğrenciye Karşı Tutumları ve Davranışları

Öğrencilere karşı ilgi iyi bir öğretmende bulunması gereken özelliklerden biridir. İlgi, öğretmenlerin sınıfta öğrencileriyle sıcak bir ilişki kurmasının ötesinde bir şeydir. İlgi aynı zamanda öğrencileri eğitim ve öğretimle ilgili kararlara katmayı, öğrencilerin fikirlerine açık olmayı, her öğrenciye başarılı olabilme fırsatı sunmayı ve öğrenmeyi öğrenciler için eğlenceli hale getirmeyi de gerektirir.

Öğretmenlerin öğrencilere karşı olan tutum ve davranışları öğrencilerin sahip oldukları bir takım özelliklere göre değişiklik gösterir. Bu özellikler, öğrencilerin cinsiyeti, sosyokültürel çevresi, yetenekleri ve davranışlarıdır.

Bir öğretmen öğrencilere, onları öğrenmeye yönlendirecek şekilde tutum ve davranış sergilemelidir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışları, bilinçli ve ya bilinçsiz dört farklı şekilde olabilir.

1. Kasıtlı olarak iletişimi engelleme davranışı.
2. Kasıtsız olarak iletişimi kesme davranışı.
3. Kasıtsız olarak iletişim kurma davranışı.
4. Kasıtlı olarak iletişim kurma davranışı.

II.4.2.1. Öğretmenin Öğrencinin Doğasına Karşı gösterdiği Önyargıları

Öğrenciler, öğretmenlerin kendilerine ilişkin varsayımlarına uygun davranma eğilimindedirler. Yani, problemlı çocuk olarak nitelendirilen öğrenciler problemlı; sorumsuz öğrenci olarak yaklaşılın öğrenciler sorumsuz; başarısız olarak görülen öğrenciler de sonuçta başarısız olurlar. Başarılı, yetenekli, olgun ya da sorumlu olarak kabul edilen öğrenciler de bu kabuller doğrultusunda davranmaya başlarlar.

II.4.2.2. Öğretmen Yakınlığı

Öğrencilere ilgi gösterme öğretmen olmanın bir ön koşuludur. Okullarda öğrencilere karşı ilgisizlik öğrencilerde birbirlerine karşı şiddet ve kaba kuvvete yol açabilir. Kendine hiç ilgi gösterilmediğini düşünen öğrenciler diğer öğrencilere göre daha disiplinsiz ya da daha çok şiddet içeren davranışlarda bulunabilirler.

Öğretmenlerin öğrencilere karşı ilgileri beş farklı davranış türüyle kendini gösterir. Bunlar, öğrencinin kaygısını azaltma, öğrenciyi dinleme, ödül verme, öğrenciyi kabullenme ve öğrencilere dostça yaklaşma davranışlarıdır.

Öğretmenler öğrencilerinin kaygılarını;

- Öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri ve tüm öğrenciler için aynı kuralların geçerli olduğu bir sınıf ortamı oluşturmak,
- Öğrencilere karşı devamlı olumlu yaklaşmak,
- Öğrencilerin olumlu davranışlarını teşvik etmek,
- Düzenli bir sınıf ortamı oluşturmak,
- Anlaşılmayan konularda öğrencilere soru sorma hakkı tanımak,
- Öğrencilere isimleriyle hitap etmek,
- Öğrencilerle göz teması kurmak,
- Öğrencilere gelişim seviyelerine göre davranmak.

gibi davranışlarla azaltabilir.

Öğrencileri dinleme davranışına örnek ise

- Öğrencilere kendi görüşlerini sormak,
- Öğrencileri sınıf içi karar alma sürecine katmak,
- Onlara ders öncesi ve sonrasında özel zaman ayırmak,
- Öğrencilere okul dışında da ilgi göstermek, verilebilir.

Öğretmenler öğrencilere karşı, sınıfta rahat olduklarını, onlarla herhangi bir sorun yaşamadıklarını hissettirecek bir açıklık içerisinde olmak durumundadırlar. Bir

öğretmen öğrencileriyle ilgilendiğini, onları önemseydiğini şu davranışları ile gösterebilir:

- Öğrencileri hakkında bilgi sahibi olarak,
- Öğrencilere olumsuz tepkilerden çok olumlu tepkiler göstererek,
- Öğrencilere düşüncelerini aktarma fırsatı sunarak,
- Öğrenciler için önemli etkinliklere ilgi göstererek (Üre, 2003).

II.4.2.3. Öğretmenin Farkında Olmadan Bulunduğu Davranışları

Sınıfta istenmeyen bazı davranışlar, öğretmenlerin bazı davranışlarının farkında olmamasından ve bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Öğretmeler bazen farkında olmadan, doğru olmadığını düşündükleri halde sınıf içi iletişime sadece kendileri hükmederler. Bunun tersi de olabilir, öğretmenler farkında olsalar hiç onaylamayacakları bir şekilde sınıf içi iletişimde tamamen etkisiz kalabilirler.

Öğretmenlerin farkında olmadan yaptıkları bir başka davranış da anlamlar üzerinde durmadan ders anlatmalarındır. Öğrencilerin tam olarak ne anlama geldiğini bilmedikleri kavramları kullanmak öğrenimi etkisizleştirir. Öğrencileri güdülemeden ders anlatmak öğretmenlerin farkında olmadan ihmal ettikleri bir başka örnektir.

Bir diğer yanlış davranışta öğretmenlerin sınıfın farklı yerlerinde oturan öğrencilere eşit derse katılma ve soru sorma fırsatı tanımamalarıdır. Bu durum, öğrencilerin sınıf içi davranışları üzerinde etkili olmaktadır.

Öğretmenlerin derste bir şey söyler, öğrenciler bundan farklı bir şey anlarsa bu durum öğrenci-öğretmen iletişimini bozar, sonuçta sınıfın öğretim ortamı bundan olumsuz etkilenmiş olur. Öğretmenler genelde öğrencilerin çalışmalarını ve davranışlarını yönlendirmek, kendi fikirlerini açıklamak, öğrencileri eleştirmek, öğrencilere yetkilerini ve kuralları hatırlatmak ve sahip oldukları yetkileri kullanmak amacıyla konuşurlar. Bu konuşmalar genelde sınıf yönetimindeki sorunları azaltmaktan çok attırmaktadır.

Öğretmenler, öğrenciler üzerindeki hakimiyetlerini kaldırmak ve öğrencilerle aralarında olumlu bir ilişki kurabilmek için sözel davranışlarının öğrenciler üzerindeki etkisinin farkında olmalıdırlar. Öğretmenler, öğrencilerinin her söylediğini değerlendirme yerine, söylenenleri benimseme, eğer gerekli ise açıklama, ilave yapma ve özetleme yolunu seçmelidir.

Öğretmenlerin sınıfta iletişim hatasına yol açan bir başka davranışı da anlatılan bir konunun sonunda, değerlendirme yapmak amacıyla, açık ve net sorular sorma yerine “ Herhangi bir soru var mı? ” şeklinde soru sormalarıdır. Öğretmenler bu şekilde soru sorduklarında, öğrenciler bundan, öğretmenlerinin bir konuyu bitirdiğini ve başka bir konuya geçiş yapmak için öğrencilerin dikkatlerini toplamaya çalıştığını çıkarabilirler. Öğretmenler bu şekilde net olmayan bir soru sorma yerine daha açık ve daha ayrıntılı sorular sormalıdır (Üre, 2003).

II.5. SINIFTA İLETİŞİM

Bireyler arasında yapılan anlamlar yüklü simgeler gönderimi, alımı, işlenimi, yeniden gönderimi, yeniden alımı ve yeniden işlenimi süreci olarak ifade edilen iletişim, bu süreçlerin temelindeki toplumsallaşmayı ifade etmektedir (İnceoğlu, 2004).

İletişim, toplumsal yaşamın her alanında büyük bir önem taşımaktadır. Evde, iş yerinde, okulda, arkadaşlık ortamında kurulacak sağlıklı bir iletişim, insanların kendilerini daha huzurlu ve güvenli hissetmelerini sağlar (Cafoğlu, 2007).

İletişim konuşan bireyin sahip olduğu güdü, gereksinim, algı ve tutumların oluşturduğu duygu, düşünce veya bilgilerin her türlü yolla dinleyici bireye veya bireylere aktarılması sürecidir (Ersever, 2003).

İletişim, ileti kaynağının, hedef seçtiği birey veya kitlenin davranışlarını istediği yönde etkileme, yönlendirme veya değiştirme eylemidir. İletişim amaçlı bir girişimdir. Genel olarak iletişimi, bireyler arasında simgelere ortak anlam kazandırma süreci olarak tanımlanabilir (Kıran, 2007).

İletişimin sağlıklı olabilmesi, bireylerin benimseyip kullanmaları gereken bazı ilkeler vardır (Güçlü, 2000). Bunlar:

1. Her bireyin kendine özgü özellikleri ile değerli olduğuna inanması ve ona iletişim sürecinde koşulsuz ilgi göstermesi,
2. Karşısındaki bireyi koşulsuz kabul etmesi,
3. Her bireyin kendi problemini kendisinin çözebilme gücüne inanması,
4. Maske takmadan kendini olduğu gibi gösterebilmesi,
5. Duygu, düşünce ve davranışlarının tutarlı olması,
6. Kendisini karşısındakinin yerine koyup onun sorunlarına onun gibi bakabilmesi, onun hissettiklerini hissedebilmesi.

Bu ilkelerin herhangi bir iletişim durumunda bir arada bulunması elverişli bir iletişim ortamı oluşturur. Böyle bir iletişim ortamında; iletişim kuracak birey rahatlar, kendini ifade etmesi kolaylaşır, kendini daha iyi tanıma imkanı bulur ve sağlıklı iletişim kurmak için temel atılmış olur.

Eğitim temelde bir iletişim etkinliğidir. Öğrenme, iletişimin gerçekleşmesi sonucunda alıcının davranışında bir değişikliğin oluşmasıdır ve öğrenme iletişimden ayrı düşünülemez. İyi bir öğrenme iyi bir iletişimin ürünüdür (Küçükahmet, 2004).

İletişim sınıf yönetiminin en önemli konularından biridir. Bir öğretmenin sınıfını etkili yönetebilmesi için öğrencileriyle sağlıklı bir iletişim kurması gerekmektedir.

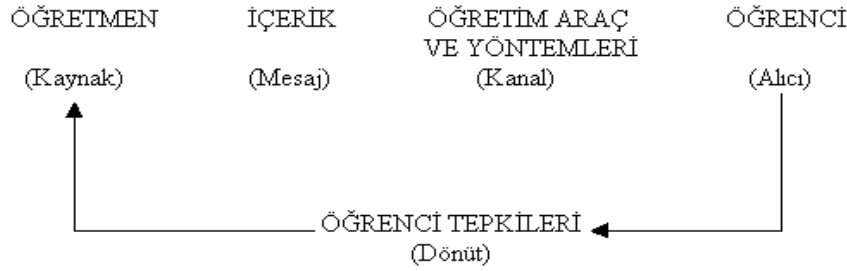
II.5.1. Sınıfta İletişim Sürecinin İşleyişi

Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin eğitsel amaçlara ulaşabilmek için kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçlarıyla sağladıkları bilgi ve yaşantıları, uygun bir düzenlenişle paylaştıkları ortamdır. Bu paylaşım iletişimle olur (Küçükahmet, 2004).

Süreç olarak öğretim, vericiden gelen bilgi, düşünce, duyguların iletiye dönüştürülüp uygun kanallarla alıcıya ulaştırılması ve onların alıcı tarafından paylaşılması olarak ele alınabilir (Üre, 2003). Öğrenme sürecinde iletişimin amacı ise duygu, bilgi ve becerileri paylaşarak davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. İletişimin başarısı, iletişim kuranların sözcüklere ve şekillere aynı anlamları yükleme düzeylerine bağlıdır (Kıran, 2007).

İletişimin amacına ulaşabilmesi için mutlaka iletişim sürecinin işlemesi gerekir.

Eğitimde iletişim sürecinin işleyişinde kaynak öğretmen, alıcı da öğrencilerdir. Mesaj ders kitabı, program içeriği ya da öğretmenin yaptığı konuşmalardır. Kanal ise, öğretim süreçleri ya da süreçte kullanılan öğretim araç ve gereçleridir. Öğrenci tepkileri ise dönütü yansıtmaktadır. Buna göre sınıf içindeki iletişim aşağıdaki gibi gösterilebilir. (Küçükahmet, 2004).

Şekil II.1 Sınıf İçinde İletişim Süreci (Küçükahmet, 2004)

Sınıf ortamı hem öğretmenin sınıf içi davranışlarını hem de öğrencilerin akademik başarılarını ve okulla ilgili duyuşsal özelliklerini etkiler. Sınıf içi yaşam toplumsal çevrenin sosyo-kültürel öğeleri tarafından etkilenen ve bir ölçüde onları etkileyen süreçler toplamıdır (Özdemir, 2007). Sınıf ortamında etkili bir iletişimin gerçekleşmesi öncelikle kaynak konumunda olan öğretmenin bir konuyu etkili bir şekilde öğretebilmesine ve öğrencileri ile sağlıklı bir iletişim kurmasına bağlıdır.

II.5.2. Sınıfta Etkili İletişim Sağlama Yolları

Öğretmen huzurlu bir öğrenme ortamı yaratabilmek için öğrencileriyle sağlıklı ve etkin bir iletişim kurmalıdır. Öğrenciler derslere karşı bazen olumsuz tutumlar geliştirebilirler. Bu olumsuz tutumları en aza indirmek için öğrencilerine arkadaşça yaklaşmalı ve onların öz saygı ve öz güvenlerini artırmak için sınıf içerisinde sorumluluk alarak öğrenmelerini sağlamalıdır. Kendilerine geçekleştirme fırsatı bulan öğrenciler derslere karşı daha olumlu bir tutum geliştireceklerdir (Cafoglu, 2007).

Evertson, Emer ve Worsham'a (2006) göre sorun yaratan öğrencilerin olumsuz davranışlarını değiştirmek ya da olumluya dönüştürmek için öğretmenlerin bazı iletişim becerilerine sahip olmaları gerekir. Bunlar:

1. Olumlu Kararlılık
2. Empatik Yaklaşım
3. Problem Çözmedir.

Olumlu Kararlılık: Kararlılık bir görüşü sonuna kadar ödün vermeden istikrarlı bir şekilde savunmak ve o görüş üzerinde ısrarını devam ettirmek olarak tanımlanabilir. Sınıf yönetimi açısından bakıldığında olumlu kararlılık öğretmenin kendine olan güvenini ifade etmektedir. Bir öğretmen sınıf içerisinde kararlı bir davranış göstermeli ve kendi becerilerine güvenmelidir.

Olumlu kararlılık:

- Bir sorunun ya da konunun açıkça ifade edilmesi,
- Tutarlı vücut dili,
- Uygun davranış göstermede ve problemlerin çözümünde ısrarlı olmalıdır.

Öğrencilerin sınıf içerisindeki olumsuz davranışları dersin akışını engellemekte ve diğer öğrencilerin de dikkatinin dağılmasına sebep olabilmektedir. O zaman öğretmen sorunun ne olduğunu öğrencilere kendi bakış açısıyla açık ve anlaşılır bir dille aktarması gerekir. Böylece öğrenciler açıkça ifade edilen problemleri daha iyi kavrayacaklar ve davranışlarını değiştirme ve ya düzeltme yoluna gidebileceklerdir. Öğretmen sorunu ifade ederken iki yöntem kullanabilir: Sorunu tanımlama ve Sorunun yaratacağı etkileri ortaya koyma.

Bir öğretmen kararlılığını sınıf içerisinde öğrencilerin olumsuz davranışları karşısında uygun davranışı seçerek onu sonuna kadar ödün vermeden sürdürerek gösterir.

Empatik Yaklaşım: Önemli iletişim becerilerinden diğeri ise empatik yaklaşımdır. Bu yaklaşım tarzında öğretmen kendisini öğrencisinin yerine koyup onun duygularını, içinde bulunduğu durumu daha iyi kavrar ve ona göre davranır. Empatik yaklaşım öğretmenin öğrencilerle arasındaki iletişim kanallarına açık tutmasına ve onların sorunlarını daha iyi anlamasına yardımcı olur. Öğrenciye empatik yaklaşan bir öğretmen öğrencinin kendi sorunlarıyla daha kolay yüzleşmesini ve bu sorunlarla daha rahat başa çıkabilmesini sağlayabilir.

Problem Çözme: Kişilerarası ortaya çıkan çatışmaların ortadan kaldırılmasında izlenen bir süreçtir. Sınıf içerisinde çatışmalar öğrencilerin farklı rolleri, farklı hedef, beklenti ve ilgilerinin olmasından kaynaklanmaktadır. Sınıf içerisinde çıkabilecek olası problemlerin çözümünde öğretmen etkili yöntemlerle bu problemleri en aza indirmeye yoluna gitmelidir. Problem çözme sürecinde belli başlı bazı yöntemler izlenebilir. Bunlar:

1. Durun ve sakinleşin,
2. Problemin ne olduğunu belirleyin,
3. Hedefinizi belirleyin,
4. Problemin çözümü için mümkün olduğunca fazla çözüm yolları düşünün,
5. Her bir olası çözümün ne tür sonuçlar getireceğini düşünün,

6. En iyi çözümü seçin,
7. Seçtiğiniz çözümün işe yaramaması durumunda kullanabileceğiniz yedek bir çözüm seçin,
8. Çözümünüzü iyi planlayın ve son bir kontrol edin,
9. Çözümünüzü uygulayın,
10. Değerlendirin (Curvin ve Mendler, 1997).

Sınıf içerisinde herhangi bir sorun yaşadığı zaman öğretmen önce sakinleşmeli ve daha sonra tepki vermelidir. Öğretmen bu aşamada öfkesini kontrol edebilmelidir. Sakinleştikten sonra öğretmen probleme nelerin sebep olduğunu ve bu problemin yaşanmasında kendisinin de bir payı olup olmadığını iyi düşünmelidir. Daha sonra öğretmen problemin çözümüyle ilgili neler yapabileceği konusunda hedefler belirlemeli ve alternatif çözüm yolları düşünmelidir. Her bir alternatif çözüm yolunun olası sonuçlarını da tahmin ettikten sonra bu alternatifler arasında en iyisini seçmelidir. Öğretmen seçtiği çözüm yoluna yedek bir tane daha alternatif yol belirlemelidir. Bir sonraki adımda öğretmen bu çözümü ne zaman, nerede ve nasıl uygulayacağını iyi planlamalı ve uygulama aşamasında çıkabilecek olası engelleri belirlemelidir. Çözümü uyguladıktan sonra, bu çözüm beklenen sonucu vermiyorsa başka bir çözüm yolu denenmelidir. En son olarak öğretmen uyguladığı çözümü değerlendirmelidir (Cafoğlu, 2007).

II.5.2.1. Etkili Öğretmen ve Öğrenci İlişkisi

Öğretmen sınıf içerisinde olumsuz havayı azaltmak ve öğrencilerle olan iletişimin kalitesini arttırabilmek için öğrencileriyle iyi ilişkiler içerisine girmelidir. Çünkü öğrenciler sıcak kanlı, arkadaş canlısı ve anlayışlı öğretmenleri tercih ederler. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinin geliştirilebilmesi için

1. Olumlu insan ilişkileri geliştirme becerilerinizi kullanın.
2. Öğrencilerinizin başarı duygusunu tatmalarına yardımcı olun.
3. Öğrencilerden beklentilerinizi davranışlarınızla ifade edin.
4. Onlardan beklentilerinizi olumlu yönde ifade edin.
5. Adil ve tutarlı olun.
6. Öğrencilerinizi saygı ve şefkat gösterin.
7. Onlarla her fırsatta iletişime girin (Burden, 2006).

Öğretmen öncelikle öğrencileriyle olumlu ilişkiler kurma becerisine sahip olmalıdır. Öğrencilerine arkadaşça yaklaşmalı, onları dinlemeli ve gerektiğinde

onları övmelidir. Sınıf içerisinde öğretmen öğrencilerine başarı duygusunu tattırabilecek uygulamalar yaptırmalıdır. Öğretmen öğrencilerine beklentilerini ortaya koyabilme ve yüksek hedefler belirleme fırsatları vermelidirler. Öğretmen öğrencilerini derse katarak, öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimlerini geliştirerek ve onlara her şeyin üstesinden gelebilecekleri inancını aşılayarak öğrencilerin benlik saygılarını arttırabilir (Burden, 2003).

Öğretmen öğrencilerinden ne beklediğini açıkça belirtmelidir ve davranışlarında bunu ortaya koymalıdır. Öğretmenin beklentileriyle davranışları tutarlı olmalıdır. Bu beklentilerin olumlu yönde ifade edilmesi öğretmen-öğrenci ilişkilerinin gelişmesinde katkıda bulunacaktır. Öğretmen öğrencilerine sevgi ve saygı göstermelidir ve bunu vücut diliyle de desteklemelidir. Öğretmen öğrencileriyle sadece sınıfta değil sınıf dışında da iletişime girmelidir. Öğrencilerin çalışmalarına yakın ilgi göstermeli ve öğrencileriyle bireysel görüşmelere zaman ayırmalıdır (Burden, 2006).

Öğrencileri ile olumlu ilişkiler kuran öğretmen onların hem sınıf içi hem de sınıf dışı yaşadıkları sorunlardan haberdar olabilecek ve çözüm yolları üretme imkanı bulabilecektir. Öğrencileri ile iyi ilişkiler içerisine giren bir öğretmen dersle ilgili hedeflerine daha kolay ulaşacaktır (Jones ve Jones, 2001).

Öğretmen öğrencilerini güdülerken öğrencilerine karşı eşit olmalıdır. Öğretmen sınıftaki bütün öğrencilerle iletişime geçmelidir.

Marzano, Marzano ve Pickering (2003) öğretmen-öğrenci arasında olumlu ve eşitliğe dayalı bir ilişkinin geliştirilmesinde bazı öneriler getirmektedirler. Bunlar:

1. Öğretmen sınıf içinde sabit bir yerde durmamalı, sınıfın her yerini dolaşmalıdır.
2. Öğretmen öğrencileriyle ders sırasında göz teması kurmalıdır.
3. Öğretmen sınıftaki öğrencilerinin yanına yaklaşmalı ve sınıf düzeninin buna göre yapmalıdır.
4. Öğretmen sınıfta öğrencilerinin ortaya koyduğu fikirleri sahiplenmelerine yardımcı olmalıdır.
5. Öğretmen derse tüm öğrencilerinin katılımını sağlamalıdır.
6. Öğretmen öğrencilerine sorduğu sorulara cevap alırken bir süre beklemelidir.

Bir öğretmenin etkinlik ve etkililik derecesi, gerçek anlamda o öğretmenin öğrencileriyle iletişim kurmada gösterdiği becerinin düzeyi ve çeşitliliği ile ölçülür.

II.5.2.2. Etkili Dinleme Becerileri

Dinleme, gelen iletiye yönelmek, tüm dikkatini vermek, iletiyi almak ve yorumlamaktır. İyi bir dinleyici olmak için, konuşan kişiye odaklanmayı ve dikkat dağıtıcılara zihinsel olarak kapanmayı öğrenmek gerekir (Kıran, 2007).

Etkin dinleme, alıcı açısından iletişimdeki gürültüyü azaltma ve iletiyi tam ve doğru olarak alma etkinliğidir. Etkin dinleme sadece iletiyi almakla sınırlı değildir. İletinin alındığı geribildirimini de içerir.

Dinleme, etkili olarak kullanıldığında öğrencilerin davranışlarıyla ilgili sorumluluk üstlenme, önem, kabul ve saygı görme duygularını hissetmesine olanak sağlar. Dinleme becerisini kullanmanın temel amacı, öğrencilerin gerçek ilgilerini ifade etmelerine yardımcı olmaktır (Celep, 2004).

Etkin dinleme öğrencinin ilettiğini, öğretmenin doğru olarak anlamasını sağlar, aynı zamanda öğrenciye, öğretmenin de onu anladığını gösterir. Etkin dinleme özellikle eğitim-öğretim sürecinde çok önemlidir. Sınıf içi olumlu iletişimin sağlana bilmesi için hem öğretmenler hem de öğrenciler etkin dinleme becerisi kazanmalıdırlar. Etkin dinleme üç aşamada gerçekleşir:

Dikkat Süreci: bu süreç, dinleme aşamasında göz kontağı, yüz ifadesi, vücut dili ve fiziksel mesafeyi kullanmayı gerektirir.

Anlama Süresi: Dinleyici bu aşamada konuşanı dinlerken sunulan bilgileri seçer ve organize eder.

Değerlendirme Süreci: Bu aşamada dinleyicinin kendi değer yargıları, inançları ve ön yargıları önem kazanır. Dinleyen kişi sunulan bilgileri bir süzgeçten geçirir ve özümser. Etkin dinlemenin bu aşamasını kazanmak oldukça çaba gerektirir (Özdemir, 2007).

Öğretmenin öğrencileriyle sağlıklı iletişim kurabilmesi için etkin dinleme becerisine sahip olması gerekir. Öğretmenin öğrencisini dikkatli bir şekilde dinleyip, onu dinlediğini ve anladığını vereceği dönütlerle ifade etmesi etkin dinlemenin bir boyutudur. Etkin dinleme yöntemi öğrenciye öğretmen tarafından anlaşıldığı ve değer verildiği duygusunu kazandırmaktır (Cooper, 2003). Sınıf içerisinde öğretmenler öğrencilerini dinlemeyi iyi bilmelidirler. Dinlendiğini bilen öğrenci kendini önemli hissedecek ve derse karşı motivasyonunda artacaktır. Öğretmen vücut dilinide etkili kullanabilmelidir. Öğrenci konuşurken öğretmen öğrencini gözünün içine bakmalı ve onu tasdik edecek kelimeler kullanmalıdır (Cafoglu, 2007).

Etkin dinleme, öğrencilerin duygularından korkmamalarına ve duyguların kötü olmadığını anlamalarına yardım eder.

Etkin dinleme, öğrencinin sorun çözmesine yardımcı olur. Bu yöntem ile öğrencinin konuşmasına, öğrencinin içini dökmesine, yüksek sesle düşünmesine, sorunlarını çözmesine yardımcı olunur.

Etkin dinleme öğrenci ile öğretmen arasında daha yakın ilişkiler kurulmasını sağlar.

II.5.2.3. Öğretmenin Etkili Dil Kullanımı

İletişimin en önemli ögesi dildir. Öğrenci öğretmenin ne dediğini açıkça ve kolayca anlayabilmelidir. Öğretmen kısa cümlelerle, amaçla tam binişen, öğrenci düzeyine uygun konuşmalıdır. Sınıftaki bütün öğrenciler öğretmenin konuşmasından aynı anlamı çıkarabilmelidirler (Küçükahmet, 2004).

Öğretmenler yargılayıcı dil değil betimleyici dil kullanmalıdırlar. Sınıf yönetimini konulu yapılan araştırmalarda sınıfta betimleyici bir dil kullanan öğretmenin öğrencileri, yargılayıcı bir dil kullanan öğretmenin öğrencilerine göre sınıfta kendilerini daha mutlu ve güvende hissettiklerini ve öğrenme sürecine daha aktif katıldıklarını ortaya koymuştur. Betimleyici dil bir durumu, bir gelişmeyi ya da bir davranışı sözlü olarak tarif ederken, yargılayıcı dil bir duruma, bir gelişmeye ya da bir davranışa eleştirel ve sınıflayıcı bir şekilde yaklaşmaktadır (Cafoğlu, 2007).

II.5.2.4. Öğrenciler Arasında Etkili İletişim Sağlama

Öğretmen-öğrenci iletişimi ne kadar önemli ise öğrenci-öğrenci iletişimi de sınıf yönetimi açısından o kadar önemlidir. Öğretmen derslerde öğrencilerinin birbirleriyle etkileşime girebilmelerini sağlayacak etkinliklerde bulunmalıdır. Öğretmen öğrencilerini işlenecek derse göre gruplara bölerek öğrencilerinin birbirleriyle fikir alışverişine girmelerini sağlayabilir. Wiseman, Cooner ve Knight (1999) sınıf içerisinde farklı gruplardan bahsetmektedir.

Yeteneğe Göre Gruplama: Öğrencileri iyi, orta ve kötü şeklinde yeteneklerine göre sınıflamadır. Bu şekilde yapılan gruplamalarda öğretmen grubun seviyesine göre ders vereceğinden özellikle düşük seviyeli grupların seviyelerinde fazla bir ilerleme gözlenemez.

Esnek Gruplama: Esnek gruplama öğrencisi az olan sınıflarda yapılır. O gün derste işlenecek konuya ya da yapılacak aktivitelere uygun olarak anında oluşturulur.

Bu tür gruplama laboratuvar çalışmalarında, öğrencilerin bir konuyu tartışmak için bir araya gelmelerinde ve proje çalışmalarında yapılmaktadır.

İş Birlikçi Gruplama: Her gruba bir konuyla ilgili aktiviteleri planlama, ortak hedefler belirleme gibi sorumluklar verilir. Genellikle 4-5 öğrenci bir sorunu çözmek ya da bir görevi tamamlamak için bir araya gelirler. Öğretmen tüm grubun performansını değerlendirmeye alır. Öğretmen iş birlikçi grupları oluştururken bazı noktalara dikkat etmelidir. Öğretmen kuralları belirledikten sonra grupları oluşturur. İş birlikçi gruplar genellikle 3-6 öğrenciyle oluşturulur. Her öğrenciye bir sorumluluk verilir. Hedefe ulaşmak için herkes sorumluluğunu bilmelidir. Öğretmen verilen görev için hedefleri ortaya koymalı ve görevlerini onlara iyi izah etmelidir. İş birlikçi gruplar okuma çalışmaları, tartışma, problem çözme aktiviteleri gibi tek başına yapılması zor olan çalışmalarda yer almaktadır.

II.5.3. Sınıfta İletişimi Etkileyen Faktörler

İletişim engelleri, bir mesajın verilmesini ve alınmasını olumsuz yönde etkileyen tüm faktörlerdir. Bu engellerin üstesinden gelmek için varolan engelleri analiz etmek gerekmektedir. Bu analiz, engellerin ne zaman varolduğunu, bu engellerin neler olduğunu, kaynağı nasıl etkilediğini, alıcıyı nasıl etkilediğini anlamaya yardımcı olacaktır. Engeller tümüyle kaldırılamaz ama engelleri anlamak bunların aşılmasını sağlayacaktır (Küçükahmet, 2004).

Emir vermek, yönlendirmek, uyarmak, gözdağı vermek, ahlak dersi vermek, öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek, öğretmek, nutuk çekmek, yargılamak, eleştirmek, suçlamak, aynı düşüncede olmamak, ad takmak, alay etmek, yorumlamak, analiz etmek, tanı koymak, güven vermek, desteklemek, avutmak, duygularını paylaşmak, soru sormak, sınamak, sorgulamak, sözünden dönmek, oyalamak, şakacı davranmak, konuyu saptırmak gibi tutum ve davranışlar iletişimde önemli engellerdir. Bu tür davranışlar öğrencilerin öğrenmesini engeller, sorunların çözümünde gerekli olan iletişimi yavaşlatır, engeller ya da tümüyle yok eder.

İletişimde üç geniş kapsamlı engel vardır; fiziksel, kişisel (sosyo-psikolojik) ve anlamsal.

Fiziksel engeller iletimlerin gönderilmesi ve alınmasını önleyen ya da azaltan çevresel etkenlerdir. Bunlar fiziksel uzaklık, dikkat dağıtıcı gürültüler ve benzer engelleyicilerdir.

Kişisel engeller yargılar, duygular ve insanların değerlerinden doğar. Bunlar insanlar arasında fiziksel uzaklığa benzer psikolojik uzaklığa neden olurlar. Psikolojik uzaklık bir iletişimi tamamen önleyebilir, bir kısmını süzebilir veya yanlış yoruma neden olabilir.

Anlamsal engeller simgesel sistemin kendindeki sınırlamalarından doğmaktadır. Simgeler genellikle çeşitli anlamlara gelirler ve bu çeşitli anlamlar arasından bir anlam çıkarmamız gerekir (Kıran, 2007).

Sınıf ortamında iletişimi etkileyen faktörler:

Öğretmen ve/veya öğrencinin:

- İletişime girme amacını tam olarak algılayamaması,
- Bedensel yada psikolojik bir özre sahip olması,
- Barınma, beslenme ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaması,
- Birbirine güvenmemesi,
- Güvenli bir gelecek ortamının olmaması,
- Ortak yaşantı alanlarının az olması,
- Sevilmemesi, sayılmaması.

Kaynak olarak öğretmenin:

- Öğrencilerini iyi tanımaması,
- Alanında yeterli bilgi birimine sahip olmaması,
- Öğrenciler tarafından inanılır, güvenilir bulunmaması,
- Derse hazırlıksız girmesi,
- Sürekli anlatıma dayalı biçimde sunuşa kalkması,
- Sözcükleri kullanırken öğrencilerin seviyesini dikkate almaması,
- Öğrencilerin ilgilerinin çekecek yöntem ve teknikleri kullanmaması.

Alıcı olarak öğrencinin:

- O sınıfta bulunma amacının farkında olmaması,
- Sık sık hayal kurup, kendisini bilerek dersin dışına itmesi,
- İşlenen konularda kendisi için kullanabileceği bir çıkar görmemesi,
- Öğretmenin mesajlarına tepkiler verme sorumluluğundan kaçma.

Öğretme-öğrenme ortamı olarak sınıfın:

- Oturma yerleri ve oturma düzeninin rahatsızlık vermesi,
- Havasız, pis, rutubetli, ışsız, soğuk ve ya aşırı sıcak olması.

Araç ve gereçlerin:

- Öğrenci düzeyine uygun olmaması,
- Görüntüyü veya sesi iyi vermemesi,
- Kullanılamayacak ölçüde bozuk olması,
- Yeterli sayıda ya da hiç bulunmaması.

Öğrenme-öğretme sürecinde kişilerden ya da öteki ortamlardan kaynaklanan yetersizlikler, eksiklikler, yokluklar hep iletişim engeli olarak belirmektedir. Tüm bu yetersizliklere, eksikliklere ve yokluklara rağmen sınıfta hem öğretmen hem de öğrenci vardır. Sınıftaki bu ikili olası tüm iletişim engellerine rağmen iletişim kurmak zorundadır (Özdemir, 2007).

Sağlıklı bir iletişim için öğretmenin yapması gerekenler:

- Öğrencileri onaylayın ve iltifat edin,
- Yumuşak konuşup yumuşak yanıt alın,
- Öğrencilerinize güven duyun,
- Onlarla görüşmeyi ertelemeyin,
- Mutlu ifade kullanın,
- Olumlu düşüncelerini pekiştirin,
- Haklı olduğu durumlarda onaylayın,
- Hatalı davranışlarında özel görüşün, arkadaşlarının yanında onları utandırmayın,
- Teşekkür edin,
- Eleştiriyi kişiye değil, davranışa yapın,
- Empati kurun,
- İyi hitap edin,
- Özür dilemesi konusunda ısrarcı olmayın,
- Verdiğiniz sözleri tutun,
- Olumlu davranışlarını ödüllendirin,
- Öğrencileri etkin olarak dinleyin,
- Mizah kullanın.

II.6. SINIF İÇİ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

II.6.1. Öğretmen ve Öğretmen Özellikleri

Öğretmenler, öğrencilerin yeni ve değişik yollarla bireyin öğrenmesini sağlamakla ya da çeşitli yollarla bireyin öğrenmesine ve gelişmesine yardım eden, programın amaçlarını gerçekleştirmek için eğitilen bireylerdir. Formal eğitim kurumlarında öğretmenler, okula devam eden toplum üyelerini zihinsel, bireysel ve sosyal gelişimine yardım etmek için toplum tarafından ücretlendirilmiş sosyal temsilcilerdir (Cooper, 2003).

Öğretmenlik mesleğinin yasal tanımı, 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun, 43'üncü maddesinde yapılmıştır. “ Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir ” şeklinde tanımlanmıştır (Ünal ve Ada, 2007).

Öğretmenler öğrencilerine istenilen davranışları öğretmede ve öğrenilen davranışları pekiştirmede eğitimin ilk sorumlusu olmuşlardır. Öğretmen öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan kişidir. Öğrenme öğrencinin kendisi tarafından elde edilen bir sonuçtur ve öğrenme yaşantıları sonucunda meydana gelir. Öğretmenin görevi çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak öğrenme yaşantıları düzenlemek ve istendik davranışların öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığını değerlendirmektir (Fidan ve Erden, 2001).

Ergun (1999) öğretmenin görevlerini şu şekilde ifade etmektedir;

- Öğretmen toplumun kültürel değerlerini öğrencilere aktararak onların sağlıklı bir şekilde sosyalleşmesine katkıda bulunur. Yaratıcı yönünü kullanarak toplum kültürünün çağdaş ortama uyması için gerekli tutum ve davranışları göstermelidir.
- Öğretim ve eğitim için gerekli ön hazırlıkları yaparak, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak bir öğrenme ortamı hazırlamalıdır.
- Öğrencileri derse hazırlamalı ve ders sırasında da onların öğrenme motivasyonlarını sürekli yüksek tutmalıdır. Bu amaçla öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlamalıdır.
- Öğrencilere bilgi kadar çalışma yöntemlerini de öğretmeli, bilgi kaynaklarını ve bu kaynaklardan nasıl yararlanacağını göstermelidir.

- Öğrencilerin çalışmalarını adil bir şekilde değerlendirmeli, bu arada doğru öğrendiklerini sağlamlaştırmak için yerinde ve uygun pekiştiriciler vermelidir.
- Eğitim ve öğretimin amacı, öğrencilere hayatta kullanabilecekleri bilgiler vermektir. Bu nedenle öğretilen bilgilerin ise ve davranışa dönüştürülmesi ve uygulanması sağlanmalıdır.

Öğrencilerin sağlıklı öğrenebilmeleri için kendilerini rahat hissetmeler gereklidir. Öğretmen öğrenci ilişkisinin en önemli özellikleri bireye saygı, karşılıklı kabul ve güven duygusudur. Sınıfın karmaşıklığını ve çeşitliliğini düzenleyen öğrenme çevresini daha etkili bir şekilde oluşturmaya ve yönlendirmeye çalışan öğretmenin tutum ve davranışları öğrenme hedeflerine ulaşmada önemli bir etkidir.

Ataünal'a (2003) göre "Öğretmen Kimdir?" sorusunun cevabı;

- Öğretmen eğitimin temel unsurudur, yeri hiçbir şekilde doldurulmaz.
- Öğretmen insan mimarı, insan mühendisidir.
- Her iyi, doğru, güzel ve büyük değerde öğretmenin emeği ve payı vardır. Bu değerlerin taşıyıcısı ve yansıtıcısıdır.
- Akıl, bilgi, sevgi, saygı, hak, adalet gibi insanlığın en yüce değerleri öğretmenin karakteri ve niteliğidir.
- Öğretmen rehberdir.
- Öğretmen bilgiye erişim kaynağı; sevgi, heyecan ve hoşgörü sembolü olduğu gibi "erdemli insan" modelidir.
- Öğretmen demokratik kişi örneğidir.
- Öğretmen güzel duyguların kaynağıdır.
- Öğretmen hiç kuskusuz uzman kişidir.
- Öğretmen her bakımdan toplumsal liderdir.

Bütün bu görüşler gösteriyor ki öğretmen sıradan biri değildir. Öğretmenlerin öğrenci başarısını sağlayabilmeleri için öğrencileri güdülemeleri, onların gereksinmelerini karşılamaları, başarılı davranışlarını pekiştirmeleri ve amaçlarına ulaşacakları eğitim ortamlarını hazırlamaları gerekir. Bu davranışları gerçekleştirmede öğretmenin sergileyeceği olumlu tutum ve davranışlar öğrenci başarısının düzeyini ve kalıcılığını artırıcı etkiye sahiptir.

Eşme ve Karaçay'a (2002) göre 2000'li yılların çağdaş öğretmeni;

- Değerler geliştiren,
- Kaynak arayan,
- Güçlükleri, sorunları tanıyan,
- Kendini sürekli yenileyebilen,
- Disiplinler arasında bağlantı kurabilen,
- İnsan ilişkilerini geliştirebilen,
- Meslek seçimi ve boş zamanları değerlendirmede danışmanlık yapabilen,
- Çevre incelemelerine rehberlik edebilen,
- Eğitimde şiddet unsurunu kullanmayı hiç düşünmeyen,
- Mesleğe hazırlanmada öğrencilere yardımdan kaçınmayan,
- Öğrenme, öğretme konusunda alanında uzmanlaşmış,
- Özel eğitime ihtiyaç duyanlara yardım edebilen,
- Zeka türleri ve öğrenme stillerini bilen ve bunlara dair gözlemler yapabilen,
- İhtiyaç ve beklentileri dikkate alarak öğrencileri etkin kılan,
- Bireysel farklılıkları gözeten ve aynı zamanda grup çalışmalarını özendiren,
- Eldeki bilgilerden geleceğe yönelik olarak nasıl yararlanılacağını bilen biri olmalıdır.

Eğitim örgütlerinin oluşma nedeni ve tüm eğitim etkinliklerinin gerçekleştirilmesine kaynaklık eden unsur öğrencidir. Kişisel, sosyal, duyuşsal, bilişsel ve devinimsel çıktıları olan kapsamlı bir öğrenmeyi sağlayarak, kendine güvenen, vatandaşlık ve çevre bilinci gelişmiş, insan haklarına saygılı, sosyal sorumluluk taşıyan, başarılı öğrenciler yetiştirmek mümkündür. Öğrencilerin başarılı olabilmesi için uygun ortamları oluşturmak; öğrenci gelişimini izlemek, gerekli desteği vermek, gösterilen performansı yansız bir şekilde değerlendirmek, bireysel ve takım halinde çalışmayı teşvik etmek gerekir (Taşpınar, 2002).

Öğrencilerin bu kazanımları gerçekleştirmede en büyük yol göstericileri öğretmenlerdir.

Öğretmenler, gelecek kuşakların bilişsel, duyuşsal, devinimsel gelişimi ve yaşama biçimini yönlendiren, iletişim, araştırma ve yaratıcılık becerilerinin

gelişimini etkileyen kişilerdir. Bu nedenle eğitim, toplumların başta gelen sorunu, öğretmenlerde eğitimcilerin en çok ilgilendikleri gruptur. Eğitimin etkili olabilmesi ve amaçlarını gerçekleştirebilmesi, büyük ölçüde öğretmenin niteliğine bağlıdır. Öğretmen, eğitim programını geliştirerek, ürüne değerler ve standartlar kazandıran en önemli canlı öge olarak kabul edilmektedir (Kıran, 2007).

II.6.1.1. Öğretmenin Örnek Olması

Eğitimin amaçlarına ulaşmanın araçlarından bir tanesi de görgüdür. Öğrenciler, bilginin somut yansıması olan görüntüler yoluyla, davranışların özelliklerini gözleyerek davranış kazanırlar. Öğrencinin göstermesi gereken davranışlar konusunda örnek görüntü öğretmenden gelmelidir. Öğretmen, her davranışı ile örnek olmalıdır. İlköğretim yıllarından başlayarak öğrenciler, giyiminden yürüyüşüne, konuşmasına kadar her davranışta öğretmeni örnek alırlar.

Öğrencinin öğretmeni örnek almaya yatkın oluşu, öğretmenin bu konuda daha dikkatli olmasını gerektirir. Bu dikkat, öğretmenin söyledikleri ile yaptıklarının uyumlu olmasına da yönelmelidir. Öğretmenin örnek davranışları, öğrencinin öğrendiklerini pekiştirmesine de yardımcı olur. Diğer özellikleri kadar olmasa da öğretmenin görünüşünün öğrenciler üzerinde etkili olduğu söylenebilir. İyi giyim, öğrencileri daha uzun ve sıkı çalışmaya itebilmektedir. Öğretmenin model olması, davranışta olduğu kadar görünüşte de önemli görülmektedir. Karşılıklı güvenin sağlanması, davranışlar da açıklık sağlar. Güvensizliğin yarattığı acaba kaygısını önleyerek zaman kazandırır. Mesleki davranışlar güveni artırır. Güven artırıcı olan tutarlı davranış, örnek olma yanında, öğrencilerin sınıf kurallarına uyumunu da artırır.

II.6.1.2. Öğretmenin Model Olması

Sosyal öğrenme kuramı kapsamında, insanlar herhangi bir şartlanma sürecinin yaşanmadığı durumlarda da öğrenebilmektedir. Bu kurama bağlı olarak, özellikle cinsiyetle ilgili rollerin öğrenilmesinde ve sosyal becerilerin kazanılmasında model alma geniş kabul görmektedir.

Çocuklar kişiliklerine gerçekleştirirken büyükleri örnek alırlar. Öğretmenlerde sahip oldukları yetenek, yetki ve etkileyici yönleriyle öğrencileri tarafından model alınan kişilerin başında gelmektedir. Bu nedenle, okulda öğrencilerin model olarak

almasını istediğimiz davranışların öğretmenler tarafından sergilenmesi gerektiği ve okul yönetiminin de sergilenen bu davranışları benimseyip teşvik etmesi gereklidir.

Öğretmenlerin sahip oldukları kişilik özellikleri öğrencilerin kişilik gelişimleri üzerinde etkilidir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı tutum ve davranışları sınıf iklimini etkilemekte ve bu etki, öğrenciler tarafından, öğretmen sınıfta olmadığı anlarda bile hissedilmektedir. Öğretmenler, öğrencileri ile olan ilişkilerinde birlik havası yarattıklarında, öğrenciler daha girişimci olmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilere karşı gösterdikleri hükmedici ve baskıcı tutum ve davranışlar, öğrencilerin okula uyumsuzluk çekmelerine yol açmaktadır (Üre, 2003).

II.6.1.3. Öğretmenin Nitelikleri

İyi öğretmenlerde aranan nitelikler her çağda ve toplumda farklı olmuştur. Sanayileşme çağından bilgi toplumuna geçiş sürecinin yaşandığı dünyamızda, öğretmenlerde aranacak nitelikleri belirlerken çok dikkatli olmak gerekmekte, öncelikle şu soruya cevap aranmaktadır: Sanayi toplumuna göre mi, yoksa değerleri oluşmaya başlayan bilgi veya iletişim toplumuna göre mi öğretmen yetiştirilecektir? Bu konuda Türkiye'nin bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap verecek öğretmen ihtiyacı olduğu varsayımı benimsenmiştir (Ergun,1999).

Öğretmenlerin niteliklerini kişisel ve mesleki özellikler olarak iki grupta toplayabiliriz.

Öğretmenin Kişisel Nitelikleri: Öğretmenlerin kişisel özellikleri olumlu bir sınıf yaratılmasında ve öğretim çalışmalarının verimli olmasında en önemli değişkendir. Öğretmenlerin kişisel özellikleri ile ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalarda öğretmenlerde bulunması gereken kişilikle ilgili nitelikleri kesin olarak sağlama ve sınırlama olanağı yoktur. Çünkü insanın kişiliği çok çeşitli düşünsel duygusal eğilimler ile çok çeşitli değerlerin etkisi altındadır. Öğretmen niteliklerine ilişkin çeşitli kaynaklardan elde edilen ölçütler şöyledir:

1. İyi huylu, uyumlu, anlayışlı olmak,
2. Liderlik yapabilmek,
3. Ahlaklı olmak,
4. Açık fikirli olmak,
5. Güvenilir, dürüst karakterli olmak,
6. Sağlıklı olmak,
7. İşini sevmek ve işine bağlı olmak,

8. İşbirliğine açık olmak,
9. Güler yüzlü, samimi, sevecen, sabırlı ve şakacı olmak,
10. Dikkatli ve zeki olmak,
11. Kendi kendini kontrol edebilen ve geliştirebilen olmak,
12. Kendine güveni olmak,
13. Kabul edilebilir bir kişiliği olmak,
14. Objektif olmak,
15. Düzenli, temiz, giyimi ve görünümüyle güzel, tavırları hoş olmak,
16. Yaratıcılık yeteneğine sahip olmak,
17. Anlaşılır, akıcı ve güzel konuşmak,
18. Yeniliklere açık, esnek, aktif ve araştırmacı olmak,
19. Düşünceleri ile hareketleri uyumlu olmak,
20. Öğrenmeyi sevmek, konusunda bilgili olmak,
21. Anadilini iyi kullanmak, güçlü iletişim becerilerine sahip olmak,
22. İnsanları ve mesleğini seven, topluma hizmet arzusunda olan,
23. Öğrencilerine karşı açık görüşlü, nesnel, adil, tarafsız,,
24. Çocuk ve ergenin fizyolojik, duygusal, toplumsal özelliklerini ve sorunlarını tanıyan,
25. Öğrencileri takdir eden, öven, yüreklendiren, ödüllendiren,
26. İçinde yaşadığı toplumun kültürünün oluşturan değerleri ve evrensel değerleri icra eden,
27. Entelektüel yönü gelişmiş,
28. Sabırlı, duygularını kontrol altında tutabilen,
29. Toplumsal değişimleri anlayıp yorumlayabilen,
30. Bilgi kaynakları ile sürekli iletişim halinde olan,
31. Dünya ve toplum sorunlarına karşı duyarlı,
32. Demokrasiyi tüm kurum ve değerleriyle benimseyen,
33. Yaşadığı toplumu ve çağı anlayıp yorumlayabilen,
34. Farklı inanç, görüş ve grupları uzlaştırabilen,
35. Çok kültürlü ortamlarda hizmet verebilen,
36. Yeni değerler geliştirilmesine öncülük eden biri olması öngörülmektedir (Ünal ve Ada, 2007; Celep, 2007).

Öğretmenin Mesleki ve Eğitsel Nitelikleri: Öğrenme-öğretme etkinliklerini gerçekleştiren temel unsur öğretmen olduğuna göre öğretmenin bu sorumluluklarını yerine getirebilmesi için mesleğinin gerektirdiği niteliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin mesleki ve eğitsel nitelikleri şöyledir:

1. Geniş bir genel kültür bilgisi,
2. Eğitimde bireysel farklılıkları alma,
3. Çeşitli rolleri oynama bilgi ve becerisi,
4. Etkinlikleri planlama, düzenleme ve değerlendirme bilgi ve becerisi,
5. Öğrencilere kazandırılacak yaşantıları saptama ve belirginleştirme becerisi,
6. Konu alanı bilgisi ve becerisi,
7. Öğrencileri öğretim ya da öğrenme etkinliklerinin içine sokma yeterliliği,
8. Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine destek ve katılım bilgi ve becerisi,
9. Öğrenci, öğretmen, yönetici, veliler ve çevre ile iyi ilişkiler kurma bilgi ve becerisi,
10. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine göre öğrenme yaşantıları düzenleme bilgi ve becerisi,
11. Çeşitli öğretim materyallerini, eğitim teknolojilerini kullanma bilgi ve becerisi,
12. Uygun öğretim yöntem ve tekniklerini seçme ve uygulama bilgi ve becerisi,
13. Öğretmenlik meslek bilgi ve becerisi,
14. Eğitim ortamını düzenleyebilme ve sınıf içi etkinlikleri geliştirme bilgi ve becerisi,
15. Öğrencileri disipline etme, kontrol altına alma bilgi ve becerisi,
16. Klinik, bireysel, bağımsız ve grup çalışmalarını başarılı bir şekilde yürütme bilgi ve becerisi,
17. Öğrenme etkinliklerini ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerisi,
18. Çevresindeki kuruluşlar ve velilerle ilişki kurabilme bilgi ve becerisi,
19. Yönetime ve denetime yardımcı olma bilgi ve becerisi (Ünal ve Ada, 2007; Celep, 2007).

Öğretmenlik mesleği öğretme etkinliğinin ağırlıklı olduğu bir meslek olduğu için öğretmenin çok iyi bir konu alan bilgisine sahip olması yeterli olmamakta ve nasıl öğreteceğini de bilmesi gerekmektedir.

II.6.2. Etkili Öğretmen Davranışları

Etkili öğretmen sınıf uygulamalarını öğrencilerine yönelik kendi beklentilerini organize ederek, bunları öğrenci, veli, diğer öğretmen ve yöneticiler ile birlikte kararlaştırarak tespit eden öğretmendir.

Öğrencilerin yarısını ya da dörtte üçünü değil tamamını okulda kaliteli çalışmalar yapmaya ikna eden ve her bir öğrencinin kapasitesini en üst düzeye çıkarması için onları razı edebilen öğretmendir.

Etkili öğretmen amaçlanmış öğrenme ürünlerini meydana getirebilen öğretmendir. Etkili öğretimdeki kritik boyut amaç ve başarıdır. Amaç olmaksızın öğrenci başarısı rastlantılara bırakılır. Yinede amaç kendi başına yerli değildir. Eğer öğrenciler amaçlanan öğrenme ürünlerini gerçekleştiremezse öğretmen etkili olamaz (Kıran, 2007).

Etkili öğretim ve olumlu sınıf ikliminin en önemli değişkeni olarak, öğretmenin davranış özellikleri gösterilmektedir. Etkili öğretmenin davranışlarını üç grup altında toplayabiliriz. Bunlar: Öğrencilerini güdülemeye yönelik davranışlar, Öğrencilerinin başarılı olabilmesine yönelik davranışlar ve Mesleki niteliklere yönelik davranışlardır (Küçükahmet, 2004; Aydın, 2004).

II.6.2.1. Öğrencilerini Güdüleyebilmeye Yönelik Davranışlar

Bu tür davranışlar öğretmenin öğrencilerini derse ilgilerini çekerek onları güdüleyebilmek için yapmış olduğu davranışlardır. Öğrencileri güdüleyebilmek için:

Arzulu ve Coşkulu Olma: Etkili öğretmen davranışları içerisinde en önemlilerinden birisi öğretmenin öğrenme-öğretme faaliyetlerini arzu ve coşkuyla yapmasıdır. Ancak mesleğini seven, saygı duyan ve öneminin farkında olan öğretmenler öğrenme-öğretme faaliyetlerinde arzu ve coşkulu olabilirler. Arzulu ve coşkulu öğretmenin en önemli özellikleri öğrenme-öğretme faaliyetlerinde öğrencileri merkeze alması, tüm faaliyetlerini öğrenciye göre yapmasıdır. Öğrencilerin derse ilgi göstermesini ve dersten hoşlanmaları için emek harcarlar. Böylelikle öğrenciler amaçlara ulaşmak için derse motive olarak daha başarılı olabilirler.

Arzulu ve coşkulu öğretmenler, öğrencileriyle arkadaşça ilişkiler kurarak, anlatacağı konuları öğrencinin anlayabileceğı şekilde yapılandırır ve çeşitli öğrenme yöntem ve yaklaşımlarını bir arada kullanır. Sınıfta dinamik, canlı, enerjik ve etkilidirler. Her insanın arzu ve coşkularını konuşmalarında jest, mimik ve yüz ifadeleri ile yansıttığı gibi öğretmen de sınıfta ders anlatırken vurgulayacağı noktalarda ellerini, yüz ifadelerini, jest ve mimiklerini, başı ve vücudunun çeşitli kısımlarını kullanır, sınıftaki tüm öğrencilerle göz iletişimini sürdürür, onları derse katılmaya cesaretlendirir ve teşvik eder. Arzulu ve coşkulu öğretmenler öğrencilerin sıkılmaması için seslerinin hızını ve tonunu yükseltip alçaltarak ve önemli noktalarda yavaşlayarak, gerekirse durarak, öğrencilerin derse karşı ilgisini artırır. Ayrıca, öğretmenin sınıfta hareketsiz kalmaması daima bir faaliyet içinde olması ve gülümsemesi de onun arzulu ve coşkulu öğretmen olduğunu gösterir.

Samimi ve Esprili Olma: Öğretmenin samimi ve esprili olması, öğrencileri için destekleyici, rahatlatıcı, güdüleyici ve eğitsel olarak verimli bir ortam sağlamasına yol açar. Sınıfta böyle bir ortamın sağlanması öğrencinin başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

Bir öğretmen öğrencileriyle olan ilişkilerinde samimi, olumlu ve destekleyici olmalıdır. Öğretmen öğrencilerine arkadaşça yaklaştığı, olumlu tutumunu sürdürdüğü, öğrencileriyle bireysel olarak ilgilendiğı, problemlerin çözümünde öğrencileriyle birlikte hareket ettiğı ve onların derslerde ve ders dışı faaliyetlerinde başarılı olmaları için yardım etmeye çabaladığı ve ilişkilerinde açık olduğu zaman olumlu ve samimi sınıf ilişkileri ortaya çıkmaktadır. Burada öğretmenin kendi fikir, duygu, düşünce ve tecrübelerini içtenlikle öğrencileriyle paylaşması önemlidir.

Sınıfta samimi bir ortam oluşturmada ve öğrencilerin öğretmenlerini sevmesinde en önemli unsurlardan birisi de öğretmenlerin ders işlerken yaptığı şakalar, espriler ve diğer eğlendirici faaliyetlerdir. Şaka ve espriler öğretmenin kendine olan güvenini artırarak daha rahat olmasını sağlayacağı gibi, sınıftaki disiplin problemlerini de azaltacaktır. Ders anlatımı esnasında öğrencilerin dikkatleri kolaylıkla dağılabilmektedir. Bu esnada yapılacak olan espri ve şakalar öğrencinin ilgisini çekecek ve dikkatini tekrar derse yoğunlaşmasını sağlayacaktır. Ayrıca öğrencilerin daha verimli şekilde öğrenmelerini ve öğrendiklerinin daha uzun süre kalıcı olmasını sağlamaktadır.

Şaka ve espriler ders esnasında kendiliğinden ve ani olarak yapılabileceğı gibi, önceden düşünülmüş ve planlı da olabilir. Yanlış bir davranış olarak bazı

öğretmenler sınıfta çok ciddi bir görüntü çizerler. Kendileri herhangi bir şaka ve espri yapmazken, sınıfta meydana gelen komik olaylara ve öğrencilerin yaptıkları şaka ve esprilere de gülmezler. Oysa öğretmen gülmekten korkmamalı, her insanın gülebileceği espri ve şakalara kendisi de gülmelidir. Ancak sınıfta bir öğrenciyi hor görücü ve gururunu incitici yapılan şaka ve esprilere izin vermemeli ve bunlara hemen müdahale etmelidir.

Öğretmen yaptığı espri ve şakaların düzeyli olmasına, öğrenciyi sınıf içerisinde küçük düşürücü, gururunu incitici veya kızdırıcı olmamasına dikkat etmelidir. Ayrıca espri ve şakalar gerektiğinde kullanılmalı, dersi aksatacak şekilde, zamanın büyük bölümünü espri ve şakalara ayrılmamalıdır.

Dürüst ve Güvenilir Olma: Etkili öğretmenler öğrencileri tarafından dürüst ve güvenilir olarak tanımlanırlar. Öğretmenler ile öğrenciler arasında bir güven kurulmadan etkili ve kaliteli bir öğretimin yapılabilmesi mümkün değildir.

Öğretmenler öğrencilerinin gözünde dürüst ve güvenilir olabilmesi için üç önemli faktör vardır. Birincisi, alanında güvenilir olduğunu kanıtlamaktır. Burada öğretmen alanıyla ilgili bilgi düzeyiyle öğrencilerinin kendisine karşı güven duymalarını sağlar. İkinci faktör öğrenciye gönderdiği mesajlardır. Konuları öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına göre yapılandırıp öğrencilerine anlattığı zaman öğrenciler kendilerine daha fazla güveneceklerdir. Üçüncü faktör de öğretmen davranışlarıdır. Güvenilir ve dürüst olma, öğrencileriyle ilişkilerinde açık olmanın, doğru sözlülüğün ve eşit davranmanın sonucudur. Etkili öğretmen öğrencilerden neler beklediğini, hangi davranışları yapmaları, hangi davranışları yapmamaları gerektiğini açıkça söyleyerek ve bu sözlerinin de takipçisi olmalıdır. Ayrıca öğretmen kendi fikir, duygu ve tecrübelerini içtenlikle öğrencileriyle paylaşmalıdır. Burada özellikle öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları duygu ve problemler konusunda öğretmen geçmişte yaşadıklarını ve tecrübelerini açıkça öğrencilere anlatırsa öğrencilerin öğretmene karşı olan güvenleri fazlasıyla artacaktır (Küçükahmet, 2004; Aydın, 2004).

II.6.2.2. Öğrencilerin Başarılı Olabilmesine İlişkin Davranışlar

Etkili öğretmenler genelde öğrencilerin öğrenmeye karşı yetenekli ve başarılı olabileceğine inanırlar. Etkili öğretmenler öğrencilerine olumlu bakarak, onlara yardım eder, cesaretlendirir ve desteklerler. Öğrencilerinin başarılı olabilmesine ilişkin davranışlar:

Öğrencilerinden Yüksek Düzeyde Başarı Beklentisi Olma: Etkili öğretmenlerin kendisi ve öğrencileri için yüksek düzeyde başarı beklentileri vardır. Yüksek düzeyde başarı beklentisi bir bakıma öğretmenin öğrencisine ilişkin yapmış olduğu tahminlerdir. Etkili öğretmenler tüm öğrencilerinin gerçekten başarılı olabileceklerine inanır. Öğretmenin her öğrenci için yüksek düzeyde beklentiler içerisinde bulunması önemlidir.

Öğretmen beklentilerinin öğrencilerin başarısına katkısı konusunda yapılan araştırmalar yüksek düzeyde öğretmen beklentilerinin öğrencilerin başarısı ve sınıftaki davranışlarını etkilediğini ortaya koymuştur. Bunun yanında öğretmen beklentilerinin kendi davranışlarını da etkilediği ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin beklentilerinin düşük olduğu öğrencilerle çok fazla ilgilenmemekte, bu öğrencilerden gelen soruları cevaplamaya daha az zaman ayırmakta, onlara daha az ipucu vermekte, daha az övmekte, ayrıntılı dönüt vermemekte ve onları daha fazla eleştirmektedir. Beklentilerinin yüksek olduğu öğrenciler üzerinde ise daha fazla durmakta, onlarla daha fazla ilgilenmektedirler. Sonuçta, öğretmen bir öğrenci ve ya bir öğrenci grubuna ilişkin düşük beklentilere sahipse bilgi ve becerilerini aktarmak için çok fazla çabalamakta, sonuçta öğrencinin performans ve başarısı düşmektedir.

Öğretmenin öğrencilerinden beklentileri ne kadar yüksekse, o oranda onlarla daha fazla ilgilenmektedir. Eğer bir öğrenci için düşük beklenti duyarsa, bu durum, sadece bu öğrenciyi değil, diğer öğrencileri de etkiler ve öğretmenin düşük beklentilerine uygun şekilde performanslarını düşürürler. Kısacası öğrenciler öğretmenin davranışlarını izleyerek davranışlarının arkasındaki tutum ve beklentilerini hissedebilirler.

Öğretmen öğrencilerin başarılı olabilmesi için gerçekçi amaçlar belirlemeli, bunları açıkça öğrenciye ifade etmelidir. Dersleri ve konuları zor bulan öğrenciler başarılı olacaklarına inanmayabilirler. Bu durumda öğretmen, öğretme-öğrenme faaliyetlerini öğrencinin başarabileceği şekilde düzenlemeler yapmalı ve onları cesaretlendirmelidir. Bu düzenlemeler öğrencilerin kendilerine güvenmelerine ve daha zor amaçlara ulaşmaya çalışmaları için onların motive olmasına yol açacaktır.

Öğretmenin her öğrencinin potansiyeline uygun farklı beklentileri olması kaçınılmazdır. Beklentiler öğrencilerin potansiyellerine uygun, akılcı ve mantıklı olmalıdır. Burada öğretmenin bir öğrenci hakkındaki beklentileri, o öğrencinin kapasitesini zorlayarak ya da en azından kapasitesini ortaya koyabilerek

ulaşabileceği düzeyde olmalıdır. Bu konuda öğretmen öğrencilerine destek olarak çeşitli materyaller de sağlayabilir.

Cesaretlendirme ve Destekleme: Etkili öğretmenler öğrencilerinin yeteneklerine inanırlar ve onlara saygı duyarak başarılı olmaları için onları cesaretlendirir ve desteklerler. Cesaretlendirme ve destekleme, öğretmenin, öğrencilerinin başarılı olmaları konusundaki samimiyet, coşku ve beklentileriyle ilgilidir. Cesaretlendirme özellikle başarısız ve çekingen öğrencileri güdüleyebilir. Bununla birlikte tüm öğrenciler için, isteksiz olduğu veya zorlandığı durumlarda cesaretlendirme ve destek sağlanmalıdır Bu tür öğrenciler genelde yanlış cevap vermek veya sınıfta gülünç duruma düşmek korkusuyla sessiz ve pasif kalırlar. Bu durumda öğretmen yanlış cevap verse bile öğrenciye olumlu pekiştireç vermeli, söylediklerinde doğru bir yan aramalıdır. Böylece öğrenci sonraki derslere aktif olarak katılması için cesaretlendirilir. Bu öğrencilerin verdiği cevaplara sınıftaki diğer öğrenciler alay ettiği zaman da öğretmenin hemen müdahale etmesi gerekmektedir.

Öğrencileri cesaretlendirmek için destekleyici, güvenilir ve samimi bir sınıf ortamının sağlanması gereklidir. Öğrenciler ancak öğretmenlerine güven duyuyorsa cesaretlenebilirler. Eğer sınıfta bir korku havası varsa, öğretmen ne kadar öğrencileri cesaretlendirmek ve destek olmak için çabalarsa çabalasın etkili olamaz. Öğrencileri cesaretlendirmek için öğretmen “bunu başarabilirsi ”, “bu konuda şimdiye kadar başarısız oldun, ancak biraz daha gayret edersen bu işi başaracağından eminim ”, “sakın vazgeçme, başaracaksın ” veya “yeniden birlikte deneyelim” gibi güdüleyici çok sayıda ifade kullanabilir.

Öğrenciyi cesaretlendirirken ve desteklerken önemli olan öğretmenin öğrenciye mümkün olduğu kadar az direktif vererek öğrencinin bir sonraki aşamaya geçmesini sağlamaktır. Öğrenciler problemleri kendisi çözmeli, soruların cevabını kendisi bulmalı veya önemli noktaları kendisi keşfetmelidir. Burada öğretmen sadece öğrenciyi yönlendirmelidir.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da öğrencilerin öğretmenin harcadığı tüm çabaların farkında olmalarıdır. Öğretmen harcadığı bu çabaları öğrenciye hissettirmelidir. Öğretmenlerinin kendileri için çaba harcadığını fark eden öğrencilerin öğretmenini daha fazla sevmesine, saygı duymasına yol açacak ve bu durum performansını olumlu yönde etkileyecektir.

Konuları Kısa ve Anlaşılır Şekilde Anlatma: Konuları açık, kısa ve anlaşılır şekilde anlatma, daha çok öğretmenin sınıftaki sözlü ve yazılı ifadeleri ile ilgilidir. Öğretmenin öğretme-öğrenme faaliyetlerinde kullandığı sözlü ve yazılı açıklamaları mümkün olduğunca kısa ve anlaşılır olmalıdır. Uzun cümleler ve öğrencilerin bilmediği kelimeler kullanılarak yapılan ifadeler öğrenciyi sıkabileceği gibi, söylenenleri anlamasını da güçleştirir. Ayrıca öğretmen açıklamalarını kısa ve anlaşılır şekilde yapma becerisini öğrencilerine de kazandırmalıdır. Öğrenciler gerek sözlü açıklamalarında, gerekse sınavlardaki yazılı açıklamalarını kısa ve anlaşılır şekilde yapmalıdırlar (Küçükahmet, 2004; Aydın, 2004).

II.6.2.3. Mesleki Niteliklere İlişkin Davranışlar

Etkili öğretmenlerin mesleki niteliklerine bağlı olarak profesyonel davranış biçimleri vardır. Bu tür davranışlar:

Sistemli Olma: Etkili öğretmenlerin en önemli özelliklerinden birisi de görevine bağlı ve görevinde ciddi ve sistemli hareket etmesidir. Öğretmenin yaptığı faaliyetlerde sistemli olması, faaliyet ve çalışmalarını rastgele ve baştan savma yapmamasıdır. Araştırmalar gösteriyor ki öğrenciler, ciddi ve sistemli olan öğretmenlerle daha sıcak ilişki kurmaktadır. Çalışmalarında sistemli hareket eden öğretmenlerin temel nitelikleri şunlardır:

Amaca Bağlılık: Ciddi ve sistemli öğretmenler öğrencilerin eğitim programında belirtilen amaçlara ulaşmaları için yardım ederler. Okulda yapılan tüm öğrenme-öğretme faaliyetleri amaçlı olduğuna göre, öğretmen bu amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini yürütmelidir. Ciddi ve sistemli öğretmen öğrencilerden beklenen amaç ve davranışları kendilerine açıkça bildirmelidir. Böylece öğrenciler kendisinden neler beklendiğini bilerek, o yönde çaba gösterebilirler. Öğretmen öğrencilerin amaçlara uygun çaba göstermeleri için etkili ve sistematik yollarla öğretimi planlamalı ve yürütmelidir.

Ciddi Olma: Kendisini model olarak aldıkları için ciddi ve sistemli öğretmenin öğrencilere söyledikleri söz ve hareketlerinde dikkatli, prensipli ve ciddi olması gerekir. Burada ciddi olmak demek, esprili olmamak, şaka yapmamak, asık suratlı olmak değildir. Burada öğretmen öğrencilerine amaçları ve beklentileri bildirmedi, amaçlara ulaşmaları için yol göstermede ve zamanın etkili kullanımında, konuları sunarken de sözel ve sözel olmayan davranışlarında ciddi olmak durumundadır.

Planlı Olma: Öğretmen her derste amaçları tespit etmek ve yerine getirmek durumundadır. Öğretme-öğrenme faaliyetlerinin başarılı olması, bu etkinliklerin planlı olarak hazırlanmasını ve uygulanmasını gerektirmektedir. Öğretim faaliyetlerini planlama, belirli eğitim amaçlarına ulaşmak için öğretim konusu olabilen etkinliklerden hangilerinin seçileceğini, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağını, ne gibi yardımcı ve tamamlayıcı kaynak ve araçların kullanılacağını, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğini, önceden tasarlayıp kağıt üzerinde saptamaktır. Öğretmenler planlarında öğrenme- öğretim süreci esnasında yapacakları faaliyetleri akılcı, verimli ve bilimsel bir düzende ve açıkça organize etmelidirler.

Öğretmenin ciddi olarak yapacağı plan öğretim faaliyetlerini amaçlara uygun ve sistemli olarak yürütülmesini kolaylaştıracaktır. Ancak öğretmenin planında katı olmaması gerekir. Öğrencinin dersi veya konuyu anlayamadığı veya derse karşı ilgilerinin kayb olduğu durumlarda plandan farklı olarak faaliyetlerde değişiklikler yapılabilir. Öğretmen seri ve hızlı bir şekilde sınıf ve öğrenci şartlarına göre planında belirttiğinden farklı uygulamaları yapabilmelidir.

Organize Etme: Ciddi ve sistemli öğretmenler amaçlara uygun şekilde sınıfı ve öğretimi organize eder. Okulda bulunan tüm fiziki mekânları, mobilyaları, kaynakları, materyalleri, ekipmanı, aktiviteleri ve okulda görev alan diğer iş görenleri bir araya getirerek, bunları amaçları gerçekleştirecek şekilde organize eder. Burada öğretmen amaçlara uygun olarak yapılacak öğrenme-öğretim faaliyetlerine ve uygulanacak öğretim yöntem ve stratejilerine uygun olacak şekilde sınıfını organize eder. Sınıfı organize etmede öğretmenin, fiziksel ortamın değişkenleri olan öğrenci sayısı, yerleşim düzeni, ısı, aydınlatma, renk, ses ve gürültü, temizlik ve görünüm ile ilgili çeşitli düzenlemelere yapması gerekmektedir

Değişiklik Konusunda Esnek ve Adapte Olma: Etkili öğretmenler şartlara kolaylıkla adapte olabilirler. Değişiklik konusunda esnek ve adapte olma, öğretmenin değişiklik için öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarından haberdar olmasını, bu değişimleri hemen yapmasını ve bu değişikliklere adapte olabilmesini gerektirmektedir. Ayrıca sınıfta ortaya çıkan problemlere, öğrencilerin ders veya konu ile ilgili olmayan sorularını ve fikirlerini görüşebilmeyi ve tartışabilmeyi de gerektirmektedir.

Alanında Yeterli Bilgi Sahibi Olma: Öğretmenlerin eğitim fakültesinden mezun oldukları zaman üç alanda yeterli derecede bilgi sahibi olmaları gerekmektedir:

1. Genel kültür bilgisi
2. Alan bilgisi
3. Öğretmenlik meslek bilgisi

Genel Kültür Bilgisi: Her öğretmenin yeterli düzeyde bir genel kültürü olması gerekmektedir. Öğretmenin yeterli bir genel kültürünün olması, her şeyden önce öğretim faaliyetleri esnasında anlattığı konu ile ilgili yerinde ve çok sayıda örnek vermesini sağlar. Öğretmen yeterli bir genel kültürü olması için düzenli olarak kitap, gazete ve dergi okumalı, kitle iletişim araçlarını izlemeli veya dinlemelidir.

Alan Bilgisi: Öğretmenin branşı veya alanı ile ilgili elde ettiği bilgilerdir. Öğretmenin alanında yeterli bilgi sahibi olmaları kendilerine güvenmelerine de yol açacaktır. Ancak bir öğretmenin, alanında uzman olan bir profesör kadar bilgili olması gerekmez. Sadece öğrencilere sunulan bilgilerin kapsamını çok iyi bilmelidir. Hiçbir öğretmenin öğrencilerinin sordukları soruların tümüne cevap vermeleri mümkün değildir. Ancak daha ayrıntılı bilgiyi nerede, hangi kaynaklarda bulabileceği konusunda öğrencisine yol göstermelidir.

Öğretmenlik Meslek Bilgisi: Öğretmenin mesleğini yürütebilmesi için elde etmesi gereken bilgi, beceri ve tutumlardır. Bir öğretmenin genel kültür ve alan bilgisi ne kadar yeterli olursa olsun, öğretmenlik bilgi ve becerisi olmadan bu bilgileri öğrencilere etkili ve verimli olarak aktarması mümkün değildir. Eğitim fakültesi öğretim programlarında yer alan Öğretmenlik Meslek Dersleri ile öğretmen adaylarına öğretmenlik meslek bilgi ve becerisi kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Öğretmenlerin genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgilerinin yeterli olması gerekmektedir. Ancak etkili öğretmenlerin bilgilerini sürekli yenilemeleri, bu alanlardaki gelişmeler hakkında bilgi edinmeleri ve kendini geliştirmeleri gerektiği unutulmamalıdır.

Olumlu Tutum Sahibi Olma: Öğretmenlik her şeyden önce sevgiyi gerektirir. Mesleğini ve öğrencilerini sevmeyen bir öğretmenin mesleğinde başarılı olması mümkün değildir. Dolayısıyla iyi ve başarılı bir öğretmenin mesleğini ve öğrencilerini sevmesi, eğitim programında yer alan amaçları benimsemesi, ders işlerken zevk alması gerekmektedir.

İyi Bir Model Olma: Öğretmen öğrencileri için iyi bir model olmalıdır. Özellikle küçük yaşlarda öğrenciler beğendikleri bir kişiyi örnek alırlar. Örnek alınan kişiye benzemeye çalışarak onun davranışlarını taklit ederler. Bu taklit etmenin

öğrencilerin kişiliğinin gelişmesinde önemli bir katkısı vardır. Burada öğretmen, özellikle davranışlarına dikkat etmelidir. Çünkü yapacağı yanlış davranışları öğrenci model alabilir ve bu yanlış davranışları edinebilir.

Sabırlı Olma: Sabırlı olmak, sınıfta azimli ve gayretli olmayı gerektirir. Bir sınıfta hızlı veya yavaş öğrenen, tembel ve çalışkan, duygusal olarak dengeli veya sıkıntılı vb. çok çeşitli özelliklere sahip öğrenciler bulunmaktadır. Sınıftaki öğrencilerin genel özelliklerine uygun öğretim teknik, yöntem, strateji ve uygulamalarının kararlaştırılmasında öğretmenin sabırlı ve dikkatli olması gerekmektedir.

Kendine Güvenme: İyi bir öğretmenin kendine güveni olmalıdır. Kendine güveni olmayan, sürekli endişe, şüphe ve korku içerisinde olan bir öğretmenin başarılı olması mümkün değildir.

Giyimine Özen Gösterme: Bir öğretmenin derse girerken giydiği elbise tertipli ve temiz olmalıdır. Burada kasıt son moda ve pahalı elbiseler giymek değildir. Ancak öğretme tertipli, ütülü ve temiz elbiseler giyerek bu konuda da öğrencilerine model olmalıdır.

Sağlıklı Olma: Öğretmenin mesleğinin gereklerini yapabilmesine ve sürdürebilmesine engel olabilecek düzeyde bir sağlık problemi olmamalıdır (Küçükahmet, 2004; Aydın, 2004).

II.6.3. Öğrenci Özellikleri ve Davranışları

Öğrenci, eğitim süreci içinde, eğitim-öğretim süreçlerini bir bütün olarak yasayan ve bu yaşantı sonucunda, bilişsel, duyuşsal, devinışsel davranışlar yanında, törel davranışlarının da amaçlı ve olumlu yönde değiştirilmek istenen kişidir (Küçükahmet, 2004). Öğrenci, öğretim sisteminin vazgeçilmez öğelerinden biridir. Öğretim sürecine giren her öğrenci bir bireydir ve ona bir birey gibi davranılmalıdır (Açıkgöz, 2003).

Öğrenci, okulun ve eğitim sisteminin varlık nedenidir. Öğrenci olmazsa okul da olmaz. Okul yönetiminin ve öğretmenlerin amacı, öğrencilere daha nitelikli eğitim hizmeti üretebilmektir (Şişman ve Turan, 2007).

Farklı biyolojik yapıları olan ve farklı çevrelerden gelen bireylerin olaylara bakış açısı ve onları yorumlayışı birbirinden farklı olacaktır. Bu farklılıklar bireylerin geçmişteki yaşantıları, ilgileri, yetenekleri, öğrenme biçimleri vb. birçok özelliğinden kaynaklanmaktadır. Bu durum sınıf ortamına da yansır. Öğrencilerin girişteki

özellikleri farklı olduğu için öğrenme-öğretme süreci içindeki konumları ve bu sürecin sonundaki başarı durumları da farklılık göstermektedir. Nitekim her sınıfta bazı öğrenciler başarılı olurken başarısız olanlara tembel, yeteneksiz vb. damgalar vurulmaktadır. Birçok durumda böyle nitelenmenin olumsuz yönleri ömür boyu sürmektedir (Açıkgöz, 2003). Dönmez (2004)'in belirttiği gibi öğretmenler, öğrenciler arasındaki farklılıkları istenmeyen gerçekler, olumsuzluklar olarak görmek yerine zenginlik olarak görmeli ve bu zenginlikten yararlanarak, eğitimin amaçları doğrultusunda ortak değerler ve davranışlar kazandırmaya çalışmalıdır.

II.6.3.1. Öğrenci Kişilik Oluşumu ve Gelişimi

Öğretmen öğrencinin sınıf ortamında gösterdiği davranışları çözümlemek için onun gelişimiyle ilgilenmesi gerekir. Öğrencilerle başarılı bir iletişim kurmak, öğretmenin karşısındaki öğrenciyi tanımasına bağlıdır. Her öğrenci belli bir program içinde öğrenim görürken belli bir gelişim düzeyindedir ve öğrenilmiş bazı davranışlarla donanık hale gelmiştir. Öğrencinin mevcut gelişim düzeyi ile eğitim-öğretim bakımından hangi düzeyde olduğunun bilinmesi, program açısından gerekli olduğu kadar, sınıf iletişiminde öğretmenin ne tip uyarıcıları ne şekilde vereceğini belirlemesi dolayısıyla uygun eğitim durumunun oluşturulması bakımından şarttır. Ayrıca öğrencinin içinde bulunduğu dönem ve şimdiye kadar geçirdiği yaşantılar hakkında bilgi sahibi olan öğretmen onu daha iyi anlar (Varış, 1998).

İnsan tabiatı doğum öncesinden başlayan ve geçirdiği aşamalarda kazandığı tecrübeleri birbiri üzerine koyarak olgunlaşan özelliğe sahiptir. Ancak her dönemin kendine has belirgin özellikleri vardır. Bu özellikler insanın bedensel, zihinsel, duygusal, ahlaki vb. yönlerine etki etmektedir.

Eğitimin etkili olabilmesi, insan tabiatının iyice anlaşılması ve ona göre eğitim ortamının hazırlanmasına bağlıdır. Bu nedenle insanın gelişim özelliklerini ve öğrenme faaliyetinin nasıl gerçekleştiğini bilmek eğitimle uğraşanlar için önem taşır.

Bir canlı türü olarak insanlara uygun bazı gelişim ilkeleri vardır. Bu ilkeler genelde bütün insanlar için geçerlidir. Öğrencilerin davranışlarının nedenlerine inebilmek ve öğrenci sorunlarına çözüm bulabilmek için bu ilkelerin gelişim sürecindeki rolünün iyice bilinmesine gerek vardır.

Sınıf içinde öğretmenlerin ortaya koydukları davranışlar, öğrencilerin söz konusu gelişim aşamalarından etkilenebilir ya da onları etkileyebilir. Yani bir öğretmenin ders içi davranışları bireylerin eğitiminde en az diğer unsurlar kadar

önemlidir. Orta öğrenim süresince ergenliğin orta dönemi (14–18 yaş) içinde bulunan öğrenciler kendilerinde bedence ve boyca büyümenin, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel gelişme ve değişmelerin olduğu özel bir dönemi yaşamaktadır.

II.6.3.2. Öğrencilerden Beklenen Davranışlar

Öğretmelerin, öğrencilerin gelecekteki başarılarına ilişkin tahminlerine beklenti denmektedir (Kıran, 2007).

Her kurumun işlevini yerine getirebilmesi için kurum içindeki bireylerin belli statüleri, rolleri ve bu rollerin gerektirdiği davranışlar vardır. Okulda öğrenci statüsünde olan bireylerden bu rolün gerektirdiği davranışları göstermesi beklenir. Ancak, uygulamada bazı öğrencilerin kendi rollerine uygun davrandıkları halde, bazı öğrencilerin farklı davrandıkları görülmektedir.

Öğrencilerin sınıfta, okulda ve okul dışında gösterdikleri eğitim ve öğretimle ilgili tüm davranışlar öğrenci davranışı olarak kabul edilir. Öğrencilerin okuldaki rolleri gereği göstermesi beklenen davranışlar:

- Okula düzenli ve zamanında gelme,
- Okul araç-gereç ve materyallerini sınıfa getirme,
- Sınıf ve ev ödevlerini düzenli olarak yapma,
- Sınıftaki etkinliklere katılma,
- Dersi dinleme,
- Okul ve sınıf kurallarına uyma (Erden, 2001).

II.6.3.3. Öğrencilerde İstenmeyen Davranışlar

Sınıf yönetiminin başarı ya da başarısızlığını gösteren en önemli gösterge, öğrencilerin sınıfta sergiledikleri davranışlardır. Sınıfta öğrenciler rollerine uygun davranıyorlarsa o sınıfın yönetim sorunu yok demektir. Ancak, olumsuz sınıf yönetiminin sıkça gözlemlendiği sınıflarda ise önemli sınıf yönetimi sorununun yaşandığı söylenebilir (Erden, 2001).

Öğretmen, sınıfta planladığı eğitim etkinliklerini gerçekleştirmek için bulunmaktadır. Bu etkinliklerin gerçekleştirilmesinde engel olarak karşımıza çıkan her türlü öğrenci davranışı sorun davranış veya istenmeyen davranış olarak isimlendirilebilir.

Öğretmenlere büyük güçlük yaratan, sıklıkla görülen ya da uzun süreyi kapsayan biçimde gözlenen, öğrenmeyi olumsuz olarak etkileyen davranışlara istenmeyen davranışlar denir (Özdemir, 2007).

Sınıfta genellikle karşılaşılan sorun davranışlar:

1. Derse devam etmeme ya da derslere geç gelme,
2. Derse hazırlıksız gelme,
3. Sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma,
4. Arkadaşlarına, kendisine ve ya eşyalarına zarar verme,
5. Derste hayal kurma ve ya ders dışı bir etkinlikle uğraşmadır (Kıran, 2007).

Sınıfta öğrencilerin yaptığı istenmeyen davranışlara ise aşağıdaki örnekler verilebilir. Bunlar:

Sınıfta gürültü yapmak, izin almadan konuşmak, argo sözler kullanmak ve ya küfürlü konuşmak, konuşma üslubu, uygunsuz ses çıkarmak, yere çöp atmak, ders sırasında izinsiz dolaşmak, pencereden dışarıya bakmak, derste sakız çiğnemek, derste uyumak, ders esnasında bir şeyler yemek, dersi kaynatmaya çalışmak, ders dışında başka şeylerle ilgilenmek, izinsiz içeri girmek ya da dışarı çıkmak, öğrencinin sık yer değiştirmesi, sınıfta tutarsız el kol hareketleri, öğrencinin derse zamansız gelmesi ve çıkması, sık sık dışarı çıkma, öğrenme ortamını olumsuz etkiler.

Öğrencilerin, öğretmeni küçük düşürücü hareketler yapmaları, öğretmene lakap takılması, öğretmenin arkasından uygunsuz hareketler yapılması, öğretmenin eşyalarının karıştırılması, öğretmenle laubali konuşulması, öğretmeni zor durumda bırakacak kasıtlı sorular sorulması suç sayılabilir. Ders sırasında başka bir dersin ödevini yapmak ya da ödev hazırlamamak, akademik yetersizlik, ders materyallerini getirmemek, devamsızlık yapmak, derse hazırlıksız gelmek, derse kayıtsız kalmak, dersi dinlemeyip konunun tekrarını istemek, not tutmamak istenmeyen davranışlardır. Sınıf düzeni açısından, sınıfta kavga etmek ve itişip kakışmak, hırsızlık yapmak, derse geç kalmak, dürüst davranmamak, başkasının eşyasını izinsiz kullanmak, sınıf eşyalarına zarar vermek, okul ortamına uygun olmayan kıyafetlerle gelmek, uyarılara karşılık vermek, arkadaşlarına kaba sayılabilecek davranışlarda bulunmak, alay etmek, arkadaşlarını küçük düşürücü lakap takmak, dersin işlenişine olumsuz müdahale etmek, kopya çekmek, uyarılara rağmen dersi dinlememek, dersi terk etmek, yalan söylemek, toplu olarak dersi bozmak ve şiddete yönelik davranışlarda istenmeyen davranışlardır.

Öğrencilerin, telefonla uğraşmaları, yanlış oturma biçimi, anlatılanların hepsini koşulsuz kabul etmeleri, öğretmene dürüst davranmamaları, teslimiyet ve hakkını savunamamaları istenmeyen davranışlara örnek olarak verilebilir (Cafoglu, 2007; Özdemir, 2007).

II.6.3.4. Öğrenci Davranışını Etkileyen Etmenler

Öğrenci davranışlarını olumsuz etkileyen etmenleri sınıf içi ve sınıf dışı etkenler olarak iki grupta toplayabiliriz.

Sınıf İçi Sorun Davranışların Nedenleri:

Sınıf bir organizasyondur ve nasıl organize edileceği sınıf içinde yaşanabilecek sorunlarla yakından ilişkilidir. Öğretmen ise sınıf denilen bu organizasyonun yönetim ve düzenlenmesinden sorumludur.

Öğretmen var olan araçları en kullanılabilir biçimde amaca yöneltmelidir. Kendi gerçeğinden hareketle; olmadan olabilecek sorunlara karşı hazırlıklı olabilmek, ya da soruna neden olabilecek durumları ortadan kaldırma, öğretmenin bu konudaki uygulamalarına temel oluşturmalıdır.

Öğrenci sınıfın içinde dışarıdan getirdikleriyle girmektedir. Bu yüzden öğretmen öğrencinin sınıf dışındaki durumlarına öncelik vererek sınıf içi davranış etkenlerini de bilmeli ve denetlemelidir (Başar, 2004).

Sınıftaki Fiziksel Düzenlemelerden Kaynaklı Nedenler: Sınıftaki fiziksel düzenlemeler, sınıfı oluşturan araç ve gereçlerin, ısının ve ışık durumunun düzenlenmesiyle ilgilidir. Öğretmen-öğrenci ilişkileri sınıftaki fiziksel değişkenlerden oldukça etkilenir. Yapılacak olan eğitimin biçimi ve düzeyi dersin amacı gibi değişkenler fiziksel ortamın organize edilişinde dikkate alınmalıdır. Sınıf ortamının fiziksel özelliklerinin olanaklar ölçüsünde güdüleyici, öğretici ve ilgi çekici bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Çünkü fiziksel ortamın uygunluğu etkili bir sınıf yönetiminin ve öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır (Başar, 2004). Bu bağlamda sınıftaki fiziksel düzenlemeler gereksinmelere uygun ve amaçları gerçekleştirmede etkili bir biçimde belirlendiğinde, bu durumdan kaynaklı sorun davranışların ortaya çıkma olasılığı da azaltılmış olur.

Sınıfın Yapısından Kaynaklı Nedenler: Sınıfın yapısı denildiğinde, yönetim ve eğitim görevleri, sınıfın kuralları, sınıfın ilişki düzeni ve iletişim gibi değişkenler sıralanabilir.

Sınıftaki eğitim amaçlarının gerçekleşmesinden öncelikle öğretmen sorumludur. Dolayısıyla belirlenmiş olan bu amaçların gerçekleştirilmesi için yaşantıların düzenlenmesi ve yönetilmesi başta öğretmenin işidir.

Öğretmenin eğitim görevi, nasıl eğiteceği-öğreteceği ile ilgilidir. Öğretmenin uygulayacağı eğitim yöntemleri öğrencide oluşabilecek sorun davranışlara kaynaklık edebilir. Öğretmen, öğrenciyi kaba kuvvet, disiplin kurulu, sınıfta bırakmak tehditleriyle korkutarak eğitmek yerine onlara sevgiyle yaklaşarak, öğrenme çabalarına rehberlik etmek ve yardımcı olmak yöntemini seçmelidir.

Öğretim sürecinin niteliğini belirleyen en önemli etken, koşullara uygun etkin bir öğretim stratejisi geliştirmektir. Öğretmen herhangi bir öğretim yaşantısının tasarlanmasında, öğrencilerin düzeyleri ve okulun eğitim olanakları gibi değişkenlere göre, içeriğin hangi dilimlerden oluşacağına ve ne kadar zamanda gerçekleştirilebileceğine karar vermek durumundadır (Aydın, 2000).

Sınıfta uygulanması gereken kuralların belirlenmesi ve niteliği, sorun davranışlar açısından bir başka üzerinde durulması gereken konudur. Sınıftaki eğitim faaliyetlerinin etkililiği ve verimliliği kuralların konması ve işletilmesiyle yakından ilgilidir. Öyleyse kurallar amaçların gerçekleştirilmesindeki araçlardır. Sınıf içindeki amaçların açık bir biçimde belirlenmesi oluşturulacak kurallara zemin olacaktır. Öğretmen tarafından öğrencinin sınıfta neleri yapacağını, neleri yapmayacağını, kendilerinin ve öğretmenin niçin sınıfta bulunduğunun, bulunduğu sınıfın yakın ve uzak hedeflerinin onların anlayacağı bir biçimde ifade edilmesi gerekir.

Sınıfta görülen sorun davranışların çoğu kurallara uyumla ilgilidir. Eğer kurallar öğrencilerle birlikte oluşturulur, geliştirilir ve uyma kararı alınırsa, bu konudaki sorun davranışların oranı azalacaktır.

Sınıf ilişki düzeni denildiğinde, sınıfın kullanımından, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle gerçekleştireceği her türlü ilişkiden bahsedilmektedir. Sözelimi sınıfın kapısına göre oturma düzenine göre, sınıfa giriş ve çıkışlardaki sorunların yaşanıp yaşanmaması, öğrencilerin tahtadan ve öğretmenden yararlanmalarda farklılıkların oluşması, öğrencilerin birbirleriyle etkileşiminin zayıf olması ve dikkatin dağılmasına bağlı olarak gürültü ve ders dinlememe gibi sorun davranışlar ortaya çıkabilir. Demokratik yönetimin bir gereği olarak, sınıf yerleşim düzeni konusunda öğrencilerin düşüncelerinin alınması, seçeneklerin ortaya çıkmasına ve öğrencilerin karar sürecine katılmalarına katkıda bulunur.

Sorun davranışların nedenleri arasında yer alan bir diğer konu da iletişimdir. Sınıf içindeki öğretmen, sosyal ve fiziksel çevresini kasıtlı olarak etkilemek için iletişim kurar. Öğretmenin amacı, alıcının davranışını değiştirmektir. İletişimin amacını ise mesajın içeriği olarak değil, kaynağın ya da alıcının vermek istedikleri olarak görmek daha yararlıdır.

Eğitim Programlarından Kaynaklı Nedenler: Programlama, belli amaçlara göre bir seçme, ayıklama, sınıflama, uygulama ve değerlendirme işlemidir. Öğrencinin beklenti ve gereksinimleri, öğrenilecek konuların toplumsal ve ekonomik yaşam yönünden önemlilik düzeyi ve uygulanabilirliği dikkate alınmamış bir program sınıf içinde sorun davranışların oluşmasında en önemli yer tutar.

Eğitim programları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmektedir ve temel alınan disipline göre öğretimde uyulması gereken temel ölçütlerin çerçevesini belirlemektedir. Öğretmen merkez örgütün sunduğu çerçeve programı ve ölçütlerini göz önüne alarak, bulunduğu çevredeki özelliklere ve yaşama dönük kendi programını oluşturmak durumundadır. Programda istenen davranışların belirlenmesi yoluyla sorun davranışları önlemedeki adımlar atılmış olur.

Öğretim Yöntemleri ve Tekniklerinden Kaynaklı Nedenler: Öğretme-öğrenme sürecinde en yaygın olarak kullanılan yöntemler, anlatma, tartışma, örnek olay, gösterip yaptırma, sorun çözme ve bireysel çalışma olarak sıralanabilir. Teknikler olarak da beyin fırtınası, gösteri, soru-cevap, drama ve rol yapma, benzetim, ikili ve grup çalışmaları, mikro öğretim, eğitsel oyunlar sıralanabilir.

Her yöntemin avantajları ve dezavantajlarının olduğu bilinmelidir ve sınıfta işlenecek konuya göre öğretim yöntemleri seçilmelidir.

Başarılı bir öğretim sürecinde, öğrenci etkin olmalıdır. Ancak ideal bir yöntem ve tekniklerin seçiminin de olanaklara bağlı olduğu unutulmamalıdır. Öğrencinin etkin, öğretmenin istekli olduğu durumlarda sınıfta sorun davranışlara daha az rastlanır. Öğrencinin etkin olması karar ve öğrenme sürecine aktif bir biçimde katılması, öğretmenin istekli olması ise derse hazırlıkları, bilgi ve becerisi, işe yarayan bir planlama ve uygulama ile ilgilidir.

Öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili sorun davranışlara neden olabilecek bir konu da, sınıfta araç-gereç kullanımından kaynaklıdır. Ders işlenirken öğrencilerin yaşamlarında karşılaşacakları gerçek varlık ve olaylarla yüz yüze getirilmelerine gereksinim vardır. Bu durum da öğretimde, sınıfta kullanılan araç-gereçlerle olanaklı olmaktadır. Araçlar, öğrencilerin kullanımı açısından iyi düzenlenmemişse sorun

davranışlara yol açabilmektedir. Öğrencinin ilgi, gereksinim ve gelişim özelliklerine uygun seçilen yöntem ve teknikler, sorun davranışların yaşanmamasında önemli bir yer tutmaktadır.

Öğretmenden Kaynaklı Nedenler: Öğretmenin sınıfta nasıl bulunduğu, sorun davranışların oluşmasına kaynaklık eden bir başka önemli durumdur. Öğretmen mesleki yeterlilikleri ve becerileri kazanarak sınıfa öğretmek için girer. Dolayısıyla sorun, öğretimin nasıl etkili yapılacağı, öğrenciler bilgilendirilip olgunlaştırılırken çatışmaların azaltılıp öğretim sürecinin etkililiğinin nasıl artırılacağıdır.

Öğretmenin etkililiği açısından öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği, öğretme çabasında önemli bir yer tutar. İlişkinin niteliğini belirleyen öncelikli davranış konuşmadır. Konuşma yapıcı olduğu kadar yıkıcıdır da. Konuşmanın biçimi öğrenciyi öğretmene yakınlaştırır veya uzaklaştırır.

Öğretmenin dinlemeyi de bilmesi gerekmektedir. Etkin dinleme, daha fazla etkileşim ve dinleyenin yalnız duyduğunu değil, aynı zamanda doğru olarak anladığını da gösterir. Dinlemede doğru anlama geri bildirim ile kontrol edilebilir. Böylelikle yanlış anlamalar da azaltılmış olacaktır.

Öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği, herhangi bir şeyin öğretilmesinde temel etkindir. Öğrenciler, öğretmenin kendilerini yanlış anladığını, güvenmediğini, bir kenara ittiğini, aşağıladığını, küçük düşürdüğünü ya da eleştirerek değerlendiğini hissedersen, en ilginç derslerde bile sıkılır ve inatla öğrenmeye karşı koyarlar.

Öğretmenlerin öğrencilere karşı hoşgörülü olmaları beklenmektedir. Ancak hoşgörünün amaçlı ve düzeyli olması gerekmektedir. Her eylem hoş görülemez. Hoşgörü, kural ihlal edilebileceği anlamını taşımamalıdır; bazen yanlış yapılabileceğini ve bunun anlayışla karşılandığı mesajını içermelidir. Amaç sorun davranışın tekrar etmesini engellemektir. Aksi takdirde sorun davranışa pekiştirici verilmiş olunur.

Korkunun hâkim olduğu sınıf ortamı sorun davranışların bazılarını kaynaklık eder. Sınıfta öğretmeninden korkan öğrenci, korkan insan davranışlarını gösterir; yani bir an önce bulunduğu ortamdan kurtulmaya çalışır. Böyle bir durumda öğretmen kendisi için bir engeldir. Engel sevelemez; ancak aşılabılır, geçilmek istenir. Sınıfında gülücükler dağıtan, neşeli mutlu bir öğretmen, kendisini öğrencilerine sevdirecek, öğrencilerin ön yargılarını kırarak, onların derse katılımını ve konuşmasını sağlayacak, derse daha kolay ilgiyi çekecek, iyi bir dostluk oluşturacak, hem rahatlayıp hem rahatlatacak ve çevresinin ilgi odağı olacaktır (Ertuğrul 2004).

Öğretmenin sınıf içinde öğrenci davranışlarının kontrol altına alma ve yönetme becerileri, sorun davranışları önlemede etkili olmaktadır. Sınıf karmaşık bir ortamdır. Buradaki hedefe öğrenci/insan ile gidilmektedir. Bu yüzden nelerin, nasıl olacağını kestirebilmek her zaman mümkün olmayabilir. Öğretmen bir taraftan ders anlatırken, diğer taraftan uygunsuz öğrenci davranışını kontrol etmeye, öğrencinin dikkatini çekmeye çalışır.

Öğretmenin sorun davranışları çözmede dikkat etmesi gereken durumlardan biri sorun davranış yaratan bir olaya fazla odaklanmasıdır. Örneğin sınıfın okuma yaptığı bir durumda ders aracı eksik olan bir öğrenci ile gereğinden fazla yüksek sesle ve uzun zamanla onu uyarıp, olayı abartma halinde, asıl amaç olan ders etkinliğini kendi engellemiş, sınıfı da istemeden alıkoymuş olur. Sınıftaki sorun davranış, yalnız o davranışı yaratan öğrenciyi hedef almalıdır.

Öğretmenin yönetim becerileri sınıf içerisindeki istenmeyen pek çok davranışın kolaylıkla baş edilmesini sağlayabilir. Öğretmen sınıfa dikkatini verdiği, öğrencilerle sözlü sözsüz iletişimlerini sağlıklı bir biçimde oluşturduğu, onları dinlediği, sorularına yanıtlar verdiği ve sınıftaki etkisini sürekli hale getirdiği takdirde öğrenci de, bunlardan etkilenecek dersteki duruşunu ayarlama yoluna gidecektir.

Sınıf yönetiminde öğretmenin göstermesi gereken diğer bir beceri de ödüldür. Ödülün nasıl dağıtılacağı ve nerelerde kullanılacağı öğretmen tarafından bilinmeli ve doğru kullanılmalıdır. Ödül, öğrencinin istenir davranışlar için güdülenmesinde, moralinin artmasında ve kendini gerçekleştirmesinde etkilidir. Ancak ödül kazanmanın öğrencinin amacı haline gelmemesine, benzer şekillerdeki ödüllendirme ile ödülü önemsiz hale getirmemeye dikkat etmek gerekir. Diğer bir yandan öğrenci ödül alamadığında endişe ve kaygı duymamalıdır.

Ceza da çok dikkatli kullanılması gereken diğer bir değişkendir. Öğretmenlerin bir bölümü sınıf içinde olan olay ve kişilere çok çabuk duygusal tepkiler verme eğilimi içinde olabilir. Kolayca kızan, bağırarak bu tür öğretmenler sınıflarında gözledikleri en küçük uygun olmayan davranış bile ceza kullanarak denetlemeye çalışırlar. Bu tutumları doğal olarak çocukların davranışlarına yansıtılarak sorun davranışların oluşmasına neden olabilir.

Öğrenciden Kaynaklı Nedenler: Sınıf içinde sorun davranışların kaynaklarından biri de öğrencidir. Öğrencilerin farklılıkları, algıların farklılığına, farklı algılar farklı düşüncelere ve farklı düşünceler farklı davranışlara neden olurlar. Öğrencilerin farklı geçmiş yaşantıları, farklı ilgi ve yetenekleri, değerleri, tutumları,

inançları ve farklı kişilik yapıları öncelikle öğretmen tarafından kabul edilmeli ve farklılıkların değeri sınıf içinde hissettirilmelidir. Bu genellemeden sonra sınıf içerisinde öğrencilerin bazı tutum ve davranışları öğretmene sorun olarak yansıyabilir. Bireysel özelliklerinden kaynaklı bu davranışlar aşağıdaki gibi ele alınabilir:

- Öğrencinin, öğretmenine aşırı biçimde bağımlı olması, sınıf içi hiç bir çalışmasını öğretmenine göstermeden ve denetletmeden yapamaması, sürekli öğretmenin ilgisini çekmeye çalışması ve arkadaşlarının dikkatini bozması,
- Öğrencinin, dikkatini yönlmede ve yoğunlaştırmada güçlük çekmesi,
- Öğrencinin, başarılı olamadığı durumlarda kolaylıkla mutsuz olması,
- Çalışmalarında savruk ve dağınık olması,
- Diğer arkadaşlarını çalışırken rahatsız etmesi, onların çalışmalarını bölmesi,
- Öğrencinin, okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı olumsuz tutum içinde olması,
- Öğrencinin, kişisel öz bakım ve temizlik alışkanlıklarını yeteri kadar geliştirememesi,
- Öğrencinin, içine kapalı ve az konuşkan olması,
- Arkadaşlarına, okula ve öğretmenlere karşı saldırgan bir tutum içinde olması,
- Kendi arkadaşlarını öğretmene şikâyet etmesi,
- Kendisini okul öğrenmelerine karşı güdüleyememesi.

Sınıf Dışı Nedenler:

Sınıfın içinde görülen çoğu sorun davranışların kökü gerçekte sınıfın dışındadır. Öğrenci sınıfın içinde ona etki eden dış etmenlerin yarattığı farklılıklarla yer alır. Bu etmenler, aşağıdaki gibi gruplandırılabilir.

- Aileden kaynaklı nedenler,
- Oyun ve arkadaş çevresinden kaynaklı nedenler,
- Yaşantı ve kültürden kaynaklı nedenler,
- Medya ve diğer iletişim araçlarından kaynaklı nedenler,
- Okul yönetiminden kaynaklı nedenler,

- Okul yerleşimi ve ulaşımdan kaynaklı nedenler,
- Veli, okul, öğretmen ilişkilerinden kaynaklı nedenler,
- Ekonomik yetersizliklerden kaynaklı nedenler,
- Araç gereç yetersizliğinden kaynaklı nedenler,
- Rehberlik hizmetlerinin yetersizliğinden kaynaklı nedenler (Kıran, 2007).

II.6.3.5. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Karşı Stratejiler

Sorun davranışları, öğrencinin öğrenciyle, öğrencinin öğretmeniyle ve öğrencinin bireysel olarak gösterdiği sorun davranışlar olarak gruplayabiliriz (Celep, 2004).

Sorun davranışların önlenmesinde öncelikle öğretmen gerçek nedenlere inebilecek mesleki ve sosyal yeterliliği gösterebilmelidir. Öğretmenin sorun çözme sürecinde uygulayacağı yaklaşım sorunu oluşturan değişkenlerin tamamını kapsamalıdır.

Sorun davranışlar, bireysel olarak ya da değişik öğrenciler tarafından çeşitli nedenlerden dolayı gösterilebilir. Öğretmen bu davranışlara tepkisini en etkili bir şekilde nasıl belirleyecek? Bu davranışları uygularken sosyal ilişkileri veya güven duymayı bir model olarak nasıl öğretecek? Öğretmenlerin sorun davranışlara gösterecekleri tepkiler, bunların olası sonuçları şu şekilde gruplandırılabilir:

- Sorun davranışı göz ardı etmek.
- Çevre Koşullarını Değiştirmek
  1. Etkinliği değiştirme
  2. Yardım sağlamak
  3. Düzenlemeyi değiştirmek
  4. Dikkat dağıtıcıları kaldırmak
  5. Çocukların durum değiştirmesine izin vermek
  6. Mizah ya da komiklik yapmak
- İlimli kontrol tekniklerini kullanma
  1. İşaret vermek
  2. Hareket etmek
  3. Dokunmak
  4. Yapılacak görevleri hatırlatmak ve davet etmek

5. Sonuçlarla ilgili hatırlatıcılar

- Akran grup etkisini kullanma
- Sert kontrol tepkileri
  1. İşlemler için uyarma
  2. Yaptırım

Birçok sorunlu davranışın ortaya çıkışında, yakın çevre, aile, akran grupları gibi sınıf dışı öğeler de etkili olabilir. Diğer taraftan öğretmen sorun davranışların çözümünde yöntem ve teknikler konusunda da bilgili olmalıdır. Öğretmenin, sorun davranışlara vereceği tepkilerde esneklik düzeyini ve sorun davranışın diğer öğrenciler tarafından yapılmaması için sınıfa ne zaman ve nasıl yansıtılacağını ayarlaması ve bilmesi gerekir (Kıran, 2007).

II.6.4. Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi

Öğrencilerin, öğretmenleri ile ilişkileri yalnızca çalışma alışkanlıklarını değil, tüm kişiliklerini etkilemektedir. Özellikle sınıf ortamında öğretmen-öğrenci arasındaki sözlü ve sözsüz iletişimin öğrencinin kişiliği ve okul başarısı üzerinde etkisi büyüktür. Öğrencinin sadece okula ilişkin çalışmaları değil tüm kişiliği öğretmenlerin tutum ve davranışlarından etkilenmektedir.

Öğretmen öğrencileri bir yandan etkilerken bir yandan da onlar tarafından etkilenir. Öğrencilerin sahip oldukları özellikler ve tutumları öğretmenlerin davranışlarını etkiler. Aynı öğretmen iki ayrı grup dinamiğine sahip sınıfta farklı performans gösterebilir.

Öğretmenler, kolay öğrenen, disiplin problemi çıkarmayan, söylediği yönergelere uyan sınıflarda kendini daha güvende ve başarılı hisseder. Böylece daha başarılı olurlar. Aksi durumda, yani, ders dinlemeyen, sorduğu soruları cevaplamayan sınıflarda güvenlerini kaybeder, güdülerini düşer ve başarısız olurlar.

Öğretmenin öğrencilerle etkileşiminde öğrencilerin bireysel özellikleri de önemli rol oynar. Öğrencinin zekası, genel görünümü, sevimliliği, usluluğu, terbiyesi öğretmende olumlu izlenim bırakır. Bu sebeple öğretmen bu özelliklere sahip öğrencilerle iletişim kurar. Bu öğrencilerden başarı beklentisi yüksek olur ve bu beklentinin gerçekleşmesi için gayret gösterir.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyeleri, aile kökenleri ve okulun bulunduğu yöre de öğretmen tutumlarını belirleyen etmenlerdir. Yoksul ve geri bir bölgede görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerden başarı beklentisi düşük olur. Bu durumda

öğretmen kendi kırgınlığını, bezginliğini öğrencilere yansıtır. Onların başarısızlığını, imkânsızlıklara değil, yeteneksizliklerine bağlar. Beklentisi az olan bir öğretmen ise öğrencilerden ancak düşük bir başarı sağlayabilir.

Öğretmen okulda ve öğrenciler arasında gerçek bir otoritedir. Fakat bu otorite onu öğrencilerden ayıran değil, onlara yaklaştıran nitelikleri de taşımaktadır. Böyle olmadığını, yani öğrencinin öğretmenleri tarafından daima küçük görüldüklerini, her hal ve hareketlerini öğretmenleri tarafından tenkit edildiğini, yaptıklarının pek nadir olarak beğenildiğini gören öğrencilerde, öğretmenlerine sokulacak yerde ondan uzaklaşmakta ve öğretmenlerinden uzak durmaktadır. Yalnız dersten derse birbirlerini gören öğretmen ve öğrencilerin bu resmi ve çok kere sıkıcı şartlar altında karşılaşmaları da öğretmen, öğrenci münasebetlerinin normalleşmesine yardım edememektedir.

Hangi öğretim seviyesinde olursa olsun her öğretmenin öğrenciler üzerinde etkisi vardır. Öğretmen olumlu niteliklere sahipse öğrencileri olumlu yönde etkiler. Olumsuz niteliklere sahip olan bir öğretmen de öğrenci üzerinde olumsuz etki yapar. Bu etki tek yönlü değildir. Çünkü öğrenciler de öğretmeni etkiler. Yani bir okuldaki öğretmenlerle öğrenciler karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedirler. Eğitim alanında yapılan son araştırmalar, bir sınıfın veya okulun öğrenciler arasındaki karşılıklı ilişkilerin ve öğrencilerle öğretmenler arasındaki ilişkilerin, eğitim ve öğretim çalışmalarını geniş çapta etkilediğini göstermektedir.

Eğitim ve öğretim çalışmalarının verimli ve başarılı olması, hem öğrenciler arasında, hem de öğrenci-öğretmen arasında iyi ve uyumlu bir ilişkinin kurulmasına bağlıdır. Herhangi bir sınıfın ve okulun bireyleri arasında, öğretmenler de dahil kurulan ilişki, o sınıfın veya okulun sosyal havasını veya öğrenme havasını meydana getirir. İdeal bir öğrenme havası yaratmak isteyen bir öğretmen, öğrencilerini çeşitli özellikleriyle tanımak, onlara karşı tarafsız, adil ve dürüst olmak, onları anlayışla karşılayıp benimsemek ve onların kişiliklerine saygı göstermek mecburiyetindedir.

Öğretmen öğretim çalışmalarını monolog durumundan kurtarıp diyalog durumuna sokmalıdır. Yani öğretim çalışmalarının, sadece öğretmenin etkinliğine dayanmaktan kurtararak, öğrencilerle işbirliği içinde gerçekleştirmelidir (Üre, 2003).

Öğretmen-öğrenci etkileşimi ve iyi bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler şunlardır:

- Öğretmen, öğrencilerini sevmeli ve onlara dostça davranmalıdır,
- Öğretmen, öğrencilerine karşı adil olmalı ve onlar arasında ayırım yapmamalıdır,
- Öğretmen, öğrencilerine karşı hoşgörülü ve sabırlı olmalıdır,
- Öğretmen, mesleğini sevmeli ve öğreteceği konularda hangi bilim dalını okutuyorsa özellikle o konuda tam bilgi sahibi olmalıdır,
- Öğretmen, anlatacağı konuyu öğrencilerine iyi bir şekilde anlatabilmelidir,
- Öğretmen, iyi bir disiplinci olmalıdır.

II.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Oktar ve Bulduk (1999) “Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Davranışlarının Değerlendirilmesi ” isimli araştırmalarında öğrenciler, başarısız olma nedenlerini % 23,6 dersi iyi anlayamama, % 18,2 öğretmenlerin dersi iyi anlatamayışı, % 14,5 öğretmenlerin ilgisizliği, % 12,7 ailevi sorunlar ve sistemli çalışmama olarak sıralanmıştır. Öğrencilerle görüşüldüğünde öğretmeni niçin yeterli bulmadıklarını; dersi iyi anlatamadıkları, soruları açık sormadıkları, sorulan sorulara cevap vermedikleri ve ayrıca sorulan sorulara kızdıklarını söylemişlerdir. Öğretmenlerin sınıf içi davranışlarının kendi ve öğrenci görüşlerine göre yeterlilik düzeyleri incelendiğinde; öğretmenler kendi görüşlerine göre dersin işlenmesi sırasında öğrencilerin dikkatini çekme, yeni öğrenme ile ilgili daha önceki öğrenmeleri hatırlatmayı çok yeterli bulmakta, hedeflerden haberdar etmeyi zaman zaman yaptıklarını belirtmektedirler. Öğrenci görüşlerine göre ise öğretmenleri yalnızca daha önceki öğrenmeleri hatırlatma davranışlarında yeterli, diğer davranışlarında yetersiz bulmuşlardır.

Erbaş (1998), lise öğrencilerinin algılarına göre ideal öğretmenin kişilik özelliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma evrenin İstanbul ili içerisinde seçilen 11 lisenin 2. ve 3. sınıflarında öğrenim gören 424 öğrenciden oluşmuştur. Veriler Kişisel Bilgi Formu ve ACL Sıfat Listesi ile toplanmıştır. Öğrencilerin algılarına göre bazı sonuçlar şöyledir.

Lise öğrencilerinin algılarına göre ideal öğretmenin kişilik özellikleri arasında en baskın kişilik özelliklerinin ideal benlik, özgüven, yaratıcı kişilik, başatlık, yakınlık, gösteriş alt boyutlarının içerdiği niteliklerden oluştuğu bulunmuştur.

Araştırmada ayrıca lise öğrencilerinin ideal öğretmenin kişilik özelliklerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarında ACL kişilik testinin toplam, bağımsızlık, genellik, ideal benlik, oto-kontrol ve uyarlık alt boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı boyutlarında fark çıkmıştır. Farklar ise, en az, an çok, başarıma, başatlık, değişiklik, duyguları anlama, düzen, erkeksi, gösteriş, ilgi görme, kadınsı, karşı cins, kendini suçlama, kişisel uyum, liderlik, özgüven, saldırganlık, sebat, şefkat, yakınlık, yaratıcılıktır.

Akbaba (2001), lise öğrencilerinin görüşlerini anket yoluyla elde edip lise öğretmenlerinin ders içi davranışları ile ilgili gerçek durumu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada çalışma evreni olarak İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki 22 lisenin 1. ve 2. sınıflarında eğitim gören 447 öğrenci olarak seçilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğrenciler, selamlaşma ve soru sormak isteyen öğrenciye söz hakkı verme davranışlarının öğretmenlerin hepsi tarafından gösterilme derecesini yüksek bulmuşlardır. Sınıf içi iletişim ve öğretim faaliyetinin uygulanması ile ilgili davranışlarının geneli öğretmenlerin çoğu tarafından gösterilirken, bir ders saati içindeki öğretim süreci boyunca sergilenen dikkati sağlama, amaçlardan haberdar etme, daha önce öğrenilmiş bilgi ve becerilerin hatırlatılması, öğrenciye rehberlik etme, pekiştirme, dönüt ve değerlendirme davranışlarının ise çoğu veya tamamı öğretmenlerin çok azı tarafından gösterilmiştir. Bununla birlikte, demokratik tutumla ilgili öğretmen davranışlarının yarıya yakını öğretmenlerin çok azı tarafından gösterilmiştir. Kız öğrenciler, sınıf içi iletişimle ilgili davranışların yarısından fazlasında öğretmenleri ile ilgili daha olumlu görüş belirtmişlerdir. Lise 1 öğrencileri öğretmenlerinin, öğretim faaliyetinin uygulanması ile ilgili davranışların birçoğunda öğretmenler ile ilgili olumlu görüş belirtmişlerdir. Fen liselerinde okuyan öğrencilerin diğer liselerde okuyan öğrencilere göre öğretmenlerinin ders içi davranışlarının geneli hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür. Mevcudu 20'den az olan sınıflardaki öğrencilerin diğer gruplara göre bazı davranışlarında öğretmenleri ile ilgili olarak olumlu görüş belirttikleri görülmüştür.

Akın (2002), Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Sorunları ve Baş etme Yolları” adlı yüksek lisans tez

çalışmasında elde edilen sonuçlar şunlardır: sınıfta uygun olmayan davranışların ortaya çıkmasında öğretmen davranışlarının etkisi olduğu ve öğretmenlerin sınıf yönetimi ve sınıfta uyumu sağlama konusunda beceri eksiklikleri olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, rehberlik faaliyetlerinin disiplin kurallarının, öğrencilerin disiplin sorunlarına çözüm üretmede yetersiz olduğu, öğretmenlerini disiplinsiz öğrencilere informal cezalar verdiği ortaya çıkmıştır.

Celep ve Erdoğan (2002), ortaöğretim öğretmen ve öğrencilerinin, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkilerine ilişkin algıları ile bu algılar arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemişlerdir. Edirne ili merkez ilçelerinde görev yapan öğretmenler ve lise son sınıfta öğrenim gören öğrencilerle yapılan araştırmaya katılım gönüllük esasına dayalı olmuş, toplam 356 öğrenci ve 112 öğretmenden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Öğretmenlerin, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkileri konusunda, öğrencilerin beklentilerine uygun davranış sergiledikleri görüşüne sahip olmalarına rağmen, öğrenciler bu ilişkilerin beklentilerini karşılayacak düzeyde olmadığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin algılamalarına göre elde edilen sonuçların bazıları şöyle özetlenebilir.

Öğrencilere göre öğretmenler; öğrencilere eşit ve saygılı davranma, sınıfta ortaya çıkan sorunları zamanında çözme, olumsuz davranış gösteren öğrencilerle yüz yüze konuşma, sınıf içi kuralları ders yılının başında öğrencilerle birlikte geliştirme ve öğrencilerin beden dili ile verdikleri mesajları dikkate almada yetersizdirler. Öğrencilere göre öğretmenler, öğrencilerin inanç ve değerlerine önem vermemektedirler. Anne ve babanın eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin beklentilerinin de arttığı araştırmadan elde edilen bir diğer önemli sonuçtur. Öğrencilerden elde edilen veriler, kadın öğretmenlerin daha olumlu algılandığını göstermiştir.

Altinkurt (2003), endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi çerçevesinde iletişim özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun için, araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, Eskişehir ili merkezindeki 7 endüstri meslek lisesinde görev yapan 563 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır: öğretmenlerin genel iletişim özellikleri açısından çok büyük bir bölümü konuyu anlatmadan önce, konunun öneminin ve gerekliliğini açıkladığı, alanıyla ilgili bilgileri sunmakta kendini yeterli bulduğu, anlattıkları konuları, günlük yaşamdan örneklerle

ilişkilendirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin yarıdan fazlasının sınıf içi iletişimde, öğrencilerin kişisel farklılıklarını dikkate aldığı, öğrencilerle olan iletişimde empatik davrandığı, derslerinde öğrencilerine yanlış yanıt verme korkusu yaşatmadığı görüşündedir. Öğretmenlerin yarıdan biraz fazlası öğrencileri çeşitli yönleriyle tanımakta güçlük çektikleri, öğrencilerin saygılı davranması için otoriter bir tavır sergiledikleri görüşündedir.

Aydoğdu (2003), ergenlerin mevcut ve ideal öğretmen algılarının ortaya konması ve bunun cinsiyet, okul türü açısından anlamlı farklılıklar taşıyıp taşımadığının belirlenmesine amaçlanmıştır. Araştırma Manisa İlinde bulunan Anadolu Öğretmen ve Anadolu Liselerinin ikinci sınıflarına devam eden bir grup ergen üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonunda ergenlerin mevcut ve ideal öğretmeni algılamalarının okul türüne göre fark gösterdiği ortaya konmuştur. Öğrenci algıları kendi içinde karşılaştırılmış olup okul türü, cinsiyet ve okul türü ortak etkisine göre öğrenci algıları arasındaki farklar anlamlı bulunmuştur. Uygulanan ölçeğin alt boyutları açısından sadece iletişim engelleri" alt boyutunda okul türü ve cinsiyet açısından farkların anlamsız olduğu görülmektedir. Diğer dört boyut açısından; sevgi, saygı ve yardım; dikkate alma ve destek ve katma, fırsat verme alt boyutlarında cinsiyet ve okul türü ortak etkisinde farkın anlamlı olduğu; öğretimde dikkat çekme alt boyutunda ise okul türünün anlamlı olduğu bulunmuştur. Ancak elde edilen ortalamaların birbirine yakın olduğu dikkati çekmektedir.

Soydal (2006), Bu araştırmanın yürütülmesinde "Betimsel Tarama Modeli" kullanılmıştır. Araştırmayla, ortaöğretimde olumlu öğretmen davranışlarının öğrenci başarısına etkisine ilişkin öğrenci görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini; Konya İli Selçuklu İlçesi merkezinde yer alan 29 ortaöğretim kurumunda okuyan 10500 erkek ve 9000 kız öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda;

Öğrencilerin % 55'i genel olarak öğretmenlerinin olumlu davranışları gösterdiklerini belirtmektedir. Öğretmenlerin olumlu davranışlarının planlama, uygulama, pekiştirme ve değerlendirme boyutlarında öğrenci başarısına ilişkin sonuçlar: Öğrencilerin % 64'üne göre öğretmenlerin planlama boyutundaki davranışları başarıyı olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencilerin % 63'üne göre öğretmenlerin uygulama boyutundaki davranışlarının başarıyı olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin % 71'ine göre öğretmenlerin pekiştirme boyutundaki davranışlarının başarıyı olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin % 58'ine göre öğretmenlerin değerlendirme boyutundaki davranışlarının başarıyı olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Olumlu öğretmen davranışının öğrenci başarısına etkisinin, cinsiyetlerine göre planlama, uygulama, pekiştirme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin sonuçlar: Planlama boyutundaki davranışların öğrenci başarısına etkisinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. Uygulama boyutundaki davranışların öğrenci başarılarına etkisinde kız ve erkek öğrenciler arasında genel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. “Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izler” davranışında kızlar ve erkekler arasında kızlar yönünde farklılık görülmüştür. Pekiştirme boyutundaki davranışların öğrenci başarısına etkisinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın kız öğrencilerde meydana geldiği, pekiştirme boyutundaki olumlu öğretmen davranışlarının kız öğrencilerin başarısını daha çok etkilediği görülmektedir.

BÖLÜM III

ÇALIŞMALAR

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgiler yer almaktadır.

III. 1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Sosyal bilimlerde bilgi toplama yöntemlerinde bir tanesi de, insanlara araştırılması düşünülen konular hakkında yazılı sorular sorarak cevap almaktır. Bu teknik saha araştırması olarak isimlendirilmektedir. Saha araştırmasında anket tekniğini kullanarak araştırma yapmak mümkündür. Böylece insanların bir konu hakkında ne düşündüğü saptanmaya çalışılmaktadır.

Bu çalışmada, mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine karşı gösterdikleri davranış farklılıklarının nedenlerini belirlemek için anket yöntemi kullanarak saha araştırması yapılmıştır.

III. 2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde endüstri meslek liselerinde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Örnekleme, bir çalışma için seçildikleri büyük grubu temsil edebilecek şekilde, grup içerinden belli sayıda elemandan oluşan, bir alt elemanlar oluşturulması sürecidir. Bu çalışmada örnekleme gruplarından en çok kullanılan random (tesadüfî örneklem) yöntemi kullanılmıştır. Böylece örnekleme giren her kişinin eşit oranda seçilme şansı olmuştur.

Araştırma grubu İstanbul ilindeki Eyüp, Gaziosmanpaşa, Bayrampaşa, Zeytinburnu, Tozkoparan İlçe Mili Eğitim Müdürlüklerine bağlı Endüstri Meslek Liselerinde eğitim gören öğrenciler arasından tesadüfî olarak seçilen öğrenciler oluşmuştur.

Bu ilçelerde 6 farklı endüstri meslek lisesinde toplam 415 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 12,3'ünü kız öğrenciler, %87,7'sini de erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

III. 3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmanın veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması için alan yazın taraması yapıldıktan sonra araştırmanın amaçları doğrultusunda, öğrencilere uygulanmak üzere alan yazın bilgileri ve uzman görüşlerinden yararlanılarak anket formu oluşturulmuştur. Bu anket formu geliştirilirken toplam 30 öğrenciye uygulanıp onların görüşleri doğrultusunda eksik yönler tamamlanıp gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Oluşturulan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde altı bağımsız soru, ikinci bölümde ise öğrencilerin kültür deri öğretmenleri ile meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri farklı davranışların nedenlerinin belirlemek için 32 soru bulunmaktadır. Öğrenciler ikinci bölümde bulunan 32 soruyu hem kültür dersi öğretmenleri için hem de meslek dersi öğretmenleri için cevaplandırmaları için iki sütun bulunmaktadır.

Birinci bölümde; birden 6'ya kadar olan 6 soru kişisel özelliklerini tanımaya yöneliktir.

İkinci bölümde sorulan sorularda dörtlü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Bunlar her zaman, çoğu zaman, nadiren ve hiçbir zaman şeklindedir.

III. 4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlanarak bilgisayara yüklenmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS paket programı yardımı ile istatistikî işlemlere tabi tutulmuş ve yorumlanabilecek tablolar haline getirilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde istatistiklerden frekans (N), yüzde (%), ortalama (X), standart sapma (ss), bağımsız değişkenlere göre ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere iki şıklı değişkenlilere $n>30$ olmak koşuluyla t testi, ikiden fazla şıklı bağımsız değişkenlere ise varyans analizi uygulanmıştır.

Geliştirilen anketin anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edilmiştir.

Elde edilen verilerin kolay yorumlanabilmesi için bulgular bölümünde tablolar oluşturulmuş, tartışma bölümünde de bu bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken şu aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo III.1 İkinci Bölümde Elde Edilen Görüşlerin Aritmetik Ortalama Ağırlıkları.

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınırı
1	Hiçbir Zaman	1,00–1,74
2	Nadiren	1,75–2,49
3	Çoğu Zaman	2,50–3,24
4	Her zaman	3,25–4,00

BÖLÜM IV

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

IV.1. BULGULAR

Bu bölümde Endüstri Meslek Liselerinde eğitim gören öğrencilere uygulanmış anket çalışması sonucunda elde verilerle oluşturulan tablolar ve bu tablolara ait bulgular yer almaktadır. Bu araştırma kapsamında toplam 415 öğrencinin cevapladığı anket değerlendirmeye alınmıştır.

IV.1.1. Bağımsız Değişkenlerin Frekansları ve Katılım Yüzdeleri

Bu kısımda araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri ile ilgili: cinsiyet, yaş, sınıf, okul türü, branş ve sınıf mevcudu ile ilgili frekans değerleri ve buna bağımlı yüzde hesaplamalarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bu değişkenlere ilişkin sayısal değerleri aşağıda verilmiştir.

Tablo IV.1 Öğrencilerin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (F)	Yüzde (%)
Kız	51	12,3
Erkek	364	87,7
Toplam	415	100

Tablo IV.1 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin 51’inin (%12,3) kız öğrenci olduğu, 364’ünün (%87,7) erkek öğrenci olduğu görülmüştür. Meslek lisesinde eğitim gören erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısından oldukça fazla olmasında ankete katılan öğrencilerin seçildiği branşları kız öğrencilerinin tercih etmemesi gösterilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, yaş değişkenine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo IV.2 Öğrencilerin “Yaş” Değişkenine Göre Dağılımı

Yaşınız	Frekans (F)	Yüzde (%)
12-15	6	1,4
16-18	384	92,5
19 ve üstü	25	6,0
Toplam	415	100,0

Tablo IV.2 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin 6’sının (%1,4) 12–15 yaş aralığında olduğu, 384’ünün (%87,7) 16–18 yaşa aralığında olduğu ve 25’inin (%6,0) 19 ve üstü olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, sınıf değişkenine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo IV.3 Öğrencilerin “Sınıf ” Değişkenine Göre Dağılımı

Sınıfınız	Frekans (F)	Yüzde (%)
10. Sınıf	202	48,7
11. Sınıf	213	51,3
Toplam	415	100,0

Tablo IV.3 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin 202’sinin (%48,7) 10. sınıf öğrencisi ve 213’ünün (%51,3) 11.sınıf öğrencisi olduğu görülmüştür. Araştırma yapılan okullarda MEGEP (Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Güçlendirme Projesi) kapsamında 12. sınıf olmadığı için bu grup araştırmaya katılmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, okul türü değişkenine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo IV.4 Öğrencilerin “Okul Türü” Değişkenine Göre Dağılımı

Okul Türü	Frekans (F)	Yüzde (%)
Anadolu Teknik Lise	74	17,8
Teknik Lise	88	21,2
Meslek Lise	253	61,0
Toplam	415	100,0

Tablo IV.4 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin, 74'ünün (%17,8) Anadolu Teknik Lisesi, 88'inin (%21,2) Teknik Lise, 253'ünün (%61,0) Endüstri Meslek lisesinde öğrenim görmekte olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, branş değişkenine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo IV.5 Öğrencilerin “Branş” Değişkenine Göre Dağılımı

Branşınız	Frekans (F)	Yüzde (%)
Bilişim Teknolojileri	85	20,5
Elektrik-Elektronik Teknolojileri	98	23,6
Makine Teknolojileri	81	19,5
Metal Teknolojileri	82	19,8
Diğer	69	16,6
Toplam	415	100,0

Tablo IV.5 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin, 85'inin (%20,5) bilişim teknolojileri bölümü, 98'inin (%23,6) elektrik-elektronik teknolojileri bölümü, 81'inin (%19,5) makine teknolojisi bölümü, 82'sinin (%19,8) metal teknolojisi bölümü ve 69'unun (%16,6) diğer branşlar da öğrenim görmekte olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, sınıf mevcudu değişkenine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo IV.6 Öğrencilerin “Sınıf Mevcudu” Değişkenine Göre Dağılımı

Sınıf Mevcudunuz	Frekans (F)	Yüzde (%)
10–20	124	29,9
21 ve Üzeri	291	70,1
Toplam	415	100

Tablo IV.6 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin 124'ünün (%29,9) 10–20 aralığındaki sınıflarda eğitim aldığı ve 291'inin (%70,1) 21 ve üzeri sınıf mevcudunda eğitim aldığı görülmüştür.

IV.1.2. Bağımlı Değişkenlerin Bağımsız Değişkenlerle Değişip Değişmediğini Test Etmek İçin Yapılan Değerlendirmeler

IV.1.2.1. “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo IV.7 Cinsiyet Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“1. Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder”						
Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Kız	51	1,56	0,70	77,12	2,86	,005
Erkek	364	1,88	0,92			

Tablo IV.7’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için kızları aritmetik ortalaması 1,56, erkeklerin ise aritmetik ortalaması 1,88 olarak bulunmuştur. Kızların bu ifade için standart sapması 0,70, erkeklerin ise standart sapması 0,92’dir. Erkek ve kızların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık erkeklerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle erkek öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesine kız öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.8 Cinsiyet Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez ” ifadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“16. Meslek Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez”						
Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Kız	51	2,96	1,26	57,20	2,65	0,01
Erkek	364	3,44	0,89			

Tablo IV.8’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesinin aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz

grup t testi sonucunda; bu ifade için kızları aritmetik ortalaması 2,96, erkeklerin ise aritmetik ortalaması 3,44 olarak bulunmuştur. Kızların bu ifade için standart sapması 1,26, erkeklerin ise standart sapması 0,89'dur. Erkek ve kızların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık erkeklerin lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle erkek öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesine kız öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.9 Cinsiyet Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan Alır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“19. Meslek Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan Alır”						
Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Kız	51	3,56	0,78	69,53	2,51	0,014
Erkek	364	3,26	0,89			

Tablo IV.9'da görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için kızları aritmetik ortalaması 3,56, erkeklerin ise aritmetik ortalaması 3,26 olarak bulunmuştur. Kızların bu ifade için standart sapması 0,78, erkeklerin ise standart sapması 0,89'dir. Erkek ve kızların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık kızların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle kız öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesine erkek öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.10 Cinsiyet Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim İş Hayatı Hakkında Bilgiler Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“27. Meslek Dersi Öğretmenim İş Hayatı Hakkında Bilgiler Verir”						
Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Kız	51	2,33	1,05	63,23	3,25	0,002
Erkek	364	1,82	0,99			

Tablo IV.10’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için kızları aritmetik ortalaması 2,33, erkeklerin ise aritmetik ortalaması 1,82 olarak bulunmuştur. Kızların bu ifade için standart sapması 1,05, erkeklerin ise standart sapması 0,99’dır. Erkek ve kızların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık kızların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle kız öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir” ifadesine erkek öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.11 Cinsiyet Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“28. Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler”						
Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Kız	51	3,78	0,50	88,93	2,27	0,025
Erkek	364	3,59	0,78			

Tablo IV.11’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için kızları aritmetik ortalaması 3,78, erkeklerin ise aritmetik ortalaması 3,59 olarak bulunmuştur. Kızların bu ifade için standart sapması 0,50, erkeklerin ise standart sapması 0,78’dır. Erkek ve kızların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık kızların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle kız

öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesine erkek öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

IV.1.2.2. “Yaş” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo IV.12 Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“3. Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur”									
<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	1,66	0,81	G.Arası	7,67	2	3,83	5,02	0,007
16–18	384	2,40	0,87	G.İçi	314,91	412	0,76		
19 ve üzeri	25	1,96	0,84	Toplam	322,59	414			
Toplam	415	2,36	0,88						

Tablo IV.12’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarakda konuşur” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.12.1 Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
3	12–15	16–18	-0,73	0,35	0,122
		19 ve üzeri	-0,29	0,39	0,762
	16–18	12–15	0,73	0,35	0,122
		19 ve üzeri	0,44*	0,18	0,048
	19 ve üzeri	12–15	0,29	0,39	0,762
		16–18	-0,44*	0,18	0,048

Tablo IV.12.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarakda konuşur” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 16-18 yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 16-18 yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.13 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“4. Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	2,16	1,16	G.Arası	7,02	2	3,51	3,41	0,034
16–18	384	2,38	1,02	G.İçi	423,85	412	1,02		
19 ve üzeri	25	2,92	0,86	Toplam	430,88	414			
Toplam	415	2,41	1,02						

Tablo IV.13’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.13.1 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
4	12–15	16–18	-0,22	0,41	0,869
		19 ve üzeri	-0,75	0,46	0,264
	16–18	12–15	0,22	0,41	0,869
		19 ve üzeri	-0,53*	0,20	0,041
	19 ve üzeri	12–15	0,75	0,46	0,264
		16–18	0,53*	0,20	0,041

Tablo IV.13.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 16-18 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.14 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“7. Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır”									
<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	3,83	0,40	G.Arası	5,91	2	2,95	4,01	0,019
16–18	384	3,29	0,85	G.İçi	303,22	412	0,736		
19 ve üzeri	25	2,88	0,97	Toplam	309,13	414			
Toplam	415	3,27	0,86						

Tablo IV.14’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Tukey HSD testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.14.1 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkılmış Gibi Davranır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
7	12–15	16–18	0,53	0,35	0,279
		19 ve üzeri	0,95*	0,39	0,040
	16–18	12–15	-0,53	0,35	0,279
		19 ve üzeri	0,41	0,17	0,052
	19 ve üzeri	12–15	-0,95*	0,39	0,040
		16–18	-0,41	0,17	0,052

Tablo IV.14.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Tukey HSD testi sonucunda; 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.15 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“8. Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	3,16	0,98	G.Arası	7,71	2	3,85	5,01	0,007
16–18	384	3,25	0,87	G.İçi	316,77	412	0,76		
19 ve üzeri	25	2,68	0,85	Toplam	324,48	414			
Toplam	415	3,21	0,88						

Tablo IV.15’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.15.1 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
8	12–15	16–18	-0,08	0,36	0,972
		19 ve üzeri	0,48	0,39	0,475
	16–18	12–15	0,08	0,36	0,972
		19 ve üzeri	0,57*	0,18	0,007
	19 ve üzeri	12–15	-0,48	0,39	0,475
		16–18	-0,57*	0,18	0,007

Tablo IV.15.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 16-18 yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 16–18 yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.16 Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“11. Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir”									
$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	1,66	0,81	G.Arası	6,78	2	3,39	3,67	0,026
16–18	384	2,06	0,97	G.İçi	380,86	412	0,924		
19 ve üzeri	25	1,56	0,71	Toplam	387,65	414			
Toplam	415	2,02	0,96						

Tablo IV.16’da görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.16.1 Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
11	12–15	16–18	-0,39	0,39	0,603
		19 ve üzeri	0,10	0,43	0,971
	16–18	12–15	0,39	0,39	0,603
		19 ve üzeri	0,50*	0,19	0,040
	19 ve üzeri	12–15	-0,10	0,43	0,971
		16–18	-0,50*	0,19	0,040

Tablo IV.16.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 16-18 yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 16–18 yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.17 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders de Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“17. Kültür Dersi Öğretmenim Ders de Uygulama Çalışmalarına Önem Verir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	2,50	1,37	G.Arası	6,17	2	3,08	3,35	0,036
16–18	384	2,61	0,96	G.İçi	379,32	412	0,92		
19 ve üzeri	25	3,12	0,78	Toplam	385,50	414			
Toplam	415	2,64	0,96						

Tablo IV.17’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.17.1 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders de Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
17	12–15	16–18	-0,11	0,39	0,961
		19 ve üzeri	-0,62	0,43	0,365
	16–18	12–15	0,11	0,39	0,961
		19 ve üzeri	-0,50*	0,19	0,038
	19 ve üzeri	12–15	0,62	0,43	0,365
		16–18	0,50*	0,19	0,038

Tablo IV.17.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 16-18 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 16–18 yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.18 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“25. Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar”									
<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	1,83	0,75	G.Arası	7,29	2	3,64	3,76	0,024
16–18	384	2,15	0,99	G.İçi	399,51	412	0,97		
19 ve üzeri	25	2,68	0,90	Toplam	406,80	414			
Toplam	415	2,17	0,99						

Tablo IV.18’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.18.1 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
25	12–15	16–18	-0,31	0,40	0,735
		19 ve üzeri	-0,84	0,44	0,169
	16–18	12–15	0,31	0,40	0,735
		19 ve üzeri	-0,52*	0,20	0,035
	19 ve üzeri	12–15	0,84	0,44	0,169
		16–18	0,52*	0,20	0,035

Tablo IV.18.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 16-18 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.19 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“28. Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	3,66	0,81	G.Arası	3,87	2	1,93	3,38	0,035
16–18	384	3,64	0,73	G.İçi	235,72	412	0,57		
19 ve üzeri	25	3,24	1,01	Toplam	239,60	414			
Toplam	415	3,62	0,76						

Tablo IV.19’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.19.1 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
28	12–15	16–18	0,02	0,31	0,998
		19 ve üzeri	0,42	0,34	0,464
	16–18	12–15	-0,02	0,31	0,998
		19 ve üzeri	0,40*	0,15	0,035
	19 ve üzeri	12–15	-0,42	0,34	0,464
		16–18	-0,40*	0,15	0,035

Tablo IV.19.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 16-18 yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 16–18 yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV. 20 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“32 Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12–15	6	1,83	1,16	G.Arası	7,96	2	3,98	4,60	0,011
16–18	384	2,21	0,93	G.İçi	356,45	412	0,86		
19 ve üzeri	25	2,76	0,83	Toplam	364,41	414			
Toplam	415	2,24	0,93						

Tablo IV.20’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.20.1 Yaş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
32	12-15	16-18	-0,38	0,38	0,607
		19 ve üzeri	-0,92	0,42	0,092
	16-18	12-15	0,38	0,38	0,607
		19 ve üzeri	-0,54*	0,19	0,019
	19 ve üzeri	12-15	0,92	0,42	0,092
		16-18	0,54*	0,19	0,019

Tablo IV.20.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 16-18 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV. 21 Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“32. Meslek Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
12-15	6	1,16	0,40	G.Arası	6,83	2	3,41	4,13	0,017
16-18	384	1,83	0,91	G.İçi	340,16	412	0,82		
19 ve üzeri	25	1,40	0,81	Toplam	346,99	414			
Toplam	415	1,79	0,91						

Tablo IV.21’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.21.1 Yaş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan LSD Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	P
32	12–15	16–18	-0,66	0,37	0,075
		19 ve üzeri	-0,23	0,41	0,572
	16–18	12–15	0,66	0,37	0,075
		19 ve üzeri	0,43*	0,18	0,021
	19 ve üzeri	12–15	0,23	0,41	0,572
		16–18	-0,43*	0,18	0,021

Tablo IV.21.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesinin yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc LSD testi sonucunda; 16-18 yaş aralığındaki öğrenciler bu ifadeye 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. 16–18 yaş aralığındaki öğrenciler lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

IV.1.2.3. “Sınıf” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo IV.22 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“1. Meslek Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	P
10. Sınıf	202	1,60	0,81	380,84	2,96	0,003
11. Sınıf	213	1,39	0,64			

Tablo IV.22’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 1,60, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 1,39 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,81, 11. sınıfın ise standart sapması 0,64’dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10. sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.23 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“ 3. Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur ”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	2,55	0,77	412,96	3,08	0,002
11. Sınıf	213	2,80	0,82			

Tablo IV.23’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,55, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,88 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,77, 11. sınıfın ise standart sapması 0,82’dir. 10. sınıf ve 11.

sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 11. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.24 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“4. Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	2,26	1,00	412,22	3,03	0,003
11. Sınıf	213	2,56	1,01			

Tablo IV.24’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,26, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,56 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 1,00, 11. sınıfın ise standart sapması 1,01’dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 11. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.25 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“4. Meslek Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	1,85	0,91	411,57	2,15	0,031
11. Sınıf	213	2,06	1,01			

Tablo IV.25’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 1,85, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,06

olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,91, 11. sınıfın ise standart sapması 1,01'dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 11. sınıf öğrencilerinin "meslek dersi öğretmenim bana güven verir" ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.26 Sınıf Değişkenine Göre "Meslek Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler" İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

"5. Meslek Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler"						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	1,66	0,81	410,68	3,11	0,002
11. Sınıf	213	1,93	0,92			

Tablo IV.26'da görüldüğü gibi, "meslek dersi öğretmenim ben konuşurken sözümlü kesmeden dinler" ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 1,66, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 1,93 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,81, 11. sınıfın ise standart sapması 0,92'dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 11. sınıf öğrencilerinin "meslek dersi öğretmenim ben konuşurken sözümlü kesmeden dinler" ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.27 Sınıf Değişkenine Göre "Meslek Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder" İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

"6. Meslek Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder"						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	3,55	0,79	405,81	2,71	0,007
11. Sınıf	213	3,31	0,96			

Tablo IV.27’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,55, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,31 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,79, 11. sınıfın ise standart sapması 0,96’dır. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10. sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.28 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“7. Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	3,41	0,76	404,38	3,23	0,001
11. Sınıf	213	3,14	0,93			

Tablo IV.28’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,41, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,14 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,76, 11. sınıfın ise standart sapması 0,93’dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.29 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Herhangi Bir Sorun Yaşadığımda Benimle İlgilenir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“9. Kültür Dersi Öğretmenim Herhangi Bir Sorun Yaşadığımda Benimle İlgilenir”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	2,40	0,99	412,96	2,59	0,010
11. Sınıf	213	2,66	1,04			

Tablo IV.29’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,40, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,66 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,99, 11. sınıfın ise standart sapması 1,04’dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 11. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir” ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.30 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“11.Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	2,13	0,98	409,41	2,25	0,024
11. Sınıf	213	1,92	0,94			

Tablo IV.30’da görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,13, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 1,92 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade

için standart sapması 0,98, 11. sınıfın ise standart sapması 0,94'dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10. sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.31 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımın Önünde Beni Aşağılar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“13. Kültür Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımın Önünde Beni Aşağılar”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	3,25	0,91	410,70	2,80	0,005
11. Sınıf	213	2,98	1,04			

Tablo IV.31'de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,25, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,98 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,91, 11. sınıfın ise standart sapması 1,04'dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.32 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımın Önünde Beni Aşağılar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“13. Meslek Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımın Önünde Beni Aşağılar”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	3,46	0,83	396,44	4,36	0,000
11. Sınıf	213	3,04	1,08			

Tablo IV.32’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,46, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,04 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,83, 11. sınıfın ise standart sapması 1,08’dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10. sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.33 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“14. Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	2,12	0,95	412,74	2,82	0,005
11. Sınıf	213	2,40	1,03			

Tablo IV.33’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,12, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,40 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart

sapması 0,95, 11. sınıfın ise standart sapması 1,03'dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 11. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.34 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“14. Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	1,80	0,89	411,77	3,03	0,003
11. Sınıf	213	2,08	0,99			

Tablo IV.34'de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 1,80, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,08 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,89, 11. sınıfın ise standart sapması 0,99'dur. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 11. sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.35 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Yeni Bilgiler Vermekten Mutlu Olur” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“18. Kültür Dersi Öğretmenim Yeni Bilgiler Vermekten Mutlu Olur”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	1,90	0,82	412,96	1,98	0,048
11. Sınıf	213	2,07	0,86			

Tablo IV.35’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim yeni bilgiler vermekten mutlu olur” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 1,90, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,07 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,82, 11. sınıfın ise standart sapması 0,86’dır. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 11. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim yeni bilgiler vermekten mutlu olur” ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.36 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan Alır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“19. Kültür Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan Alır”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	3,26	0,75	406,79	2,08	0,038
11. Sınıf	213	3,09	0,89			

Tablo IV.36’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,26, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,09 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,75, 11. sınıfın ise standart sapması 0,89’dur. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.37 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Köreldiğini Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“21. Kültür Dersi Öğretmenim Köreldiğini Söyler”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	3,54	0,67	395,03	2,49	0,013
11. Sınıf	213	3,35	0,88			

Tablo IV.37’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim köreldiğini söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,54, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,35 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,67, 11. sınıfın ise standart sapması 0,88’dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim köreldiğini söyler” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.38 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Köreldiğini Söyler ” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“21. Meslek Dersi Öğretmenim Köreldiğini Söyler”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	3,64	0,69	411,48	2,09	0,037
11. Sınıf	213	3,49	0,77			

Tablo IV.38’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim köreldiğini söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,64, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,49 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,69, 11. sınıfın ise standart sapması 0,77’dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10. sınıf

öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim köreldiğini söyler” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.39 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“23. Meslek Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10. Sınıf	202	2,91	0,90	412,91	2,59	0,010
11. Sınıf	213	2,67	0,97			

Tablo IV.39’da görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,91, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,67 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,90, 11. sınıfın ise standart sapması 0,97’dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10. sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.40 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“25. Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	P
10. Sınıf	202	2,03	0,94	412,76	2,90	0,004
11. Sınıf	213	2,31	1,01			

Tablo IV.40’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf

değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 2,03, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 2,31 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,94, 11. sınıfın ise standart sapması 1,01'dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 11. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 11. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesine 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.41 Sınıf Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“26. Meslek Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	P
10. Sınıf	202	3,62	0,79	409,44	2,27	0,024
11. Sınıf	213	3,43	0,92			

Tablo IV.41'de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,62, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,43 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,79, 11. sınıfın ise standart sapması 0,92'dir. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10. sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.42 Sınıf Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“28.Kültür Dersi Öğretmenim Okula Gelmeyi İstemediğini Söyler”						
Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	P
10. Sınıf	202	3,73	0,64	395,22	2,94	0,003
11. Sınıf	213	3,51	0,84			

Tablo IV.42’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10. sınıf aritmetik ortalaması 3,73, 11. sınıf ise aritmetik ortalaması 3,51 olarak bulunmuştur. 10. sınıfın bu ifade için standart sapması 0,64, 11. sınıfın ise standart sapması 0,84’dür. 10. sınıf ve 11. sınıfların puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10. sınıfların lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10. sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesine 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

IV.1.2.4. “Okul Türü” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo IV.43 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“2. Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,89	0,56	G.Arası	3,63	2	1,82	4,00	0,019
Teknik Lise	88	2,93	0,63	G.İçi	187,35	412	0,45		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,72	0,71	Toplam	190,99	414			
Toplam	415	2,79	0,67						

Tablo IV.43’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Teknik Lise öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.43.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
2	Anadolu	Teknik Lise	-0,03	0,10	0,932
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	0,16	0,08	0,168
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	0,03	0,10	0,932
		Endüstri Meslek Lisesi	0,20*	0,08	0,045
	Endüstri	Anadolu Teknik Lisesi	-0,16	0,08	0,168
	Meslek Lisesi	Teknik Lise	-0,20*	0,08	0,045

Tablo IV.43.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Teknik Lise öğrencilerinin bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Teknik Lise öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.44 Okul Türüne Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“2. Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,50	0,84	G.Arası	5,45	2	2,72	3,90	0,021
Teknik Lise	88	2,26	0,90	G.İçi	288,12	412	0,699		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,54	0,80	Toplam	293,57	414			
Toplam	415	2,47	0,84						

Tablo IV.44’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Teknik Lise öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.44.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
2	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	0,23	0,13	0,196
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,04	0,11	0,905
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,23	0,13	0,196
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,28*	0,10	0,022
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	0,04	0,11	0,905
		Teknik Lise	0,28*	0,10	0,022

Tablo IV.44.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin bu ifadeye Teknik Lise öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.45 Okul Türüne Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“3. Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,59	0,79	G.Arası	9,09	2	4,54	5,97	0,003
Teknik Lise	88	2,12	0,86	G.İçi	313,50	412	0,76		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,38	0,89	Toplam	322,59	414			
Toplam	415	2,36	0,88						

Tablo IV.45’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Teknik Lise öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.45.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
3	Anadolu	Teknik Lise	0,46*	0,13	0,003
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	0,20	0,11	0,200
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,46*	0,13	0,003
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,26	0,10	0,053
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,20	0,11	0,200
		Teknik Lise	0,26	0,10	0,053

Tablo IV.45.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin bu ifadeye Teknik Lise öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.46 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“4. Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,72	1,07	G.Arası	13,39	2	6,69	6,60	0,001
Teknik Lise	88	2,54	0,95	G.İçi	417,48	412	1,01		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,28	1,00	Toplam	430,88	414			
Toplam	415	2,41	1,02						

Tablo IV.46’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.46.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
4	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	0,18	0,15	0,510
		Endüstri Meslek Lisesi	0,44*	0,13	0,004
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,18	0,15	0,510
		Endüstri Meslek Lisesi	0,26	0,12	0,106
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,44*	0,13	0,004
		Teknik Lise	-0,26	0,12	0,106

Tablo IV.46.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.47 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“5. Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,18	0,94	G.Arası	6,25	2	3,12	3,96	0,020
Teknik Lise	88	2,00	0,93	G.İçi	324,78	412	0,78		
Endüstri Meslek Lisesi	253	1,86	0,85	Toplam	331,03	414			
Toplam	415	1,95	0,89						

Tablo IV.47’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.47.1 Okul Türü Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümü Kesmeden Dinler’’ İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
5	Anadolu	Teknik Lise	0,18	0,14	0,402
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	0,32*	0,11	0,023
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,18	0,14	0,402
		Endüstri Meslek Lisesi	0,13	0,10	0,474
	Endüstri	Anadolu Teknik Lisesi	-0,32*	0,11	0,023
	Meslek Lisesi	Teknik Lise	-0,13	0,10	0,474

Tablo IV.47.1’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler’’ ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.48 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“6. Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,62	1,05	G.Arası	18,06	2	9,03	9,27	0,000
Teknik Lise	88	3,21	0,95	G.İçi	401,18	412	0,97		
Endüstri Meslek Lisesi	253	3,14	0,97	Toplam	419,24	414			
Toplam	415	3,06	1,00						

Tablo IV.48’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Teknik Lise öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.48.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
6	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	-0,59*	0,15	0,001
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,52*	0,13	0,000
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	0,59*	0,15	0,001
		Endüstri Meslek Lisesi	0,07	0,12	0,834
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	0,52*	0,13	0,000
		Teknik Lise	-0,07	0,12	0,834

Tablo IV.48.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Teknik Lise öğrencilerinin bu ifadeye Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.49 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“7. Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	3,08	0,80	G.Arası	4,73	2	2,36	3,20	0,042
Teknik Lise	88	3,21	0,92	G.İçi	304,39	412	0,73		
Endüstri Meslek Lisesi	253	3,35	0,84	Toplam	309,13	414			
Toplam	415	3,27	0,86						

Tablo IV.49’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Tukey HSD testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.49.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğretmekten Bıkmış Gibi Davranır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
7	Anadolu	Teknik Lise	-0,13	0,13	0,581
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	-0,27*	0,11	0,042
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	0,13	0,13	0,581
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,13	0,10	0,388
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	0,27*	0,11	0,042
		Teknik Lise	0,13	0,10	0,388

Tablo IV.49.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Tukey HSD testi sonucunda; Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin bu ifadeye Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.50 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“8. Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	3,08	0,87	G.Arası	6,44	2	3,22	4,17	0,016
Teknik Lise	88	3,04	0,99	G.İçi	318,03	412	0,77		
Endüstri Meslek Lisesi	253	3,31	0,83	Toplam	324,48	414			
Toplam	415	3,21	0,88						

Tablo IV.50’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Teknik Lise öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.50.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Anlatırken Yalnız Ön Sıralara Bakar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
8	Anadolu	Teknik Lise	0,03	0,13	0,967
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	-0,23	0,11	0,130
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,03	0,13	0,967
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,27*	0,10	0,046
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	0,23	0,11	0,130
		Teknik Lise	0,27*	0,10	0,046

Tablo IV.50.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin bu ifadeye Teknik Lise öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.51 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“14. Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir”									
f , $\bar{X}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,59	0,97	G.Arası	10,86	2	5,43	5,52	0,004
Teknik Lise	88	2,30	1,04	G.İçi	404,90	412	0,98		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,16	0,97	Toplam	415,77	414			
Toplam	415	2,26	1,00						

Tablo IV.51’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.51.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
14	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	0,28	0,15	0,185
		Endüstri Meslek Lisesi	0,43*	0,13	0,005
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,28	0,15	0,185
		Endüstri Meslek Lisesi	0,14	0,12	0,499
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,43*	0,13	0,005
		Teknik Lise	-0,14	0,12	0,499

Tablo IV.51.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.52 Okul Türüne Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“14. Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,28	0,91	G.Arası	10,02	2	5,01	5,56	0,004
Teknik Lise	88	1,90	0,94	G.İçi	371,00	412	0,90		
Endüstri Meslek Lisesi	253	1,86	0,96	Toplam	381,03	414			
Toplam	415	1,95	0,95						

Tablo IV.52’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.52.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
14	Anadolu	Teknik Lise	0,37*	0,14	0,045
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	0,41*	0,12	0,005
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,37*	0,14	0,045
		Endüstri Meslek Lisesi	0,03	0,11	0,945
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,41*	0,12	0,005
		Teknik Lise	-0,03	0,11	0,945

Tablo IV.52.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri bu ifadeye Teknik Lise öğrencileri ile Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.53 Okul Türüne Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir’’ İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

‘‘17. Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir’’									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	3,01	0,97	G.Arası	14,25	2	7,12	7,91	0,000
Teknik Lise	88	2,68	0,89	G.İçi	371,24	412	0,90		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,51	0,96	Toplam	385,50	414			
Toplam	415	2,64	0,96						

Tablo IV.53’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.53.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
17	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	0,33	0,14	0,087
		Endüstri Meslek Lisesi	0,49*	0,12	0,000
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,33	0,14	0,087
		Endüstri Meslek Lisesi	0,16	0,11	0,378
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,49*	0,12	0,000
		Teknik Lise	-0,16	0,11	0,378

Tablo IV.53.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.54 Okul Türüne Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“ 17. Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir ”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	1,37	0,61	G.Arası	7,85	2	3,92	5,47	0,005
Teknik Lise	88	1,76	0,88	G.İçi	295,57	412	0,71		
Endüstri Meslek Lisesi	253	1,72	0,89	Toplam	303,43	414			
Toplam	415	1,67	0,85						

Tablo IV.54’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Teknik Lise öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.54.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
17	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	-0,38*	0,13	0,017
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,34*	0,11	0,008
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	0,38*	0,13	0,017
		Endüstri Meslek Lisesi	0,03	0,10	0,948
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	0,34*	0,11	0,008
		Teknik Lise	-0,03	0,10	0,948

Tablo IV.54.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Teknik Lise öğrencileri bu ifadeye Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Teknik Lise öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Aynı zamanda Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri bu ifadeye Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde

anlamli bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamli bulunmamıştır.

Tablo IV.55 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“22. Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	3,09	0,83	G.Arası	6,564	2	3,28	4,02	0,019
Teknik Lise	88	2,87	0,86	G.İçi	336,25	412	0,81		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,75	0,93	Toplam	342,81	414			
Toplam	415	2,84	0,90						

Tablo IV.55’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim dersde öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamli bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.55.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
22	Anadolu	Teknik Lise	0,21	0,14	0,306
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	0,33*	0,11	0,020
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,21	0,14	0,306
		Endüstri Meslek Lisesi	0,11	0,11	0,584
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,33*	0,11	0,020
		Teknik Lise	-0,11	0,11	0,584

Tablo IV.55.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim dersde öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.56 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“23. Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,10	0,94	G.Arası	14,46	2	7,23	7,85	0,000
Teknik Lise	88	2,57	0,97	G.İçi	379,25	412	0,92		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,60	0,95	Toplam	393,72	414			
Toplam	415	2,50	0,97						

Tablo IV.56’da görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.56.1 Okul Türü Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler’’ İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
23	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	-0,47*	0,15	0,008
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,49*	0,12	0,001
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	0,47*	0,15	0,008
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,02	0,11	0,984
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	0,49*	0,12	0,001
		Teknik Lise	0,02	0,11	0,984

Tablo IV.56.1’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler’’ ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Teknik Lise öğrencileri bu ifadeye Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Teknik Lise öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri bu ifadeye Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$)

düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.57 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“25. Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,44	0,98	G.Arası	7,81	2	3,90	4,03	0,01
Teknik Lise	88	2,22	0,96	G.İçi	398,99	412	0,96		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,08	0,99	Toplam	406,80	414			
Toplam	415	2,17	0,99						

Tablo IV.57’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.57.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
25	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	0,21	0,15	0,372
		Endüstri Meslek Lisesi	0,36*	0,13	0,021
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,21	0,15	0,372
		Endüstri Meslek Lisesi	0,14	0,12	0,496
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,36*	0,13	0,021
		Teknik Lise	-0,14	0,12	0,496

Tablo IV.57.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.58 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Saatleri Uzun Olmasına Rağmen Hiç Sıkılmam” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“29. Kültür Dersi Öğretmenim Ders Saatleri Uzun Olmasına Rağmen Hiç Sıkılmam”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	3,08	0,90	G.Arası	8,274	2	4,13	4,40	0,013
Teknik Lise	88	2,82	0,91	G.İçi	386,723	412	0,93		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,70	1,00	Toplam	394,998	414			
Toplam	415	2,79	0,97						

Tablo IV.58’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim ders saatleri uzun olmasına rağmen hiç sıkılmam’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.58.1 Okul Türü Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Ders Saatleri Uzun Olmasına Rağmen Hiç Sıkılmam’’ İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
29	Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	0,25	0,15	0,259
		Endüstri Meslek Lisesi	0,37*	0,12	0,014
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,25	0,15	0,259
		Endüstri Meslek Lisesi	0,12	0,11	0,576
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	-0,37*	0,12	0,014
		Teknik Lise	-0,12	0,11	0,576

Tablo IV.58.1’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim ders saatleri uzun olmasına rağmen hiç sıkılmam’’ ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.59 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Verdiği Bilgilerin Bu Okuldaki Öğrencilerde İşe Yaramayacağını Sık Sık Tekrar Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“31. Kültür Dersi Öğretmenim Verdiği Bilgilerin Bu Okuldaki Öğrencilerde İşe Yaramayacağını Sık Sık Tekrar Eder”									
$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	3,13	1,03	G.Arası	6,46	2	3,23	3,21	0,041
Teknik Lise	88	2,97	1,08	G.İçi	414,11	412	1,00		
Endüstri Meslek Lisesi	253	3,28	0,96	Toplam	420,57	414			
Toplam	415	3,19	1,00						

Tablo IV.59’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim verdiği bilgilerin bu okuldaki öğrencilerde işe yaramayacağını sık sık tekrar eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Teknik Lise öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.59.1 Okul Türü Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Verdiği Bilgilerin Bu Okuldaki Öğrencilerde İşe Yaramayacağını Sık Sık Tekrar Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
31	Anadolu	Teknik Lise	0,15	0,15	0,608
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	-0,14	0,13	0,530
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,15	0,15	0,608
		Endüstri Meslek Lisesi	-0,30*	0,12	0,048
	Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	0,14	0,13	0,530
		Teknik Lise	0,30*	0,12	0,048

Tablo IV.59.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim verdiği bilgilerin bu okuldaki öğrencilerde işe yaramayacağını sık sık tekrar eder” ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri bu ifadeye Teknik Lise öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.60 Okul Türüne Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“32. Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Anadolu Teknik Lisesi	74	2,45	0,89	G.Arası	7,98	2	3,99	4,61	0,010
Teknik Lise	88	2,37	0,92	G.İçi	356,43	412	0,86		
Endüstri Meslek Lisesi	253	2,13	0,94	Toplam	364,41	414			
Toplam	415	2,24	0,93						

Tablo IV.60’da görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Anadolu Teknik Lisesi öğrencilerinin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.60.1 Okul Türü Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır’’ İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
32	Anadolu	Teknik Lise	0,08	0,14	0,847
	Teknik Lisesi	Endüstri Meslek Lisesi	0,32*	0,12	0,031
	Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	-0,08	0,14	0,847
		Endüstri Meslek Lisesi	0,24	0,11	0,114
	Endüstri	Anadolu Teknik Lisesi	-0,32*	0,12	0,031
	Meslek Lisesi	Teknik Lise	-0,24	0,11	0,114

Tablo IV.60.1’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır’’ ifadesinin okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri bu ifadeye Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha fazla katılmışlardır. Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

IV.1.2.5. “Branş” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo IV.61 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“ 1. Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder ”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	1,95	0,95	G.Arası	9,92	4	2,48	3,05	0,017
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	1,78	0,80	G.İçi	332,90	410	0,81		
Makine Teknolojisi	81	2,07	1,09	Toplam	342,81	414			
Metal Teknolojisi	82	1,76	0,86						
Diğer	69	1,60	0,75						
Toplam	415	1,84	0,90						

Tablo IV.61’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.61.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
1	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,16	0,13	0,814
		Makine Teknolojisi	-0,12	0,13	0,945
		Metal Teknolojisi	0,18	0,13	0,781
		Diğer	0,34	0,14	0,237
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,16	0,13	0,814
		Makine Teknolojisi	-0,28	0,13	0,339
		Metal Teknolojisi	0,01	0,13	1,000
		Diğer	0,17	0,14	0,815
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,12	0,13	0,945
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,28	0,13	0,339
		Metal Teknolojisi	0,30	0,14	0,322
		Diğer	0,46*	0,14	0,043
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,18	0,13	0,781
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,01	0,13	1,000
		Makine Teknolojisi	-0,30	0,14	0,322
		Diğer	0,15	0,14	0,882
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,34	0,14	0,237
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,17	0,14	0,815
		Makine Teknolojisi	-0,46*	0,14	0,043
		Metal Teknolojisi	-0,15	0,14	0,882

Tablo IV.61.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.62 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“2. Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,83	0,61	G.Arası	10,77	4	2,69	6,13	0,000
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,96	0,63	G.İçi	180,22	410	0,44		
Makine Teknolojisi	81	2,82	0,70	Toplam	190,99	414			
Metal Teknolojisi	82	2,80	0,63						
Diğer	69	2,46	0,73						
Toplam	415	2,79	0,67						

Tablo IV.62’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.62.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
2	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,13	0,09	0,76
		Makine Teknolojisi	0,00	0,10	1,00
		Metal Teknolojisi	0,03	0,10	0,99
		Diğer	0,37*	0,10	0,01
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,13	0,09	0,76
		Makine Teknolojisi	0,14	0,09	0,72
		Metal Teknolojisi	0,16	0,09	0,60
		Diğer	0,50*	0,10	0,00
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,00	0,10	1,00
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,14	0,09	0,72
		Metal Teknolojisi	0,02	0,10	1,00
		Diğer	0,36*	0,10	0,02
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,03	0,10	0,99
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,16	0,09	0,60
		Makine Teknolojisi	-0,02	0,10	1,00
		Diğer	0,34*	0,10	0,04
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,37*	0,10	0,01
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,50*	0,10	0,00
		Makine Teknolojisi	-0,36*	0,10	0,02
		Metal Teknolojisi	-0,34*	0,10	0,04

Tablo IV.62.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Metal Teknolojisi branşında eğitim gören

öğrenciler Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.63 Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“2. Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,47	0,78	G.Arası	7,07	4	1,76	2,53	0,040
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,27	0,90	G.İçi	286,50	410	0,69		
Makine Teknolojisi	81	2,65	0,80	Toplam	293,57	414			
Metal Teknolojisi	82	2,48	0,77						
Diğer	69	2,56	0,89						
Toplam	415	2,47	0,84						

Tablo IV.63’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Tukey HSD testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.63.1 Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Sınıfta Espri Yapar” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
2	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,19	0,12	0,515
		Makine Teknolojisi	-0,18	0,12	0,618
		Metal Teknolojisi	-0,01	0,12	1,000
		Diğer	-0,09	0,13	0,957
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,19	0,12	0,515
		Makine Teknolojisi	-0,37*	0,12	0,023
		Metal Teknolojisi	-0,21	0,12	0,437
		Diğer	-0,28	0,13	0,180
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,18	0,12	0,618
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,37*	0,12	0,023
		Metal Teknolojisi	0,16	0,13	0,709
		Diğer	0,08	0,13	0,966
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,01	0,12	1,000
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,21	0,12	0,437
		Makine Teknolojisi	-0,16	0,13	0,709
		Diğer	-0,07	0,13	0,980
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	0,09	0,13	0,957
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,28	0,13	0,180
		Makine Teknolojisi	-0,08	0,13	0,966
		Metal Teknolojisi	0,07	0,13	0,980

Tablo IV.63.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Tukey HSD testi sonucunda; Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.64 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“3. Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,68	0,74	G.Arası	7,08	4	1,77	2,72	0,029
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,80	0,80	G.İçi	266,56	410	0,65		
Makine Teknolojisi	81	2,80	0,85	Toplam	273,64	414			
Metal Teknolojisi	82	2,63	0,88						
Diğer	69	2,43	0,71						
Toplam	415	2,68	0,81						

Tablo IV.64’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Tukey HSD testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.64.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bizimle Sınıfta Ders Dışı Konularla İlgili Olarakda Konuşur” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
3	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,12	0,11	0,839
		Makine Teknolojisi	-0,12	0,12	0,873
		Metal Teknolojisi	0,04	0,12	0,995
		Diğer	0,24	0,13	0,322
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,12	0,11	0,839
		Makine Teknolojisi	0,00	0,12	1,000
		Metal Teknolojisi	0,17	0,12	0,612
		Diğer	0,37*	0,12	0,029
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,12	0,12	0,873
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,00	0,12	1,000
		Metal Teknolojisi	0,16	0,12	0,671
		Diğer	0,36*	0,13	0,044
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,04	0,12	0,995
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,17	0,12	0,612
		Makine Teknolojisi	-0,16	0,12	0,671
		Diğer	0,19	0,13	0,554
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,24	0,13	0,322
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,37*	0,12	0,029
		Makine Teknolojisi	-0,36*	0,13	0,044
		Metal Teknolojisi	-0,19	0,13	0,554

Tablo IV.64.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Tukey HSD testi sonucunda; Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.65 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“ 4. Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir ”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,51	0,88	G.Arası	14,83	4	3,70	3,65	0,006
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,58	1,11	G.İçi	416,04	410	1,01		
Makine Teknolojisi	81	2,45	1,00	Toplam	430,88	414			
Metal Teknolojisi	82	2,04	1,02						
Diğer	69	2,44	0,97						
Toplam	415	2,41	1,02						

Tablo IV.65’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.65.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
4	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,06	0,14	0,996
		Makine Teknolojisi	0,06	0,15	0,997
		Metal Teknolojisi	0,46	0,15	0,062
		Diğer	0,06	0,16	0,996
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,06	0,14	0,996
		Makine Teknolojisi	0,12	0,15	0,954
		Metal Teknolojisi	0,53*	0,15	0,015
		Diğer	0,13	0,15	0,951
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,06	0,15	0,997
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-,12	0,15	0,954
		Metal Teknolojisi	0,40	0,15	0,156
		Diğer	0,00	0,16	1,000
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,46	0,15	0,062
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,53*	0,15	0,015
		Makine Teknolojisi	-0,40	0,15	0,156
		Diğer	-0,40	0,16	0,207
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,06	0,16	0,996
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,13	0,15	0,951
		Makine Teknolojisi	-0,00	0,16	1,000
		Metal Teknolojisi	0,40	0,16	0,207

Tablo IV.65.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.66 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“5. Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	1,91	0,83	G.Arası	9,65	4	2,41	3,08	0,016
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,16	0,98	G.İçi	321,37	410	0,78		
Makine Teknolojisi	81	1,74	0,80	Toplam	331,03	414			
Metal Teknolojisi	82	1,85	0,89						
Diğer	69	2,05	0,88						
Toplam	415	1,95	0,89						

Tablo IV.66’da görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümlü kesmeden dinler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.66.1 Branş Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Ben Konuşurken Sözümlü Kesmeden Dinler’’ İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$X_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
5	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,24	0,13	0,478
		Makine Teknolojisi	0,17	0,13	0,799
		Metal Teknolojisi	0,06	0,13	0,994
		Diğer	-0,14	0,14	0,916
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,24	0,13	0,478
		Makine Teknolojisi	0,42*	0,13	0,040
		Metal Teknolojisi	0,30	0,13	0,245
		Diğer	0,10	0,13	0,966
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,17	0,13	0,799
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,42*	0,13	0,040
		Metal Teknolojisi	-0,11	0,13	0,956
		Diğer	-0,31	0,14	0,312
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,06	0,13	0,994
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,30	0,13	0,245
		Makine Teknolojisi	0,11	0,13	0,956
		Diğer	-0,20	0,14	0,737
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	0,14	0,14	0,916
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,10	0,13	0,966
		Makine Teknolojisi	0,31	0,14	0,312
		Metal Teknolojisi	0,20	0,14	0,737

Tablo IV.66.1’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümlü kesmeden dinler’’ ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.67 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“7. Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	3,18	0,98	G.Arası	19,07	4	4,77	4,88	0,001
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,72	1,12	G.İçi	400,16	410	0,97		
Makine Teknolojisi	81	3,29	0,92	Toplam	419,24	414			
Metal Teknolojisi	82	2,98	0,97						
Diğer	69	3,21	0,85						
Toplam	415	3,06	1,00						

Tablo IV.67’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.67.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Beni Notla Tehdit Eder” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
7	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,46*	0,14	0,042
		Makine Teknolojisi	-0,10	0,15	0,974
		Metal Teknolojisi	0,20	0,15	0,787
		Diğer	-0,02	0,16	1,000
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,46*	0,14	0,042
		Makine Teknolojisi	-0,57*	0,14	0,006
		Metal Teknolojisi	-0,26	0,14	0,530
		Diğer	-0,49*	0,15	0,041
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,10	0,15	0,974
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,57*	0,14	0,006
		Metal Teknolojisi	0,30	0,15	0,411
		Diğer	0,07	0,16	0,993
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,20	0,15	0,787
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,26	0,14	0,530
		Makine Teknolojisi	-0,30	0,15	0,411
		Diğer	-0,22	0,16	0,731
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	0,02	0,16	1,000
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,49*	0,15	0,041
		Makine Teknolojisi	-0,07	0,16	0,993
		Metal Teknolojisi	0,22	0,16	0,731

Tablo IV.67.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan

($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.68 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“11. Kültür Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,16	1,01	G.Arası	18,28	4	4,57	4,98	0,001
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,52	0,93	G.İçi	375,73	410	0,91		
Makine Teknolojisi	81	2,59	0,99	Toplam	394,01	414			
Metal Teknolojisi	82	2,18	0,95						
Diğer	69	2,05	0,87						
Toplam	415	2,31	0,97						

Tablo IV.68’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.68.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
11	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,35	0,14	0,181
		Makine Teknolojisi	-0,42	0,14	0,084
		Metal Teknolojisi	-0,01	0,14	1,000
		Diğer	0,10	0,15	0,976
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,35	0,14	0,181
		Makine Teknolojisi	-0,07	0,14	0,993
		Metal Teknolojisi	0,33	0,14	0,238
		Diğer	0,46	0,15	0,053
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,42	0,14	0,084
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,07	0,14	0,993
		Metal Teknolojisi	0,40	0,14	0,116
		Diğer	0,53*	0,15	0,022
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,01	0,14	1,000
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,33	0,14	0,238
		Makine Teknolojisi	-0,40	0,14	0,116
		Diğer	0,12	0,15	0,959
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,10	0,15	0,976
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,46	0,15	0,053
		Makine Teknolojisi	-0,53*	0,15	0,022
		Metal Teknolojisi	-0,12	0,15	0,959

Tablo IV.68.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.69 Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“11. Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	1,91	0,92	G.Arası	9,89	4	2,47	2,68	0,031
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,12	1,05	G.İçi	377,76	410	0,921		
Makine Teknolojisi	81	2,24	1,06	Toplam	387,65	414			
Metal Teknolojisi	82	1,80	0,80						
Diğer	69	2,04	0,88						
Toplam	415	2,02	0,96						

Tablo IV.69’da görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Tukey HSD testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.69.1 Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders Dışındaki Konularla İlgilide Soru Sormamıza İzin Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
2	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,20	0,14	0,602
		Makine Teknolojisi	-0,32	0,14	0,178
		Metal Teknolojisi	0,11	0,14	0,942
		Diğer	-0,12	0,15	0,928
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,20	0,14	0,602
		Makine Teknolojisi	-0,12	0,14	0,910
		Metal Teknolojisi	0,31	0,14	0,178
		Diğer	0,07	0,15	0,985
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,32	0,14	0,178
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,12	0,14	0,910
		Metal Teknolojisi	0,44*	0,15	0,028
		Diğer	0,20	0,15	0,695
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,11	0,14	0,942
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,31	0,14	0,178
		Makine Teknolojisi	-0,44*	0,15	0,028
		Diğer	-0,23	0,15	0,549
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	0,12	0,15	0,928
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,07	0,15	0,985
		Makine Teknolojisi	-0,20	0,15	0,695
		Metal Teknolojisi	0,23	0,15	0,549

Tablo IV.69.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Tukey HSD testi sonucunda; Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.70 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“14. Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,28	0,97	G.Arası	13,27	4	3,32	3,38	0,010
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,56	1,02	G.İçi	402,49	410	0,98		
Makine Teknolojisi	81	2,12	1,01	Toplam	415,77	414			
Metal Teknolojisi	82	2,07	0,89						
Diğer	69	2,24	1,03						
Toplam	415	2,26	1,00						

Tablo IV.70’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.70.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
14	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,27	0,14	0,463
		Makine Teknolojisi	0,15	0,15	0,899
		Metal Teknolojisi	0,20	0,15	0,761
		Diğer	0,03	0,16	1,000
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,27	0,14	0,463
		Makine Teknolojisi	0,43	0,14	0,072
		Metal Teknolojisi	0,48*	0,14	0,030
		Diğer	0,31	0,15	0,396
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,15	0,15	0,899
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,43	0,14	0,072
		Metal Teknolojisi	0,05	0,15	0,999
		Diğer	-0,12	0,16	0,966
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,20	0,15	0,761
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,48*	0,14	0,030
		Makine Teknolojisi	-0,05	0,15	0,999
		Diğer	-0,17	0,16	0,887
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,03	0,16	1,000
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,31	0,15	0,396
		Makine Teknolojisi	0,12	0,16	0,966
		Metal Teknolojisi	0,17	0,16	0,887

Tablo IV.70.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.71 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“16. Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	3,42	0,89	G.Arası	7,36	4	1,84	2,42	0,048
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	3,13	0,98	G.İçi	311,85	410	0,76		
Makine Teknolojisi	81	3,37	0,85	Toplam	319,21	414			
Metal Teknolojisi	82	3,40	0,84						
Diğer	69	3,52	0,71						
Toplam	415	3,35	0,87						

Tablo IV.71’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Diğer branşlarında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Tukey HSD testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.71.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez ” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Tukey HSD Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
16	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,29	0,12	0,164
		Makine Teknolojisi	0,05	0,13	0,995
		Metal Teknolojisi	0,02	0,13	1,000
		Diğer	-0,09	0,14	0,958
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,29	0,12	0,164
		Makine Teknolojisi	-0,23	0,13	0,366
		Metal Teknolojisi	-0,26	0,13	0,237
		Diğer	-0,38*	0,13	0,038
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,05	0,13	0,995
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,23	0,13	0,366
		Metal Teknolojisi	-0,03	0,13	0,999
		Diğer	-0,15	0,14	0,827
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,02	0,13	1,000
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,26	0,13	0,237
		Makine Teknolojisi	0,03	0,13	0,999
		Diğer	-0,11	0,14	0,919
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	0,09	0,14	0,958
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,38*	0,13	0,038
		Makine Teknolojisi	0,15	0,14	0,827
		Metal Teknolojisi	0,11	0,14	0,919

Tablo IV.71.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Tukey HSD testi sonucunda; Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.72 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“17. Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,78	0,83	G.Arası	22,15	4	5,53	6,24	0,000
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,89	0,98	G.İçi	363,35	410	0,88		
Makine Teknolojisi	81	2,32	1,02	Toplam	385,50	414			
Metal Teknolojisi	82	2,40	0,92						
Diğer	69	2,75	0,91						
Toplam	415	2,64	0,96						

Tablo IV.72’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.72.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
17	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,10	0,13	0,961
		Makine Teknolojisi	0,46*	0,14	0,039
		Metal Teknolojisi	0,38	0,14	0,138
		Diğer	0,03	0,15	1,000
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,10	0,13	0,961
		Makine Teknolojisi	0,57*	0,14	0,003
		Metal Teknolojisi	0,49*	0,14	0,016
		Diğer	0,14	0,14	0,917
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,46*	0,14	0,039
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,57*	0,14	0,003
		Metal Teknolojisi	-0,08	0,14	0,989
		Diğer	-0,43	0,15	0,099
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,38	0,14	0,138
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,49*	0,14	0,016
		Makine Teknolojisi	0,08	0,14	0,989
		Diğer	-0,35	0,15	0,268
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,03	0,15	1,000
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,14	0,14	0,917
		Makine Teknolojisi	0,43	0,15	0,099
		Metal Teknolojisi	0,35	0,15	0,268

Tablo IV.72.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler Makine Teknolojisi ve Metal Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.73 Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“17. Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	1,67	,77	G.Arası	8,48	4	2,12	2,94	0,020
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	1,48	,73	G.İçi	294,94	410	0,71		
Makine Teknolojisi	81	1,70	,91	Toplam	303,43	414			
Metal Teknolojisi	82	1,63	,85						
Diğer	69	1,94	,98						
Toplam	415	1,62	,85						

Tablo IV.73’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.73.1 Branş Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Dersde Uygulama Çalışmalarına Önem Verir” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh \bar{x}$	p
2	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,18	0,12	0,723
		Makine Teknolojisi	-0,03	0,13	1,000
		Metal Teknolojisi	0,03	0,13	0,999
		Diğer	-0,27	0,13	0,421
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,18	0,12	0,723
		Makine Teknolojisi	-0,21	0,12	0,589
		Metal Teknolojisi	-0,14	0,12	0,862
		Diğer	-0,45*	0,13	0,023
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,03	0,13	1,000
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,21	0,12	0,589
		Metal Teknolojisi	0,06	0,13	0,991
		Diğer	-0,23	0,13	0,568
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,03	0,13	0,999
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,14	0,12	0,862
		Makine Teknolojisi	-0,06	0,13	0,991
		Diğer	-0,30	0,13	0,296
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	0,27	0,13	0,421
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,45*	0,13	0,023
		Makine Teknolojisi	0,23	0,13	0,568
		Metal Teknolojisi	0,30	0,13	0,296

Tablo IV.73.1’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.74 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“23. Kültür Dersi öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler”									
<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	2,63	,91	G.Arası	16,97	4	4,24	4,61	0,001
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	2,17	,98	G.İçi	376,74	410	0,91		
Makine Teknolojisi	81	2,74	,98	Toplam	393,72	414			
Metal Teknolojisi	82	2,56	,94						
Diğer	69	2,49	,96						
Toplam	415	2,50	,97						

Tablo IV.74’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.74.1 Branş Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencileri Derslerine Karşı İlgisiz Olduğunu Söyler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
23	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,46*	0,14	0,033
		Makine Teknolojisi	-0,10	0,14	0,973
		Metal Teknolojisi	0,07	0,14	0,993
		Diğer	0,14	0,15	0,933
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,46*	0,14	0,033
		Makine Teknolojisi	-0,56*	0,14	0,004
		Metal Teknolojisi	-0,38	0,14	0,123
		Diğer	-0,31	0,15	0,345
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,10	0,14	0,973
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,56*	0,14	0,004
		Metal Teknolojisi	0,17	0,15	0,838
		Diğer	0,24	0,15	0,646
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,07	0,14	0,993
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,38	0,14	0,123
		Makine Teknolojisi	-0,17	0,15	0,838
		Diğer	0,06	0,15	0,996
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,14	0,15	0,933
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,31	0,15	0,345
		Makine Teknolojisi	-0,24	0,15	0,646
		Metal Teknolojisi	-0,06	0,15	0,996

Tablo IV.74.1’de görüldüğü gibi, “‘kültür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bilişim Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ifadeye, Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler Elektrik-Elektronik Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo IV.75 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler” İfadesine İlişkin Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

“ 26. Kültür Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler”									
f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Grup	N	$\bar{X}$	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Bilişim Teknolojisi	85	3,21	1,03	G.Arası	11,39	4	2,84	2,84	0,024
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	98	3,10	1,11	G.İçi	410,76	410	1,00		
Makine Teknolojisi	81	3,46	0,80	Toplam	422,15	414			
Metal Teknolojisi	82	3,34	0,95						
Diğer	69	2,98	1,03						
Toplam	415	3,22	1,00						

Tablo IV.75’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler” ifadesinin aritmetik ortalamalarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, aritmetik ortalamalara göre bu ifadeye en fazla Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin katıldığı görülmektedir. Verilen ifadeye en az katılanlar ise Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler olduğu görülmektedir. Branş değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Bunun ardından, farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı hesaplardan post-hoc Scheffe testi tekniklerine geçilmiş ve sonuçlar aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo IV.75.1 Branş Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Başka Bir Okulda Daha Verimli Çalışacağını Söyler” İfadesi Puan Ortalamaları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

Soru	Unvan(i)	Unvan(j)	$x_i - x_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
26	Bilişim Teknolojisi	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,10	0,14	0,947
		Makine Teknolojisi	-0,25	0,15	0,463
		Metal Teknolojisi	-0,12	0,15	0,919
		Diğer	0,22	0,16	0,631
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	-0,10	0,14	0,947
		Makine Teknolojisi	-0,36	0,15	0,106
		Metal Teknolojisi	-0,23	0,14	0,499
		Diğer	0,11	0,15	0,947
	Makine Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,25	0,15	0,463
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,36	0,15	0,106
		Metal Teknolojisi	0,12	0,15	0,926
		Diğer	0,48*	0,16	0,028
	Metal Teknolojisi	Bilişim Teknolojisi	0,12	0,15	0,919
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	0,23	0,14	0,499
		Makine Teknolojisi	-0,12	0,15	0,926
		Diğer	0,35	0,16	0,191
	Diğer	Bilişim Teknolojisi	-0,22	0,16	0,631
		Elektrik-Elektronik Teknolojisi	-0,11	0,15	0,947
		Makine Teknolojisi	-0,48*	0,16	0,028
		Metal Teknolojisi	-0,35	0,16	0,191

Tablo IV.75.1’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler” ifadesinin branş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası uygulanan post-hoc Scheffe testi sonucunda; Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye Diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Makine Teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

IV.1.2.6. “Sınıf Mevcudu” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo IV.76 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“ 1.Meslek Dersi Öğretmenim Bana İsmimle Hitap Eder ”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	1,33	0,59	301,74	3,40	0,001
21 ve Üzeri	291	1,57	0,78			

Tablo IV.76’da görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 1,33, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 1,57 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,59, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,78’dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 21 ve üzeri sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesine 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.77 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“4. Kültür Dersi Öğretmenim Bana Güven Verir ”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,63	1,00	233,59	2,90	0,004
21 ve Üzeri	291	2,32	1,01			

Tablo IV.77’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,63, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,32 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 1,00, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun

standart sapması 1,01'dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin ‘‘kültür dersi öğretmenim bana güven verir’’ ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.78 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Herhangi Bir Sorun Yaşadığımda Benimle İlgilenir’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

‘‘9. Kültür Dersi Öğretmenim Herhangi Bir Sorun Yaşadığımda Benimle İlgilenir’’						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,77	1,05	221,46	2,99	0,003
21 ve Üzeri	291	2,43	1,00			

Tablo IV.78’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,77, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,43 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 1,05, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 1,00’dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin ‘‘kültür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir’’ ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.79 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımın Önünde Beni Aşağılar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“13. Kültür Dersi Öğretmenim Bana Kızdığında Arkadaşlarımın Önünde Beni Aşağılar”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,92	1,02	222,63	2,45	0,015
21 ve Üzeri	291	3,19	0,97			

Tablo IV.79’da görüldüğü gibi, “‘kültür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,92, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 3,19 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 1,02, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,97’dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 21 ve üzeri sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “‘kültür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesine 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.80 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“14. Kültür Dersi Öğretmenim Derse Katılımımız İçin Bizi Cesaretlendirir”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,49	0,96	240,35	3,01	0,003
21 ve Üzeri	291	2,17	1,00			

Tablo IV.80’de görüldüğü gibi, “‘kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan

ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,49, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,17 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,96, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 1,00'dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.81 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “‘Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“‘16. Kültür Dersi Öğretmenim Derste Soru Sormamıza İzin Vermez”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	3,20	0,96	205,08	2,227	0,027
21 ve Üzeri	291	3,42	0,83			

Tablo IV.81'de görüldüğü gibi, “‘kültür dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 3,20, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 3,42 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,96, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,83'dür. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi'nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 21 ve üzeri sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesine 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.82 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan alır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“19. Kültür Dersi Öğretmenim Öğrenci İsteklerine Cevap Verirken İsteksizdir, Ağırdan alır”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	3,00	0,84	227,13	2,75	0,006
21 ve Üzeri	291	3,25	0,82			

Tablo IV.82’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 3,00, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 3,25 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,84, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,82’dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 21 ve üzeri sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesine 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.83 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Ders De Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“22. Meslek Dersi Öğretmenim Ders De Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına Göre Değişik Yöntemler Kullanılır”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,91	0,99	226,38	2,92	0,004
21 ve Üzeri	291	2,60	0,96			

Tablo IV.83’de görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim ders de öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır” ifadesinin aritmetik

ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,91, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,60 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,99, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,96’dır. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim ders de öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.84 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“25. Kültür Dersi Öğretmenim Öğrencilerde Öğrenme İsteği Yaratmak İçin Çaba Harcar”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,41	0,97	232,61	3,16	0,002
21 ve Üzeri	291	2,07	0,98			

Tablo IV.84’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,41, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,07 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,97, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,98’dır. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için

çaba harcar’’ ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.85 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim İş Hayatı Hakkında Bilgiler Verir’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

‘‘27. Kültür Dersi Öğretmenim İş Hayatı Hakkında Bilgiler Verir’’						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,86	0,87	263,92	3,56	0,000
21 ve Üzeri	291	2,51	1,00			

Tablo IV.85’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,86, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,51 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,87, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 1,00’dır. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin ‘‘kültür dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir’’ ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.86 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre ‘‘Kültür Dersi Öğretmenim Çalışılacak İdeal Bir Okul Olarak Görür’’ İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

‘‘30. Kültür Dersi Öğretmenim Çalışılacak İdeal Bir Okul Olarak Görür’’						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,90	0,91	225,16	2,61	0,010
21 ve Üzeri	291	2,64	0,88			

Tablo IV.86’de görüldüğü gibi, ‘‘kültür dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür’’ ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz

grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,90, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,64 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,91, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,88’dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.87 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Meslek Dersi Öğretmenim Çalışılacak İdeal Bir Okul Olarak Görür” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“30. Meslek Dersi Öğretmenim Çalışılacak İdeal Bir Okul Olarak Görür”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,63	1,03	219,59	3,59	0,000
21 ve Üzeri	291	2,24	0,97			

Tablo IV.87’da görüldüğü gibi, “meslek dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,63, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,24 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 1,03, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,97’dir. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir değişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo IV.88 Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır” İfadesi İçin Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

“32. Kültür Dersi Öğretmenim Dersi Güncel Örnekler Vererek Anlatır”						
Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
10–20	124	2,49	0,87	248,27	3,67	0,000
21 ve Üzeri	291	2,13	0,94			

Tablo IV.88’de görüldüğü gibi, “kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesinin aritmetik ortalamalarının sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; bu ifade için 10–20 kişilik sınıf mevcudu aritmetik ortalaması 2,49, 21 ve üzeri sınıf mevcudunda ise aritmetik ortalaması 2,13 olarak bulunmuştur. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ifadesi standart sapması 0,87, 21 ve üzeri sınıf mevcudunun standart sapması 0,94’dür. 10–20 kişilik sınıf mevcudu ve 21 ve üzeri sınıf mevcudu puan ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup t testi’nde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 10–20 kişilik sınıf mevcudu lehine gerçekleşmiştir. Başka bir deyişle 10–20 kişilik sınıf mevcudu içindeki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu içindeki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür.

IV.1.3. Öğrencilerin Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı

IV.1.3.1. Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı

Tablo IV.89 Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı

Sorular	Kültür Dersi Öğretmenleri									
	Hiçbir Zaman		Nadiren		Çoğu Zaman		Her Zaman		Aritmetik Ortalamalar	Standart Sapmalar
	N	%	N	%	N	%	N	%	X	Ss
1	185	44,6	134	32,3	72	17,3	24	5,8	1,84	0,90
2	23	5,5	77	28,6	276	66,5	39	9,4	2,79	0,67
3	33	8,00	124	29,9	299	48,00	59	14,2	2,68	0,81
4	99	23,9	110	26,5	140	33,7	66	15,9	2,41	1,02
5	151	36,4	158	38,1	81	19,5	25	6,00	1,95	0,89
6	47	11,3	56	13,5	135	32,5	177	42,7	3,06	1,00
7	24	5,8	41	9,9	146	35,2	204	49,2	3,27	0,86
8	26	6,3	49	11,8	149	35,9	191	46,0	3,21	0,88
9	83	20,0	110	26,5	137	33,0	85	20,5	2,53	1,02
10	111	26,7	81	19,5	133	32,0	90	21,7	2,48	1,10
11	104	25,1	123	29,6	140	33,7	48	11,6	2,31	0,97
12	23	5,5	56	13,5	118	28,4	218	52,5	3,27	0,89
13	43	10,4	55	13,3	129	31,1	188	45,3	3,11	0,99
14	112	27,0	134	32,3	114	27,5	55	13,3	2,26	1,00
15	57	13,7	105	25,3	159	38,3	94	22,7	2,69	0,96
16	25	6,0	37	8,9	118	28,4	235	56,6	3,35	0,87
17	58	14,0	120	28,9	150	36,1	87	21,0	2,64	0,96
18	134	32,3	168	40,5	96	23,1	17	4,1	1,99	0,84
19	21	5,1	50	12,0	177	42,7	167	40,2	3,18	0,83
20	17	4,1	19	4,6	71	17,1	308	74,2	3,61	0,75
21	18	4,3	26	6,3	122	29,4	249	60,0	3,45	0,79
22	40	9,6	89	21,4	182	43,9	104	25,1	2,84	0,90
23	79	19,0	112	27,0	158	38,1	66	15,9	2,50	0,97
24	20	4,8	25	6,0	82	19,8	288	69,4	3,53	0,81
25	126	30,4	136	32,8	106	25,5	47	11,3	2,17	0,99
26	45	10,8	40	9,6	107	25,8	223	53,7	3,22	1,00
27	68	16,4	105	25,3	160	38,6	82	19,8	2,61	0,98
28	16	3,9	23	5,5	63	15,2	313	75,4	3,62	0,76
29	55	13,3	83	20,0	168	40,5	109	26,3	2,79	0,97
30	45	10,8	105	25,3	184	44,3	81	19,5	2,72	0,89
31	48	11,6	34	8,2	123	29,6	210	50,6	3,19	1,00
32	101	24,3	155	37,3	116	28,0	43	10,4	2,24	0,93
GENEL ORTALAMA									2,80	

Tablo IV.89 incelendiğinde, anket çalışmasına katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumlu yanıtlar $x= 3,62$ (Her Zaman) düzeyinde “‘kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesi, $x=3,66$ (Her Zaman) düzeyinde “‘kültür dersi öğretmenim derslere girmeden önce hazırlık yapmaya gerek olmadığını söyler” ifadesi ve $x=3,53$ (Her Zaman) düzeyinde “‘kültür dersi öğretmenim derse geç girmek için bahaneler yaratır” ifadesine verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumsuz yanıtlar $x=1,84$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “‘kültür dersi öğretmenim bana isimle hitap eder” ifadesi, $x=1,95$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “‘kültür dersi öğretmenleri ben konuşurken sözümü kesmeden dinler” ifadesi ve $x=1,99$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “‘kültür dersi öğretmenleri yeni bilgiler vermekten mutlu olur” ifadesine verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenci denekler, öğrencilerin kültür dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine karşı gösterdikleri davranış farklılıklarının nedenlerini belirlemek için öğrencilerin kültür dersi öğretmenleri ile ilgili bağımlı sorulara $x=2,80$ (Çoğu Zaman) düzeyinde cevap vermişlerdir.

IV.1.3.2. Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı

Tablo IV.90 Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İle İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımı

Sorular	Meslek Dersi Öğretmenleri									
	Hiçbir Zaman		Nadiren		Çoğu Zaman		Her Zaman		Aritmetik Ortalamalar	Standart Sapmalar
	N	%	N	%	N	%	N	%	X	Ss
1	263	63,4	103	24,8	43	10,4	6	1,4	1,49	0,73
2	59	14,2	134	32,3	186	44,8	36	8,7	2,47	0,84
3	77	18,6	144	34,7	158	38,1	36	8,7	2,36	0,88
4	169	40,7	128	30,8	83	20,0	35	8,4	1,96	0,97
5	184	44,3	153	36,9	53	12,8	25	6,0	1,80	0,88
6	26	6,3	36	8,7	85	20,5	268	64,6	3,43	0,89
7	11	2,7	16	3,9	82	19,8	306	73,7	3,64	0,68
8	17	4,1	27	6,5	106	25,5	265	63,9	3,49	0,79
9	152	36,6	135	32,5	74	17,8	54	13,0	2,07	1,03
10	154	37,1	69	16,6	74	17,8	118	28,4	2,37	1,24
11	152	36,6	135	32,5	92	22,2	36	8,7	2,02	0,96
12	22	5,3	32	7,7	99	23,9	262	63,1	3,44	0,84
13	40	9,6	45	10,8	102	24,6	228	54,9	3,24	0,99
14	167	40,2	135	32,5	79	19,0	34	8,2	1,95	0,95
15	85	20,5	103	24,8	134	32,3	93	22,4	2,56	1,05
16	38	9,2	27	6,5	86	20,7	264	63,6	3,38	0,95
17	224	54	121	29,2	52	12,5	18	4,3	1,67	0,85
18	225	54,2	135	32,5	43	10,4	12	2,9	1,61	0,78
19	28	6,7	33	8,0	138	33,3	216	52,0	3,30	0,88
20	23	5,5	18	4,3	52	12,5	322	77,6	3,62	0,80
21	17	4,1	11	2,7	105	25,3	282	68,0	3,57	0,73
22	61	14,7	101	24,3	157	37,8	96	23,1	2,69	0,98
23	47	11,3	99	23,9	164	39,5	105	25,3	2,78	0,94
24	19	4,6	20	4,8	43	10,4	333	80,2	3,66	0,77
25	211	0,8	120	28,9	56	13,5	28	6,7	1,76	0,92
26	27	6,5	23	5,5	70	16,9	295	71,1	3,52	0,86
27	198	47,7	108	26,0	67	16,1	42	10,1	1,88	1,01
28	11	2,7	15	3,6	40	9,6	349	84,1	3,75	0,64
29	107	25,8	89	21,4	124	29,9	95	22,9	2,49	1,10
30	101	24,3	125	30,1	127	30,6	62	14,9	2,36	1,00
31	29	7,0	29	7,0	69	16,6	288	69,4	3,48	0,90
32	196	47,2	135	32,5	56	13,5	28	6,7	1,79	0,91
GENEL ORTALAMA									2,68	

Tablo IV.90 incelendiğinde, anket çalışmasına katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumlu yanıtlar $x= 3,75$ (Her Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesi, $x=3,66$ (Her Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenim derse geç girmek için bahaneler yaratır” ifadesi ve $x=3,64$ (Her Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesine verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumsuz yanıtlar $x=1,49$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenim bana isimle hitap eder” ifadesi, $x=1,61$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenleri yeni bilgiler vermekten mutlu olur” ifadesi ve $x=1,67$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenleri ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenci denekler, öğrencilerin kültür dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine karşı gösterdikleri davranış farklılıklarının nedenlerini belirlemek için öğrencilerin meslek dersi öğretmenleri ile ilgili bağımlı sorulara $x=2,68$ (Çoğu Zaman) düzeyinde cevap vermişlerdir.

IV.2. TARTIŞMA

IV.2.1. Araştırmanın Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Bilgilere Verdikleri Cevaplara İlişkin Tartışmalar

Araştırmaya katılan örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet değişkenine ilişkin dağılımları Tablo IV.1 de verilmiştir. Tablo IV.1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %87,7'sinin erkek öğrenciler, %12,3'sünü de kız öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu erkek öğrenciler oluşturmıştır. Bu durum;

- Meslek liselerinde araştırma içine dahil edilen bölümlere talebin, daha çok erkek öğrenciler tarafından olduğu anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde araştırma içine dahil edilen bölümlerden mezuniyet sonrasında, kız öğrenciler iş yaşamlarının ve işe yerleşmelerinde sınırlılıklarla karşılaşabileceği düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Tablo IV.2 incelendiğinde; araştırmaya katılan örneklem grubu yaş değişkenine göre %1,4'ünün 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerden, %92,5'inin 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerden %6,0'ının 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum;

- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin yaş aralığının 16–18 arası anlamına gelebilir.
- Araştırma kapsamındaki öğrencilerinin %6,0'ının eğitime bir yıl geç başladığı ya da bir yıl sınıf tekrarı yaptığı anlamına gelebilir.
- Araştırma kapsamındaki öğrencilerinin %1,4'ünün eğitime erken başladığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.3 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkenine göre %48,7'sinin 10. sınıf öğrencisi, %51,3'ünün 11.sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Bu araştırma meslek liselerinde MEGEP kapsamında eğitim gören 10. ve 11. sınıflardaki öğrencilere anket uygulanmıştır. 12. sınıf öğrencisi olmadığı için anket uygulamasına dahil edilememiştir.

Tablo IV.4 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin 17,8'inin Anadolu Teknik Lisesinde, %21,2'sinin Teknik Lisede, %61,0'ının da Endüstri Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum;

- Araştırmaya katılan öğrencilerin okul türü bazında dağılımının tam homojen olmadığı söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük

çoğunluğunun Endüstri Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerden oluştuğu söylenebilir.

- Anadolu Teknik Lisesine sınavla öğrenci alındığı için öğrenci sayısının az olduğu söylenebilir.
- Teknik Lise öğrencileri not ortalaması ile teknik liseye seçildiği için öğrenci sayısının az olduğu söylenebilir.

Tablo IV.5 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin branş değişkenine göre %20,5'ini bilişim teknolojileri alanında, %23,6'sını elektrik-elektronik teknolojisi alanında, %19,5'ini makine teknolojisi alanında, %19,8'ini metal teknolojisi alanında, %16,6'nı da diğer branşlarda okuyan öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum;

- Araştırmaya katılan öğrencilerin branş bazında dağılımı, tam homojen olmamakla birlikte, birbirine paralel dağılımlı bir uygulamanın yapılmış olduğu söylenebilir. Diğer branş seçeneği ise sadece tekstil teknolojisi öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo IV.6 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin %29,9'unu 10–20 aralığındaki sınıflarda eğitim aldığı, %70,1'ini 21 ve üzeri sınıf mevcudunda eğitim aldığı görülmektedir. Bu durum;

- Meslek liselerinde sınıf mevcudunun çoğunlukla 21 ve üzeri olduğu söylenebilir.

IV.2.2. Bağımlı Değişkenlerin Bağımsız Değişkenlerle Değişip Değişmediğini Test Etmek İçin Yapılan Değerlendirmelere İlişkin Tartışmalar

IV.2.2.1. “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Bu bölümde öğrencilerin cinsiyet değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda 32 sorudan 5 soruya verilen cevaplarda anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo IV.7 incelendiğinde; erkek öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim bana isimle hitap eder” ifadesine kız öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Meslek liselerinde öğretmenlerin öğrencilere ismiyle hitap etmedikleri söylenebilir.

Tablo IV.8 incelendiğinde; erkek öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesine kız öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durumda

- Kız öğrencilerin öğretmenlerine erkek öğrencilere göre daha rahat soru sordukları anlamına gelebilir.
- Meslek lisesi öğrencileri meslek dersi öğretmenlerinden çekindikleri söylenebilir.

Tablo IV.9 incelendiğinde; kız öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesine erkek öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Kız öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin kendileriyle ilgilenmediklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Kız öğrencilerin öğretmenlerinden erkek öğrencilere göre daha fazla çekindikleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.10 incelendiğinde; kız öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir” ifadesine erkek öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Kız öğrencilerin öğretmenlerinin iş hayatı hakkında verdikleri bilgileri erkek öğrencilere göre daha yeterli buldukları söylenebilir.
- Erkek öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin meslek hakkındaki konuşmalarını yeterli düzeyde bulmadıkları anlamına gelebilir.

Tablo IV.11 incelendiğinde; kız öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesine erkek öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Kız öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin meslek liselerinde görev yapmak istemediğini düşündüğü anlamına gelebilir.

IV.2.2.2. “Yaş” Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Bu bölümde öğrencilerin yaş değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere

yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda 32 sorudan 10 soruya verilen cevaplarda anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo IV.12 incelendiğinde; 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarakda konuşur” ifadesine 12–15 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 12–15 yaş aralığında ankete cevap veren öğrencilerin sayısının 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerden az olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerinin 12–15 yaş aralığındaki öğrencilere göre meslek dersi öğretmenlerini daha fazla tanıdıkları için böyle düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.13 incelendiğinde; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesine 12–15 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin okulun son sınıf öğrencileri yada okulu uzatan öğrencileri oldukları için kültür dersi öğretmenleri ile olan ilişkilerinin diğer öğrencilere göre daha fazla olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.14 incelendiğinde; 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesine 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerini diğer öğrencilere göre daha fazla tanımadıklarından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- 12–15 aralığındaki öğrencilerin bulunduğu sınıfların diğer sınıflara göre daha kalabalık olması nedeniyle kültür dersi öğretmenleri disiplini sağlamak için daha sert bir davranış sergilediklerinden öğrencilerin böyle düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.15 incelendiğinde; 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar” ifadesine 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 16–18 yaş aralığındaki öğrenciler öğretmenlerinin yalnızca ön sıralardaki öğrencilerle ilgilendiklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Ankete cevap veren 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin sayısının diğer öğrencilerin sayısından fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo IV.16 incelendiğinde; 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesine 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin derslerinin ders saatlerinin uzun olmasından dolayı öğrencilerin meslek dersi öğretmenleriyle daha fazla zaman geçirmelerinden kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin meslek derslerine giren öğretmen sayılarının fazla olmasından dolayı daha az katıldıkları anlamına da gelebilir.

Tablo IV.17 incelendiğinde; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine 12–15 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrenciler okula geç başlayan veya tekrar eden öğrenciler olabilecekleri için kültür dersi öğretmenlerinin ders işleyişleri hakkındaki fikirlerinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo IV.18 incelendiğinde; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesine 12–15 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerini daha fazla tanıdıkları için daha yakın davrandıkları ve bu nedenle kültür dersi öğretmenlerinin onları derse katılımları için çaba harcadığını düşündükleri anlamına gelebilir.

- 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin sınıf mevcutları fazla olduğu için öğretmenlerinin onları motive etmelerini yetersiz buldukları anlamına da gelebilir.

Tablo IV.19 incelendiğinde; 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesine 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin meslek liselerinde görev yapmak istemediğini düşündüğü anlamına gelebilir.

Tablo IV.20 incelendiğinde; 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin “kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesine 12–15 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin sınıf mevcutlarının az olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- 12–15 yaş aralığındaki öğrencilerin sınıf mevcutları fazla olduğundan öğrencilere derslerin daha fazla zamanda anlatılmasından dolayı örnek çözmeye zaman kalmadığı söylenebilir.

Tablo IV.21 incelendiğinde; 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin “meslek dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesine 12–15 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin meslek dersi öğretmenleri ile uzun süre ders işledikleri için meslek dersi öğretmenlerinin güncel örnekler vererek ders işlediğini düşündükleri anlamına gelebilir.

IV.2.2.3. “ Sınıf ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Bu bölümde öğrencilerin sınıf değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda 32 sorudan 21 soruya verilen cevaplarda anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo IV.22 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim bana isimle hitap eder” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum

- 10.sınıfta eğitim gören öğrencilerinin meslek dersi öğretmenleriyle daha fazla zaman geçirdiklerinden kaynaklandığı söylenebilir.
- 11.sınıf öğrencilerinin ders sayılarının fazla ders saatlerinin az olmasından dolayı meslek dersi öğretmenlerinin öğrencilere isimleriyle hitap etmedikleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.23 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenleriyle daha fazla zaman geçirdiklerinden kaynaklandığı söylenebilir.
- Kültür dersi öğretmenlerinin 11.sınıf öğrencileriyle ders dışı konular hakkında daha fazla konuştuğu anlamına gelebilir.

Tablo IV.24 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenlerine daha fazla güvendiği anlamına gelebilir.
- 10.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenlerine daha az güvendiği anlamına da gelebilir.

Tablo IV.25 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencilerinin meslek dersi öğretmenlerini fazla tanımadıkları için daha az güvendikleri anlamına gelebilir.
- 11.sınıfta eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerine güvenlerinin daha fazla olduğu anlamına gelebilir.

Tablo IV.26 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin meslek dersi öğretmenlerinin kendilerine daha fazla konuşma fırsatı verdiklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- 10.sınıf öğrencilerinin sınıf mevcutları fazla olduğu için öğretmenlerinin kendilerine daha az konuşma fırsatı verdiklerini düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.27 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıfta eğitim gören öğrencilerinin meslek derslerinin notlarından korktukları anlamına gelebilir.
- 11.sınıf öğrencilerinin meslek dersi öğretmenlerinin daha az notla tehdit ettiğini düşündüğü anlamına da gelebilir.

Tablo IV.28 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıfta kültür derslerinin sayısı fazla olduğu için öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin bıkmış gibi davrandıklarını düşündüğü anlamına da gelebilir.
- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi sayıları az olduğu için 10.sınıflara göre daha az katıldıkları söylenebilir.

Tablo IV.29 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenlerini daha fazla tanıdıkları için daha yakın davrandıkları anlamına gelebilir.
- Kültür dersi öğretmenlerinin 11.sınıf öğrencilerine daha fazla zaman ayırdığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.30 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf ders saatlerinin uzun olmasından dolayı öğrencilerin meslek dersi öğretmenleriyle daha fazla zaman geçirmelerinden kaynaklandığı anlamına gelebilir.

- 11.sınıftaki meslek derslerine giren öğretmen sayılarının fazla olmasından dolayı daha az katıldıkları anlamına da gelebilir.

Tablo IV.31 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenleriyle daha uzun saatler ders işlemelerinden dolayı kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo IV.32 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenleriyle daha uzun saatler ders işlemelerinden dolayı kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo IV.33 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenlerini daha fazla tanıdıkları için daha yakın davrandıkları ve bu nedenle kültür dersi öğretmenlerinin onları ders için cesaretlendirdiği anlamına gelebilir.
- 10.sınıf öğrencilerinin sınıf mevcutları fazla olduğu için öğretmenlerinin onları motive etmelerini yetersiz buldukları anlamına gelebilir.

Tablo IV.34 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenlerini daha fazla tanıdıkları için daha yakın davrandıkları ve bu nedenle kültür dersi öğretmenlerinin onları ders için cesaretlendirdiği anlamına gelebilir.
- 10.sınıf öğrencilerinin sınıf mevcutları fazla olduğu için öğretmenlerinin onları motive etmelerini yetersiz buldukları anlamına gelebilir.

Tablo IV.35 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim yeni bilgiler vermekten mutlu olur” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenleri tarafından yeni bilgiler verildiğini düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.36 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencileri kültür dersi öğretmenlerinin kendileriyle ilgilenmediklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- 10.sınıf öğrencilerin öğretmenlerinden 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla çekindikleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.37 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim köreldiğini söyler” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencileri kültür dersi öğretmenlerinin köreldiğini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde görev yapan kültür dersi öğretmenlerinin dersleri kendi bilgi düzeylerinin altında düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.38 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim köreldiğini söyler” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencileri meslek dersi öğretmenlerinin köreldiğini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin aldıkları akademik eğitimlerinin meslek liseleri için çok ilerde olduğunu düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.39 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencileri öğretmenlerinin onları meslek derslerine karşı ilgisiz olarak gördüklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek dersi öğretmenleri öğrencileri derslere karşı ilgisiz olarak düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.40 incelendiğinde; 11.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesine 10.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 11.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenlerini daha fazla tanıdıkları için daha yakın davrandıkları ve bu nedenle kültür dersi öğretmenlerinin onları derse katılımları için çaba harcadığını düşündükleri anlamına gelebilir.
- 10.sınıf öğrencilerinin sınıf mevcutları fazla olduğu için öğretmenlerinin onları motive etmelerini yetersiz buldukları anlamına da gelebilir.

Tablo IV.41 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “meslek dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencileri kendilerinin meslek dersi öğretmenleri tarafından yeterli olmadığını düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek dersi öğretmenlerinin başka bir okulda daha verimli çalışacağını düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.42 incelendiğinde; 10.sınıf öğrencilerinin “kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesine 11.sınıf öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- 10.sınıf öğrencilerinin kültür dersi öğretmenlerinin meslek liselerinde görev yapmak istemediğini düşündüğü anlamına gelebilir.
- Kültür dersi öğretmenleri meslek liselerindeki öğrencilerin üniversiteye gitme isteklerinin az olması nedeniyle kendilerinden ders konusunda fazla bir şey beklemediklerini düşündükleri anlamına gelebilir.

IV.2.2.4. “Okul Türü” Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Bu bölümde öğrencilerin okul türü değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda 32 sorudan 18 soruya verilen cevaplarda anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo IV.43 incelendiğinde; teknik lise öğrencileri “kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Teknik lise öğrencilerinin sınıf mevcudunun az olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Teknik lise öğrencilerinin kültür dersi saatleri endüstri meslek lisesi öğrencilerinden fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir.
- Teknik lise öğrencileri teknik liseye not ortalamasıyla seçildikleri için kültür dersi öğretmenleri derslerde disiplin sorunları daha az yaşadıkları için bu sınıflarda daha rahat ders işlediklerini düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.44 incelendiğinde; endüstri meslek lisesi öğrencileri “meslek dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesine teknik lise öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Endüstri meslek lisesindeki öğrencilerin meslek dersi saatleri teknik lise öğrencilerinin meslek dersi saatlerinden uzun olduğundan dolayı böyle düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.45 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur” ifadesine teknik lise öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Teknik lise öğrencilerinin meslek dersi öğretmenlerinin onlarla ders dışındaki konularla konuşmak istemediğini düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.46 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lisesi öğrencilerinin sınıf mevcudunun az olmasından dolayı kültür dersi öğretmenleri ile öğrenciler arasındaki ilişkinin sınıf mevcudu fazla olan sınıflardaki öğrencilere göre daha fazla olduğu anlamına gelebilir.

- Anadolu teknik lisesi öğrencilerinin kültür dersi sayısının endüstri meslek lisesi öğrencilerinininkinden fazla olmasından kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.47 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lise öğrencilerinin kültür dersi sayısının endüstri meslek lisesi öğrencilerinininkinden fazla olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Anadolu teknik lisesi öğrencilerinin sınıf mevcudunun endüstri meslek lisesi öğrencilerinin sınıf mevcudundan az olmasından kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.48 incelendiğinde; teknik lise öğrencileri “kültür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Teknik lise öğrencilerinin kültür dersi sayısının endüstri meslek lisesi öğrencilerinininkinden fazla olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Kültür dersi öğretmenlerinin sınıftaki disiplini sağlamak için bu yöntemi kullandıkları da söylenebilir.

Tablo IV.49 incelendiğinde; endüstri meslek lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesine anadolu teknik lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Endüstri meslek lisesi öğrencileri kültür dersleri az olduğu için kültür öğretmenlerinin öğretmekten bıkmış olduklarını düşündükleri anlamına gelebilir.
- Anadolu teknik lisesi öğrencilerinin sınıf mevcudunun az olmasından dolayı kültür dersi öğretmenlerinin derste daha rahat davrandıklarını düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.50 incelendiğinde; endüstri meslek lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar” ifadesine teknik lise öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin sınıf mevcutlarının fazla olmasından dolayı öğrenciler öğretmenlerinin sadece ön sıralardaki öğrencilerle ilgilendiğini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Teknik lise öğrencilerinin kültür dersi sayısının endüstri meslek lisesi öğrencilerinin kültür derslerinden fazla olduğu için öğretmenlerle ilişkilerinin daha iyi olduğunu düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.51 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lise öğrencilerinin sınıf mevcudunun az olmasından kültür dersi öğretmenleri ile öğrenciler arasındaki ilişkinin yüksek olmasından dolayı öğretmenlerin öğrencileri daha fazla cesaretlendirdiği anlamına gelebilir.
- Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin sınıf mevcudunun fazla olması nedeniyle kültür dersi öğretmenlerinin ders sırasında öğrencilere fazla zaman ayıramamasından kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.52 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lise öğrencilerinin sınıf mevcudunun az olmasından meslek dersi öğretmenleri ile öğrenciler arasındaki ilişkinin yüksek olmasından dolayı öğretmenlerin öğrencileri daha fazla cesaretlendirdiği anlamına gelebilir.
- Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin sınıf mevcudunun fazla olması nedeniyle meslek dersi öğretmenlerinin ders sırasında öğrencilere fazla zaman ayıramamasından kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.53 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lisesinde kültür derslerinin saatleri uzun olduğundan dolayı kültür öğretmenlerinin derslerde uygulama çalışmalarına zaman ayırabildikleri anlamına gelebilir.
- Endüstri meslek lisesinde kültür derslerinin hem az hem de ders saatlerinin kısa olmasından dolayı öğrenciler öğretmenlerinin derslerde uygulama zamanı bulamadıklarını düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.54 incelendiğinde; teknik lise öğrencileri “meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine anadolu teknik lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Aynı zamanda endüstri meslek lisesi öğrencileri “meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine anadolu teknik lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Endüstri meslek lisesindeki meslek ders saatlerinin diğer lise türlerinin ders saatlerinden uzun olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- MEGEP kapsamındaki liselerde meslek derslerinin teorik olarak anlatıldığından Anadolu teknik ve teknik liselerinde meslek derslerinin ders saatinin kısa olmasından dolayı meslek dersi öğretmenleri uygulamaya vakit ayıramadıklarından kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.55 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim derslerde öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lisesinde kültür derslerinin saatleri uzun olduğundan dolayı kültür öğretmenlerinin derslerde bireysel farklılıklara göre değişik öğretim yöntemleri için zaman ayırabildikleri anlamına gelebilir.
- Endüstri meslek liselerindeki öğrencilerin üniversiteye gitmek isteyenlerin sayısı az olduğundan dolayı öğrenciler kültür dersi öğretmenlerinin dersleri değişik öğretim yöntemleri kullanmadan anlattıklarını düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.56 incelendiğinde; endüstri meslek lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler” ifadesine anadolu teknik lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Endüstri meslek lisesinde kültür dersi sayısının hem az hem de kültür derslerinin saatlerinin kısa olmasından dolayı öğrencilerde kültür derslerine karşı ilgi eksikliğinden kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Anadolu teknik lisesindeki öğrencilerinin üniversiteye gitme istekleri endüstri meslek lisesindeki öğrencilere göre daha yüksek olduğundan kültür derslerine olan ilgileri de daha yüksek olur anlamına gelebilir.

Tablo IV.57 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lisesi öğrencileri kültür dersleri fazla olmasından dolayı kültür dersi öğretmenlerini daha fazla tanıdıkları için daha yakın davrandıkları ve bu nedenle kültür dersi öğretmenlerinin onları derse katılımları için çaba harcadığını düşündükleri anlamına gelebilir.
- Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin sınıf mevcutları fazla olduğu için öğretmenlerinin onları motive etmelerini yetersiz buldukları anlamına da gelebilir.

Tablo IV.58 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim ders saatleri uzun olmasına rağmen hiç sıkılmam” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lisesi öğrencilerinin kültür dersi öğretmenleri ile fazla zaman geçirdikleri için öğrencilerin öğretmenleri ile olan ilişkilerinin iyi olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Anadolu teknik lisesindeki sınıfların mevcutları az olduğundan öğretmenlerden öğrenciyi sıkmadan ders anlattıkları anlamına da gelebilir.

- Endüstri meslek liselerindeki öğrencilerin üniversiteye gitme isteklerinin olmamasından dolayı kültür derslerini gereksiz bulduklarını düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.59 incelendiğinde; endüstri meslek lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim verdiği bilgilerin bu okuldaki öğrencilerde işe yaramayacağını sık sık tekrar eder” ifadesine teknik lise öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Endüstri meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin üniversiteye gitme isteklerinin olmamasından dolayı öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin bu şekilde davrandıklarını düşündükleri anlamına gelebilir.
- Teknik lise öğrencilerinin kültür dersi öğretmenleri ile fazla zaman geçirdikleri için öğrencilerin öğretmenleri ile olan ilişkilerinin iyi olmasından kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.60 incelendiğinde; anadolu teknik lisesi öğrencileri “kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesine endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Anadolu teknik lisesinde sınıf mevcudunun az olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Endüstri meslek lisesinde sınıf mevcudu fazla olduğundan dolayı kültür dersi öğretmenleri dersleri daha fazla zamanda anlatabildiğinden örnek çözmeye zaman kalmadığını düşündükleri anlamına gelebilir.

IV.2.2.5. “ Branş ” Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Bu bölümde öğrencilerin branş değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda 32 sorudan 15 soruya verilen cevaplarda anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo IV.61 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim bana isimle hitap eder” ifadesine diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin kültür derslerine olan ilgileri diğer branşlardaki öğrencilerden daha fazla olduğu anlamına gelebilir.

Tablo IV.62 incelendiğinde; elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesine diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Aynı ifadeye, bilişim teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katılmışlardır. Yine aynı ifadeye, makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerde diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katılmışlardır. Yine aynı ifadeye, metal teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bu durum;

- Diğer branşında ankete cevap veren öğrenci sayısı nispeten biraz daha az olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojileri branşında anadolu teknik lise öğrencisi sayısı fazla olduğundan kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.63 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “meslek dersi öğretmenim sınıfta espri yapar” ifadesine elektrik-elektronik branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenleriyle olan ilişkilerinin iyi olmasından kaynaklanıyor anlamına gelebilir.

Tablo IV.64 incelendiğinde; elektrik-elektronik branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak konuşur” ifadesine diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Yine aynı ifadeye, makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bu durum;

- Elektrik-elektronik branşında eğitim gören öğrencilerin kültür dersi öğretmenleri ile olan ilişkilerinin yakın olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.65 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesine metal teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Metal teknolojileri branşına seçilen öğrencilerin not ortalamaları çok düşük olduğundan bu öğrenciler kültür derslerine ön yargıyla yaklaştıklarından kültür dersi öğretmenlerinin onlara önem vermediğini düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.66 incelendiğinde; elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler” ifadesine makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Elektrik-elektronik teknolojisi branşına seçilen öğrencilerin not ortalamalarının yüksek olduğu için kültür derslerine olan ilgileri de yüksek olduğundan dolayı kültür dersi öğretmenleriyle olan ilişkilerinin iyi olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.67 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder” ifadesine elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bilişim teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Yine aynı ifadeye, diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bu durum;

- Meslek liselerinde branşlara seçilen öğrencilerin en yüksek nota sahip olanları bilişim teknolojileri branşında olduğundan, bu branştaki sınıflardaki disiplin problemleri daha az olduğundan kaynaklanıyor anlamına gelebilir.

- Kùltür dersi òğretmenlerinin sınıftaki disiplini sağlamak için dũşùk not ortalamasıyla òğrenci alan branşlarda bu yöntemi kullandığından kaynaklanıyor anlamına gelebilir.

Tablo IV.68 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören òğrenciler “kùltür dersi òğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesine diğér branşlarda eğitim gören òğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları gör÷lmüştür. Bu durum;

- Makine teknolojisi branşında eğitim gören òğrenciler diğér branşındaki òğrencilere göre kùltür dersi òğretmenleriyle daha fazla zaman geçirdiklerinden dolayı kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.69 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören òğrenciler “meslek dersi òğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir” ifadesine metal teknolojisi branşında eğitim gören òğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları gör÷lmüştür. Bu durum;

- Makine teknolojisi branşında eğitim gören òğrencilerin sınıflarında disiplin problemleri metal teknolojileri branşındaki sınıflara göre daha az olduğu için kaynaklanıyor anlamına gelebilir.

Tablo IV.70 incelendiğinde; elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören òğrenciler “kùltür dersi òğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine metal teknolojisi branşında eğitim gören òğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları gör÷lmüştür. Bu durum;

- Elektrik-elektronik teknolojisi branşında anadolu teknik lise òğrencilerinin bulunduğu ve bu liselerde sınıf mevcudu az olduğu için kùltür dersi òğretmenleri ile òğrenciler arasındaki ilişkinin yüksek olmasından dolayı òğretmenlerin òğrencileri daha fazla cesaretlendirdiği anlamına gelebilir.
- Metal teknolojileri branşı òğrencilerinin sınıf mevcudunun fazla olması nedeniyle kùltür dersi òğretmenlerinin ders sırasında òğrencilere fazla zaman ayıramamasından kaynaklandığı anlamına da gelebilir

Tablo IV.71 incelendiğinde; diğér branşlarda eğitim gören òğrenciler “kùltür dersi òğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesine elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören òğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları gör÷lmüştür. Bu durum;

- Diğer branşlarında eğitim gören öğrencilerin sınıflarında disiplin problemleri elektrik-elektronik teknolojileri branşındaki sınıflara göre daha fazla olduğu için kaynaklanıyor anlamına gelebilir.

Tablo IV.72 incelendiğinde; elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bilişim teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Yine bu ifadeye; elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler metal teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bu durum;

- Bilişim teknolojileri branşına not ortalaması yüksek olan öğrenciler seçildiğinden bu öğrencilerin kültür derslerine olan ilgileri diğer branşlardakine göre daha yüksek olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Elektrik-elektronik teknolojileri branşına not ortalaması yüksek olan öğrenciler seçildiğinden bu öğrencilerin kültür derslerine olan ilgileri diğer branşlardakine göre daha yüksek olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.73 incelendiğinde; diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler “meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Diğer branşlarda eğitim gören öğrenciler tekstil teknolojisi öğrencileri olduğu için her derslerinin uygulama ağırlıklı olmasından dolayı meslek dersi öğretmenlerinin uygulamaya önem verdiğini düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.74 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler” ifadesine elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bilişim teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler bu ifadeye elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Bu durum;

- Makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin kültür derslerine olan ilgilerinin elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha az olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Bilişim teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin kültür derslerine olan ilgilerinin elektrik-elektronik teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilere göre daha az olmasından kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Tablo IV.75 incelendiğinde; makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler” ifadesine diğer branşlarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Makine teknolojisi branşında eğitim gören öğrencilerin diğer branşlardaki öğrencilere göre kültür dersi öğretmenlerinin verimli çalışmadığını düşündüğü anlamına gelebilir.

IV.2.2.6. “Sınıf Mevcudu” Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Bu bölümde öğrencilerin sınıf değişkenine ilişkin elde edilen bulgular tartışılacaktır. Öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri cevapların sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda 32 sorudan 13 soruya verilen cevaplarda anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo IV.76 incelendiğinde; 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “meslek dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder” ifadesine 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Verilen ifadeye öğrencilerin tesadüf olduğu anlamına gelebilir.
- 10–20 arası sınıf mevcudunda katılan öğrencilerin 21 ve üzeri sınıf mevcudunda katılan öğrencilerden sayıca daha az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo IV.77 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim bana güven verir” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olmasından dolayı kültür dersi öğretmenleri ile öğrenciler arasındaki ilişkinin sınıf mevcudu fazla olan sınıflardaki öğrencilere göre daha fazla olduğu anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun fazla olmasından dolayı kültür dersi öğretmenleriyle öğrenciler arasında diyalogun fazla olmamasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.78 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olmasından dolayı kültür dersi öğretmenleri öğrenciler için daha fazla zaman harcadığı anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun fazla olduğu sınıflardaki öğrenciler kültür dersi öğretmenlerinin kedileri ile ilgilenmediğini düşündüğü anlamına gelebilir.

Tablo IV.79 incelendiğinde; 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımdan önünde beni aşağılar” ifadesine 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun fazla olmasından dolayı kültür dersi öğretmenleri sınıfta disiplin sağlamada daha sert davrandıkları anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun sayısı arttıkça sınıflarda disiplin problemleri de artacağından dolayı kültür dersi öğretmenlerinin daha sert davrandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.80 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olmasından kültür dersi öğretmenleri ile öğrenciler arasındaki ilişkinin yüksek olmasından dolayı öğretmenlerin öğrencileri daha fazla cesaretlendirdiği anlamına gelebilir.

- Sınıf mevcudunun fazla olması nedeniyle kültür dersi öğretmenlerinin ders sırasında öğrencilere fazla zaman ayıramamasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.

Tablo IV.81 incelendiğinde; 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez” ifadesine 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun fazla olması nedeniyle kültür dersi öğretmenlerinin ders sırasında dersi yetiştiremem kaygısı ile öğrencilere soru sormaları için izin vermediği anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudu az olan sınıflarda öğretmenler öğrencilere fazla fırsat verdiği anlamına da gelebilir.

Tablo IV.82 incelendiğinde; 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır” ifadesine 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olduğu sınıflardaki öğrenciler kültür dersi öğretmenlerinin kendileriyle ilgilendiklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun fazla olduğu sınıflardaki öğrenciler kültür dersi öğretmenlerini iyi tanımadıkları için öğretmenlerinin onlarla ilgilenmediğini düşündükleri anlamına gelebilir.

Tablo IV.83 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “meslek dersi öğretmenim ders de öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Meslek dersi öğretmenlerinin sınıf mevcudu az olan sınıflarda, derslerde bireysel farklılıklara göre değişik öğretim yöntemleri için zaman ayırabildikleri anlamına gelebilir.

- Öğrenciler sınıf mevcudu fazla olduğundan dolayı meslek dersi öğretmenleri dersleri değişik öğretim yöntemleri kullanamadıklarını düşündükleri anlamına da gelebilir.

Tablo IV.84 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olduğu sınıflarda öğrenciler kültür dersi öğretmenleri ile birebir iletişim kurabildiklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun fazla olması nedeniyle öğrenciler kültür dersi öğretmenleriyle fazla zaman geçiremediklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo IV.85 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olduğu sınıflarda öğrenciler kültür dersi öğretmenleri ile ders dışı konularda konuşma fırsatı bulabildikleri anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun fazla olması nedeniyle öğrenciler kültür dersi öğretmenleriyle ders dışı konularda fazla zaman geçiremediklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo IV.86 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olduğu sınıflardaki öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin kendi okullarında çalışmaktan zevk aldığını düşündükleri anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun fazla olduğu durumlarda kültür dersi öğretmenleri disiplin sorunlarıyla fazla uğraştığı için daha az memnuniyet belirtisi gösterdiği söylenebilir.

Tablo IV.87 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “meslek dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olduğu sınıflardaki öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin kendi okullarında çalışmaktan zevk aldığını düşündükleri anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudunun fazla olduğu durumlarda meslek dersi öğretmenleri disiplin sorunlarıyla fazla uğraştığı için daha az memnuniyet belirtisi gösterdiği söylenebilir.

Tablo IV.88 incelendiğinde; 10–20 arası sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrenciler “kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır” ifadesine 21 ve üzeri sınıf mevcudu olan sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha fazla anlamlı düzeyde katıldıkları görülmüştür. Bu durum;

- Sınıf mevcudunun az olmasından kaynaklandığı anlamına gelebilir.
- Sınıf mevcudu fazla olan sınıflarda öğrencilere derslerin daha fazla zamanda anlatılmasından dolayı örnek çözmeye zaman kalmadığı söylenebilir.

IV.2.3. Öğrencilerin Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar

IV.2.3.1. Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar

Tablo IV.89 incelendiğinde, anket çalışmasına katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumlu yanıtlar $x = 3,62$ (Her Zaman) düzeyinde “kültür dersi öğretmenin okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesi, $x = 3,66$ (Her Zaman) düzeyinde “kültür dersi öğretmenim derslere girmeden önce hazırlık yapmaya gerek olmadığını söyler” ifadesi ve $x = 3,53$ (Her Zaman) düzeyinde “kültür dersi öğretmenim derse geç girmek için bahaneler yaratır” ifadesine verilmiştir. Bu durum;

- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin okula gelmeyi istemediğini düşündüğü anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin derslere girmeden önce hazırlık yapmaya gerek duymadığını düşündüğü anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin derse geç girmek için bahaneler yarattığını düşündüğü anlamına gelebilir.

Araştırmaya katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumsuz yanıtlar $x=1,84$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “kültür dersi öğretmenim bana isimimle hitap eder” ifadesi, $x=1,95$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “kültür dersi öğretmenleri ben konuşurken sözümü kesmeden dinler” ifadesi ve $x=1,99$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “kültür dersi öğretmenleri yeni bilgiler vermekten mutlu olur” ifadesine verilmiştir. Bu durum;

- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin öğrencilere isimleriyle hitap etmediğini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin öğrencileri dinlemediklerini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin kültür dersi öğretmenlerinin öğrencilere yeni bilgiler vermekten mutlu olmadıklarını düşündükleri anlamına gelebilir.

IV.2.3.2. Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımlarına İlişkin Tartışmalar

Tablo IV.90 incelendiğinde, anket çalışmasına katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumlu yanıtlar $x= 3,75$ (Her Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenin okula gelmeyi istemediğini söyler” ifadesi, $x=3,66$ (Her Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenim derse geç girmek için bahaneler

yaratır” ifadesi ve $x=3,64$ (Her Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır” ifadesine verilmiştir. Bu durum;

- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin okula gelmeyi istemediğini düşündüğü anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin derse geç girmek için bahaneler yarattığını düşündüğü anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin öğretmekten bıkmış gibi davrandıklarını düşündüğü anlamına gelebilir.

Araştırmaya katılan öğrenci deneklerin bağımlı sorulara verdikleri en olumsuz yanıtlar $x=1,49$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenim bana isimle hitap eder” ifadesi, $x=1,61$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenleri yeni bilgiler vermekten mutlu olur” ifadesi ve $x=1,67$ (Hiçbir Zaman) düzeyinde “meslek dersi öğretmenleri ders de uygulama çalışmalarına önem verir” ifadesine verilmiştir. Bu durum;

- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin öğrencilere isimleriyle hitap etmediğini düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin öğrencilere yeni bilgiler vermekten mutlu olmadıklarını düşündükleri anlamına gelebilir.
- Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerinin derslerde uygulama çalışmalarına önem vermediklerini düşündükleri anlamına gelebilir.

IV.3. SONUÇLAR

IV.3.1. Araştırmanın Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, araştırmanın örneklemi oluşturan öğrencilerin kişisel bilgilere ait sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

1. Araştırma örneklemini oluşturan deneklerin; %12,3'ünü kız, %87,7'sini de erkek öğrenciler oluşturmaktadır.
2. Araştırma örneklemini oluşturan deneklerin, %1,4'ünü 12–15 yaş aralığında olduğu, %87,7'sini 16–18 yaşa aralığında olduğu ve %6,0'ını 19 ve üstü yaş aralığı oluşturmaktadır.
3. Araştırma örneklemini oluşturan deneklerin, %48,7'sini 10. sınıf öğrencileri, %51,3'ünün 11.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.
4. Araştırma örneklemini oluşturan deneklerin, %17,8'ini Anadolu Teknik Lisesi öğrencileri, %21,2'sini Teknik Lise öğrencileri, %61,0'ını Endüstri Meslek lisesinde öğrencileri oluşturmaktadır.
5. Araştırma örneklemini oluşturan deneklerin, %20,5'ini bilişim teknolojileri bölümü öğrencileri, %23,6'sını elektrik-elektronik teknolojileri bölümü öğrencileri, %19,5'ini makine teknolojisi bölümü öğrencileri, %19,8'ini metal teknolojisi bölümü öğrencileri ve %16,6'sını diğer branşlardaki öğrenciler oluşturmaktadır.
6. Araştırma örneklemini oluşturan deneklerin, %29,9'unu 10–20 aralığındaki sınıflarda eğitim alan öğrenciler, %70,1'ini 21 ve üzeri sınıflarda eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır.

IV.3.2. Örneklem Grubunu Oluşturan Öğrencilerin, Bağımsız Değişkenlere Göre Bağımlı Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Sonuçlar

IV.3.2.1. Öğrenci Deneklerde, “Cinsiyet” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğrenci deneklerin “cinsiyet ” değişkenine ait sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre;

1. Meslek dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Meslek dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
3. Kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre;

1. Kültür dersi öğretmenim bana isimle hitap eder ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Meslek dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

IV.3.2.2. Öğrenci Deneklerde, “Yaş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğrenci deneklerin “yaş” değişkenine ait sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler, 16–18 yaş aralığındaki öğrenciler ile 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre,

1. Kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan 16–18 yaş aralığındaki öğrencilerin, 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler ile 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilere göre,

1. Meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
3. Meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
4. Meslek dersi öğretmenim derisi güncel örnekler vererek anlatır ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan 19 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin, 12–15 yaş aralığındaki öğrenciler ile 16–18 yaş aralığındaki öğrencilere göre,

1. Kültür dersi öğretmenim bana güven verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

3. Kùltür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
4. Kùltür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.

IV.3.2.3. Öğrenci Deneklerde, “Sınıf” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğrenci deneklerin “sınıf” değişkenine ait sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan 10.sınıf öğrencilerinin 11.sınıftaki öğrencilere göre,

1. Meslek dersi öğretmenim bana isimle hitap eder ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
2. Meslek dersi öğretmenim beni notla tehdit eder ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
3. Kùltür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
4. Meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
5. Kùltür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımlın önünde beni aşağılar ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
6. Meslek dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımlın önünde beni aşağılar ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
7. Kùltür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
8. Kùltür dersi öğretmenim köreldiğini söyler ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
9. Meslek dersi öğretmenim köreldiğini söyler ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
10. Meslek dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.

11. Meslek dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

12. Kültür dersi öğretmenim okula gelmeyi istemediğini söyler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan 11.sınıf öğrencilerinin 10.sınıftaki öğrencilere göre,

1. Kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim bana güven verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
3. Meslek dersi öğretmenim bana güven verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
4. Meslek dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
5. Kültür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
6. Kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
7. Meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
8. Kültür dersi öğretmenim yeni bilgiler vermekten mutlu olur ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
9. Kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

IV.3.2.4. Öğrenci Deneklerde, “Okul Türü” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğrenci deneklerin “okul türü” değişkenine ait sorulara verdiği cevaplarla ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Meslek liselerinde Anadolu Teknik Lisesinde eğitim alan öğrencilerin, Teknik Lise öğrencileri ile Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre,

1. Meslek dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim bana güven verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
3. Kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
4. Kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
5. Meslek dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
6. Kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
7. Kültür dersi öğretmenim ders de öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
8. Kültür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
9. Kültür dersi öğretmenim ders saatleri uzun olmasına rağmen hiç sıkılmam ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
10. Kültür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Meslek liselerinde Teknik Lisede eğitim alan öğrencilerin, Anadolu Teknik Lisesindeki öğrenciler ile Endüstri Meslek Lisesindeki öğrencilerine göre,

1. Kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
3. Meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Meslek liselerinde Endüstri Meslek Lisesinde eğitim alan öğrenciler, Anadolu Teknik Lisesindeki öğrencileri ile Teknik Lise öğrencilerine göre,

1. Meslek dersi öğretmenim sınıfta espri yapar ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
3. Kültür dersi öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
4. Kültür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
5. Kültür dersi öğretmenim verdiği bilgilerin bu okuldaki öğrencilerde işe yaramayacağını sık sık tekrar eder ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

IV.3.2.5. Öğrenci Deneklerde, “Branş” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğrenci deneklerin “branş” değişkenine ait sorulara verdiği cevaplarla ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Meslek liselerinde Elektrik-Elektronik teknolojisi branşında eğitim alan öğrencilerin, Bilişim teknolojisindeki öğrenciler, Makine teknolojisindeki öğrenciler, Metal teknolojisindeki öğrenciler ile Diğer teknolojilerdeki öğrencilere göre,

1. Kültür dersi öğretmenim sınıfta espri yapar ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
2. Kültür dersi öğretmenim bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
3. Kültür dersi öğretmenim ben konuşurken sözümü kesmeden dinler ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
4. Kültür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.
5. Kültür dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir ifadesine daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Meslek liselerinde Makine teknolojisi branşında eğitim alan öğrencilerin, Bilişim teknolojisindeki öğrenciler, Elektrik-Elektronik teknolojisindeki öğrenciler, Metal teknolojisindeki öğrenciler ile Diğer teknolojilerdeki öğrencilere göre,

1. Kùltür dersi öğretmenim bana ismimle hitap eder ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
2. Meslek dersi öğretmenim sınıfta espri yapar ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
3. Kùltür dersi öğretmenim bana güven verir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
4. Kùltür dersi öğretmenim beni notla tehdit eder ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
5. Kùltür dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
6. Meslek dersi öğretmenim ders dışındaki konularla ilgilide soru sormamıza izin verir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
7. Kùltür dersi öğretmenim öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
8. Kùltür dersi öğretmenim başka bir okulda daha verimli çalışacağını söyler ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.

Meslek liselerinde Diğer teknolojisi branşında eğitim alan öğrencilerin, Bilişim teknolojisindeki öğrenciler, Makine teknolojisindeki öğrenciler, Metal teknolojisindeki öğrenciler ile Elektrik-Elektronik teknolojilerdeki öğrencilere göre,

1. Kùltür dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
2. Meslek dersi öğretmenim ders de uygulama çalışmalarına önem verir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.

IV.3.2.6. Öğrenci Deneklerde, “Sınıf Mevcudu” Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde, öğrenci deneklerin “sınıf mevcudu” değişkenine ait sorulara verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan 10–20 aralığındaki sınıf mevcuduna sahip sınıflardaki öğrencilerin, 21 ve üzerindeki sınıf mevcuduna sahip sınıflardaki öğrencilere göre,

1. Kùltür dersi öğretmenim bana güven verir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
2. Kùltür dersi öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
3. Kùltür dersi öğretmenim derse katılımımız için bizi cesaretlendirir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
4. Meslek dersi öğretmenim ders de öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanılır ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
5. Kùltür dersi öğretmenim öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için çaba harcar ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
6. Kùltür dersi öğretmenim iş hayatı hakkında bilgiler verir ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
7. Kùltür dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
8. Meslek dersi öğretmenim çalışılacak ideal bir okul olarak görür ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
9. Kùltür dersi öğretmenim dersi güncel örnekler vererek anlatır ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.

Meslek liselerinde eğitim alan 21 ve üzerindeki sınıf mevcuduna sahip sınıflardaki öğrencilerin, 10–20 aralığındaki sınıf mevcuduna sahip sınıflardaki öğrencilere göre,

1. Meslek dersi öğretmenim bana isimle hitap eder ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
2. Kùltür dersi öğretmenim bana kızdığında arkadaşlarımla önünde beni aşağılar ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
3. Kùltür dersi öğretmenim derste soru sormamıza izin vermez ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.
4. Kùltür dersi öğretmenim öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır ifadesine daha fazla katıldıkları gör÷lmektedir.

IV.3.3. Öğrencilerin Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar

IV.3.3.1. Öğrencilerin Kültür Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğrenciler, aşağıda verilen ifadelere her zaman katıldıklarını belirtmişlerdir.

1. Kültür dersi öğretmenin okula gelmeyi istemediğini söyler.
2. Kültür dersi öğretmenim derslere girmeden önce hazırlık yapmaya gerek olmadığını söyler.
3. Kültür dersi öğretmenim derse geç girmek için bahaneler yaratır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, aşağıda verilen ifadelere hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

1. Kültür dersi öğretmenim bana isimle hitap eder.
2. Kültür dersi öğretmenleri ben konuşurken sözümü kesmeden dinler.
3. Kültür dersi öğretmenleri yeni bilgiler vermekten mutlu olur.

IV.3.3.2. Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenleri İlgili Bağımlı Sorulara Verdiği Cevapların Frekans, Yüzde, Ortalama Ve Standart Sapmasına Göre Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğrenciler, aşağıda verilen ifadelere her zaman katıldıklarını belirtmişlerdir.

1. Meslek dersi öğretmenin okula gelmeyi istemediğini söyler.
2. Meslek dersi öğretmenim derse geç girmek için bahaneler yaratır.
3. Meslek dersi öğretmenim öğretmekten bıkmış gibi davranır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, aşağıda verilen ifadelere hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir.

1. Meslek dersi öğretmenim bana isimle hitap eder.
2. Meslek dersi öğretmenleri yeni bilgiler vermekten mutlu olur.
3. Meslek dersi öğretmenleri ders de uygulama çalışmalarına önem verir.

IV.3.4. Alt Problemlere Göre Sonuçlar

1. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir.
2. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir.
3. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin sınıf kademe değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir.
4. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir.
5. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin branş değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir.
6. Mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersi ve meslek dersi öğretmenlerine karşı gösterdikleri öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenleri, öğrencilerin sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir.

BÖLÜM V

SON DEĞERLENDİRMELER ve ÖNERİLER

V.1. SON DEĞERLENDİRMELER

Öğrencilere uygulanan anket sonucunda kültür dersi öğretmenleri ile meslek dersi öğretmenlerinin sınıf içinde ve sınıf dışında gösterdikleri davranışların öğrenciler tarafında algılanma düzeylerinin yorumlanması sonucunda:

Kültür dersi öğretmenleri;

1. Öğrencilerini daha yakından tanımaya ve onlara isimleriyle hitap etmeye özen göstermelidir.
2. Özellikle endüstri meslek lisesindeki öğrencilerin kendilerine güven duymalarını sağlamalıdır.
3. Öğrenciler konuşurken iyi bir dinleyici olmalıdırlar.
4. Sınıf içerisinde disiplini sağlamak için notu tehdit aracı olarak kullanmamalı ve hata yapan öğrenciyi arkadaşları önünde azarlamamalıdır.
5. İyi öğrenci kötü öğrenci ayrımı yapmamalı ve bütün öğrencilere eşit davranmalıdır.
6. Başarılı olan öğrencilerini motive etmeli ve onların başarılarını önemsediklerini göstermelidir.
7. Öğrencilerin ilgilerini derse çekebilmeli ve derslerde soru sormalarını sağlamalıdır.
8. Okulla ilgili sorunlarını öğrencilere açıklamamalıdır.
9. Öğrencilerini derslerdeki seviyelerine göre aşağılamamalı, dersi öğrenci seviyesine göre ve güncel örneklerle zenginleştirerek anlatmalıdır.

Meslek dersi öğretmenleri;

1. Sınıfta disiplini sağlamak için öğrencilere karşı sert davranışlar göstermemeli, öğrencilerine karşı daha esnek olmalı ve öğrencilerine arkadaşça davranmalıdır.
2. Derslerde uygulama çalışmalarına daha fazla yer vermelidir.

3. Öğrencilerinin soru sormasına izin vermeli ve dersleri güncel örnekler vererek anlatmalıdır.
4. Öğrencileri okuldan mezun olduktan sonraki iş hayatı hakkında daha fazla bilgilendirmelidir.

V.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan faydalanılarak, öğrencilerle öğretmenleri arasında iyi bir iletişimin sağlanabilmesi, etkili bir sınıf yönetimi için gerekli olan etkili öğretmen davranışları ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

1. Öğretmen toplumun kültürel değerlerini öğrencilere aktararak onların sağlıklı bir şekilde sosyalleşmesine katkıda bulunmalı ve yaratıcı yönünü kullanarak toplum kültürünün çağdaş ortama uyması için gerekli tutum ve davranışları göstermelidir
2. Öğretmen, öğretim ve eğitim için gerekli ön hazırlıkları yaparak, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak bir öğrenme ortamı hazırlamalıdır.
3. Öğretmen öğrencilerini iyi tanımalı ve onlara isimleriyle hitap etmeye özen göstermelidir.
4. Öğretmen sınıf içinde sabit bir yerde durmamalı, sınıfın her yerini dolaşmalıdır ve öğrencileriyle ders sırasında göz teması kurmalıdır.
5. Ders konularını öğrencilerin daha iyi anlayabilmesi için öğrenci seviyeleri göz önüne alınmalıdır. Ayrıca öğrencilerin dikkatini uzun süre dağılmaması için ders cazip hale getirilmelidir.
6. Öğrencilerin kişiliklerini olumsuz etkileyecek sözlerden ve davranışlardan kaçınılmalıdır. Öğrenci hatalı davranışlarda bulunduğu anda öğretmen onunla özel görüşmeli ve öğrenciyi arkadaşlarının yanında utandıracak davranışlarda bulunmamalıdır.
7. Dersle ilgili olduğu sürece öğrenciler konuşurken onların sözlerini kesmemeye özen gösterilmelidir. Böylece öğretmenleri tarafından dinlenildiğini anlayan öğrencinin özgüveni gelişir.
8. Öğrencilerin bire bir derse katılımlarına teşvik edilmesi ve onları derslerde soru sormaya özendirilmesi gerekmektedir. Öğrenciler

- tarafından yönlendirilen soruların etkin bir şekilde dinlenilmesi ve öğrenciye cevabın net ve açık bir şekilde iletilmesi gerekmektedir.
9. Tüm öğrencilere eşit davranılmasına özen gösterilmelidir ve tutarlı davranış sergilenmelidir.
  10. Öğretmenler, öğrencilerin derslere ilgisiz olduklarını söylememeli ve öğrencilerin ilgilerinin çekecek yöntem ve teknikleri kullanmalıdır.
  11. Öğrencinin derse katılımını sağlayacak canlı, dikkat çekici sınıf ortamı öğretmen tarafından yaratılmalıdır.
  12. Öğrencilerin öğretmenlerine güven duymaları tüm iletişim sürecini olumlu yönden etkileyeceğinden öğretmenlerine güven duymalarına yardımcı olmak gerekmektedir. Aynı zamanda öğretmeninde öğrencilerine karşı güven duyduğunu ifade etmesi gerekmektedir. İletişim ortamının etkililiği karşılıklı güven noktasında başlamaktadır.
  13. Öğrencileri yargılamaktan kaçınılmalıdır. Farklı görüşlere sahip olsalar dahi bu durum saygıyla karşılanmalıdır. Öğrencileriyle tüm diyaloglarının saygı çerçevesi içerisinde geçmesine öncülük edecek kişiler öğretmenlerdir. Öğretmenler bu nokta da iyi bir yönetici olmak zorundadır.
  14. Öğrencilerle ders dışında da etkinlikler yaparak öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişim düzeyi artırılmalıdır.
  15. Öğrencilere ders dışında da onların sorunlarıyla ilgilenebileceği mesajı verilmelidir. Böylece öğrenci öğretmenin her zaman iletişime açık olduğunu bilir.
  16. Öğretmenlerin ders içinde davranış olarak sergilediği ve öğretim sürecinde yer alması gereken öğretme faaliyetlerini ve öğretmenlerin demokratik tutum ve sınıf içi iletişim gibi öğretmen-öğrenci iletişimi ile bağlantılı yönünü geliştirecek hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

(Kitaplar-Dergiler)

Açıkgöz Ün, K.: “*Etkili Öğrenme ve Öğretme*”, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir, Türkiye, (2003) 33-130.

Ağaoğlu, E.: “*Sınıf Yönetimiyle İlgili Genel Olgular*”, Pegam A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2002) 9-12.

Ataüenal, A.: “*Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen?*”, Milli Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, Türkiye, (2003) 18-19.

Aydın, A.: “*Sınıf Yönetimi*”, Alfa Basım Yayım Dağıtım Limited Şirketi, İstanbul, Türkiye, (2000) 1-61.

Aydın, A.: “*Sınıf Yönetimi*”, Tekağaç Eylül Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2004) 15-115.

Ayers, H.; Gray, F.: “*Classroom Management. A Practical Approach and Primary and Secondary Teachers*”, David Fulton Publisher, London, England, (1998) 7-8.

Bacanlı, H.: “*Gelişim ve Öğrenme*”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye, (2001) 237-239.

Balcı, A.: “*Eğitim Yönetimi Terimleri*”, Tek Ağaç Yayınları, Ankara, Türkiye, (2005) 50-55.

Başar, H.: “*Sınıf Yönetimi*”, Pegem A Özel Eğitim Hizmetleri, Ankara, Türkiye, (2001) 2-24.

- Başar, H.: “*Sınıf Yönetimi*”, Anı Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2004) 28-131.
- Bilen, M.: “*Plandan Uygulamaya Öğretim*”, Anı Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2002) 16-20.
- Burden, P.: “*Classroom Management : Creating A Successfull K-12 Learning Community*”, Wiley and Jossey-Bass Publishers, New Jersey, USA, (2006) 104-105.
- Bursalıoğlu, Z.: “*Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*”, Pegem A Yayıncılık, (2002) 5-45.
- Cafıoğlu, Z.: “*Sınıf Yönetimi*”, Anı Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2007) 9-154.
- Celep, C.: “*Sınıf Yönetimi ve Disiplin*”, Anı Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2004) 2-260.
- Celep, C. ; Erdoğan, S.: “*Ortaöğretimde Olumlu Öğretmen-Öğrenci İlişkileri*” Eğitim ve Bilim Dergisi, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara, Türkiye, 27-124, (2002)13–22.
- Charles, C. M.; Senter, G. W.: “*Elementary Classroom Management*”, Longman Inc., Newyork, USA, (1995) 55-60.
- Cooper, J.M.: “*Classroom Teaching Skills*”, Houghton Mifflin Company, Bostan, USA, (2003) 2-5.
- Çalık, T.: “*Sınıf Yönetimi ve Özellikleri*”, (Editör:Leyla Küçükahmet), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye, (2004) 1-5.
- Çelik, V.: “*Sınıf Yönetimi*”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye, (2003) 2-35.

Demirel, Ö.: “*Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı*”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2000) 202-205.

Demirel, Ö.; Kaya,Z.: “*Eğitim Bilimine Giriş*”, Pegema Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2007) 5-8.

Doğan, T.: “*Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerine Rehber*”, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2003) 143-146.

English, W. F.: “*Encyclopedia of Educational Leadership and Administration*”, Sage Publications, London, England, (2006) 148-149.

Erden, M.: “*Sınıf Yönetimi*”, Alkım Yayınevi, İstanbul, Türkiye, (2001) 33-43.

Erden, M.; Fidan, N.: “*Eğitime Giriş*”, Alkım Yayınevi, İstanbul, Türkiye, (2001) 76-78.

Erdoğan, İ.: “*Sınıf Yönetimi*”, Sistem Yayıncılık ve Mat. San. Tic. A.Ş., İstanbul, Türkiye, (2000) 7-8.

Ergun, M.: “*Öğretmenlik Mesleğine Giriş* ”, Ocak Yayınları, Ankara, Türkiye, (1999) 76-89.

Ertuğrul, H.: “*Öğretmenlikte Yeni Teknikler*”, Timaş Yayınları, İstanbul, Türkiye, (2004) 241.

Esme, İ.; Karaçay, T.: “*Öğretmen Yetiştirmede Genel Değerlendirme ve Yeni Model Önerisi* ”, MEB Yayınları, Ankara, Türkiye, (2002) 25-26.

Evertson, C.; Emer, E.T. and Worsham, M.E.: “*Classroom Management for Elementary Teachers*”, MA: Pearson Education Inc, Boston, USA, (2006) 154-155.

Gökçe, E.: “İlköğretim Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Etkililiği”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1-2 (2002) 111-112.

Güçlü, N.: “Sınıf Yönetimi”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye, (2000) 133-154.

Güleryüz, H.: “Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme”, PegemA Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2001) 12-35 .

İlgar, L.: “Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi”, Beta Basım Yayın Dağıtım A.S., İstanbul ,Türkiye, (1996) 10-15.

İnceoğlu, M.: “Tutum Algı İletişim”, Elips Kitap, Ankara, Türkiye, (2004) 3-78.

Jones, V.F.; Jones, L.S.: “Comrehensive Classroom Management: Creating Communities of Support and Solving Problems”, Allyn and Bacon, Boston, USA, (2001) 25-26 .

Karip, E.: “Sınıf Yönetimi”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2002) 2-23.

Kaya, Y.K.: “Eğitim Yönetimi , Kuram ve Türkiye’deki Uygulama”, Bilim Kitap ve Kırtasiye Ltd. Sti., Ankara, Türkiye, (1996) 43-44.

Kaya, Z.: “Sınıf Yönetimi”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2004) 7-203.

Kıran, H.: “Etkili Sınıf Yönetimi” , Anı Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2007) 4-299.

Köktaş, Ş.K.: “Sınıf Yönetimi”, Nobel Yayınları, Ankara, Türkiye, (2003) 1-54.

Köktaş, Ş.K.: “*Eğitim Bilimine Giriş*” , Hatipoğlu Yayınları, Ankara, Türkiye, (2007) 3-21.

Küçükahmet, L.: “*Sınıf Yönetimi*” Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye, (2004) 3-162.

Livatyalı, H.Y.: “*Zaman Yönetimi ve Okul*”, (Edit.:Gürsel, Musa ve Hakan Sarı ve Bülent Dilmaç) Sınıf Yönetimi, Eğitim Kitapevi Yayınları, Konya, Türkiye, (2004) 295-298.

Marzano, R. J.; Marzano, J.S. and Pickering, D.J.: “*Classroom Management That Works*” Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria, Virginia, USA , (2003) 54-55.

Murat, M.; Aslantaş, H.İ. ve Özgan, H.: “*Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi*”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, Türkiye, 26 (2006) 264.

Özdemir, M.Ç.: “*Sınıf Yönetimi*”, Ekinoks Yayınları, Ankara, Türkiye, (2007) 158-223.

Özden, Y.: “*Sınıf İçinde Öğrenme Ortamının Düzenlenmesi*”, Sınıf Yönetimi, (Editör: Emin Karip), Pegem A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2002) 38-71.

Özsoy, O.: “*Etkin Öğrenci Etkin Öğretmen Etkin Eğitim*”, Hayat Yayınları, İstanbul, Türkiye, (2003) 74-76.

Pehlivan Aydın, İ.: “*Alternatif Okullar*”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2002) 2-9.

Şişman, M.; Turan, S.: “*Sınıf Yönetimi*”, Öğreti Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2007) 2-54.

Taşpınar, M.: “*Öğretmenlik Mesleği*” Elazığ Üniversite Kitabevi, Ankara, Türkiye, (2002) 181-182.

Taymaz, H.: “*Okul Yönetimi*”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2003) 20-26.

Terzi, A. R.: “*Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları*”, Milli Eğitim Dergisi, Ankara, Türkiye, 156–15, (2002) 1.

Toprakçı, E.: “*Sınıf Örgütünün Yönetimi*”, Ütopya Yayınevi, Ankara, Türkiye, (2002) 19-24.

Topses, G.: “*Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Türkiye, (2003) 23-30.

Turan, S.: “*Yönetimle İlgili Temel Teori ve Yaklaşımlar*”, Sınıf Yönetimi, (Editörler: Mehmet Şişman, Selahattin Turan), Pegam A Yayıncılık, Ankara, Türkiye, (2004) 2-3.

Ünal, S.; Ada, S.: “*Eğitim Bilimine Giriş*”, Nobel Yayıncılık, İstanbul, Türkiye, (2007) 3-183.

Üre, Ö.: “*Sınıf Yönetimi*”, Mikro Yayınları, Ankara, Türkiye, (2003) 91-179.

Üstündağ, T.: “*Türkiye Adalet Akademisi Eğitimcilerin Eğitimi Temel Eğitim Programı Ders Notları*”, Ankara Üniversitesi, Sürekli Eğitim Merkezi, Ankara, Türkiye (2004) 4.

Varış, F.: “*Eğitim Bilimine Giriş*”, Alkım Yayınları, İstanbul, Türkiye, (1998) 1-150.

Wiseman, D.L.; Cooner, D.D. and Knight, S.L.: “*Becoming a Teacher In A Field-Based Setting*”, Wadsworth Publishing, Belmont, California, USA, (1999) 166-168.

(Tezler)

Akbaba, F.: “Lise Öğretmenlerinin Ders İçi Davranışları ile İlgili Öğrenci Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, Türkiye, **(2001)** 153-154.

Akın, G.: “Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Sorunları Ve Başetme Yolları”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye **(2002)**.

Altınkurt, Y.: “Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Çerçevesinde İletişim Özelliklerinin Belirlenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye, **(2003)** 107-108.

Aydın, B.: “İlköğretim Okullarında Sınıf Disiplininin Sağlanması”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye, **(2001)** 3-4.

Aydoğdu, M.. “Ergenlerin Öğretmen ve İdeal Öğretmen Algılarının İncelenmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye, **(2003)** 83-84.

Burden, P.: “Classroom Management: Creating A Successfull Learning Communit”, Kansas State University, Kansas, USA, **(2003)** 45-46.

Erbaş, N. D.: “Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, **(1998)** 126-128.

Soydal, G.: “Ortaöğretimde Olumlu Öğretmen Davranışlarının Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans

Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye, (2006) 80-81.

(Elektronik Yayınlar)

Bayrak, C.: “Okul ve Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar”,
www.aof.edu.tr/kitap/IOLTP/1266/unite11, (2002) 189-205, (28.03.2008).

Bulduk, S.; Oktar,: “Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Davranışlarının Değerlendirilmesi”, Milli Eğitim Dergisi, Ankara, Türkiye, 142, (1999), <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/medergi/19.htm>, (27.02.2008).

Çetin, Ş.: “İdeal Bir Öğretmen Üzerine Bir Araştırma”, Milli Eğitim Dergisi, 149, (2001) , <http://yayim.meb.gov.tr/yayimler/149/cetin.htm>, (11.05.2008).

Ersever, O.: “Etkili İletişim”, Milli Eğitim Dergisi, 36 (2003),
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi36/ersever.htm>, (17.05.2008).

EKLER

EK- 1: ÖĞRENCİ ANKETİ

Mesleki Eğitimde Öğrencilerin Kültür Dersleri ve Meslek Dersleri Öğretmenlerine Karşı Gösterdikleri Davranış Farklılıklarının Nedenlerini Belirleme Anketi

Bu anketin amacı mesleki eğitimde öğrencilerin kültür dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine karşı gösterdikleri, öğretmen kaynaklı davranış farklılıklarının nedenlerini belirlemektir.

Anket “Kişisel Bilgiler” ve “Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Öğretmen Davranışları” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın gerçekçi sonuçlara ulaşması cevaplarınızın açık, samimi ve doğru olmasına bağlıdır. Bu nedenle tüm soruları eksiksiz ve doğru olarak cevaplayınız.

Her soru ile ilgili görüşlerinizi belirtirken önce soruyu dikkatlice okuyunuz. Sonra sorular da size uygun olan cevaba (X) işareti koyunuz. Her cümle için mutlaka bir kutucuğu işaretleyiniz. İkinci bölümde soruları **hem Kültür Dersi Öğretmenleriniz için hem de Meslek Dersi Öğretmenleriniz** için cevaplayınız. Elde edilecek veriler kesinlikle gizli tutulacak ve yalnızca Yüksek Lisans Tezi hazırlamak için toplu olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete **adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur**.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Prof. Dr. Semra ÜNAL
Danışman

Ceylan GÜL
Teknik Öğretmen
Yüksek Lisans Öğrencisi

I.BÖLÜM KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıdaki soruları cevaplarken size uygun gelen seçeneğin içerisine (X) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz:

- a) ( ) Kız   b) ( ) Erkek

2. Yaşınız:

- a) ( ) 12 – 15   b) ( ) 16–18   c) 19 ve üstü

3. Sınıfınız:

- a) ( ) 10. Sınıf   b) ( ) 11. Sınıf

4. Okulunuzun Türü:

- a) ( ) Anadolu Teknik Lise   b) ( ) Teknik Lise   c) ( ) Meslek Lisesi

5. Branşınız:

- a) ( ) Bilişim Teknolojileri   b) ( ) Elektrik-Elektronik Teknolojileri
c) ( ) Makine Teknolojileri   d) ( ) Metal Teknolojileri   e) Diğer .....

6. Sınıf Mevcudunuz:

- a) ( ) 10 -20   b) ( ) 21- 40   c) ( ) 41 ve Üstü

II. BÖLÜM

Aşağıdaki anket sorularını kültür dersi ve meslek dersi öğretmenleriniz için ayrı ayrı cevaplayınız ve size uygun olan kutucuklara (X) işareti koyunuz.

HER ZAMAN	ÇOĞU ZAMAN	NADİREN	HİÇBİR ZAMAN		HER ZAMAN	ÇOĞU ZAMAN	NADİREN	HİÇBİR ZAMAN
Kültür Dersi Öğretmenim				Bu Okulda;	Meslek Dersi Öğretmenim;			
( )	( )	( )	( )	1. bana isimle hitap eder.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	2. sınıfta espri yapar.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	3. bizimle sınıfta ders dışı konularla ilgili olarak da konuşur.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	4. bana güven verir.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	5. ben konuşurken sözümü kesmeden dinler.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	6. beni notla tehdit eder.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	7. öğretmekten bıkmış gibi davranır.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	8. ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	9. herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	10. öğrenciler arasında ayırım yapmaz.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	11. ders dışındaki konularla ilgili de soru sormamıza izin verir.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	12. benim başarılarımı önemsemez ve görmez.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	13. bana kızdığında arkadaşlarımın önünde beni aşağılar.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	14. derse katılımımız için bizi cesaretlendirir.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	15. sorduğu soruya doğru cevap verdiğimde beni över.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	16. derste soru sormamıza izin vermez	( )	( )	( )	( )

HER ZAMAN	ÇOĞU ZAMAN	NADİREN	HİÇBİR ZAMAN		HER ZAMAN	ÇOĞU ZAMAN	NADİREN	HİÇBİR ZAMAN
Kültür Dersi Öğretmenim				Bu Okulda;	Meslek Dersi Öğretmenim;			
( )	( )	( )	( )	17. ders de uygulama çalışmalarına önem verir.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	18. yeni bilgiler vermekten mutlu olur.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	19. öğrenci isteklerine cevap verirken isteksizdir, ağırdan alır.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	20. derslere girmeden önce hazırlık yapmaya gerek olmadığını söyler.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	21. köreldiğini söyler.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	22. derste öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişik yöntemler kullanır.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	23. öğrencileri derslerine karşı ilgisiz olduğunu söyler.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	24. derse geç girmek için bahaneler yaratır.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	25. öğrencilerde öğrenme isteği yaratmak için caba harcar.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	26. başka bir okulda daha verimli çalışılacağını söyler.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	27. iş hayatı hakkında bilgiler verir.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	28. okula gelmeyi istemediğini söyler.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	29. ders saatleri uzun olmasına rağmen hiç sıkılmam.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	30. çalışılacak ideal bir okul olarak görür.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	31. verdiği bilgilerin bu okuldaki öğrencilerde bir işe yaramayacağını sık sık tekrar eder.	( )	( )	( )	( )
( )	( )	( )	( )	32. dersi güncel örnekler vererek anlatır.	( )	( )	( )	( )

ÖZGEÇMİŞ

CEYLAN GÜL

28 Haziran 1979 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokulu İstanbul'un Gaziosmanpaşa ilçesinde Dobruca İlköğretim Okulunda, ortaokulu Kadri Yörükoğlu Ortaokulunda, lise öğrenimini de Maçka Akif Tuncel Teknik Lisesi'nde tamamladı.

1998 yılında Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik ve Haberleşme Öğretmenliği bölümünü kazandı. Bu bölümden 2003 yılında mezun oldu. Aynı yıl Örfi Çetinkaya Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Elektronik Öğretmeni olarak göreve başladı. 2006 yılında Alibeyköy Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesine tayin oldu ve halen aynı okulda görevini sürdürmektedir.

2004 yılında evlendi ve Alptekin isminde bir oğlu bulunmaktadır.

2006–2007 eğitim öğretim yılında Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Teknoloji Eğitimi Anabilim Dalı'nda başladığı lisansüstü öğrenimine halen devam etmektedir.